

**SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN
AİLE BİRLİĞİNE ÖNEM VERME DEĞERİNE
İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ**

Yüksek Lisans Tezi

Berna EKEN

Eskişehir 2024

**SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN AİLE BİRLİĞİNE ÖNEM VERME
DEĞERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ**

Berna EKEN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı
Sosyal Bilgiler Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı
Danışman: Doç. Dr. Hatice TÜRE**

Eskişehir

Anadolu Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Temmuz 2024

JÜRI VE ENSTİTÜ ONAYI

ÖZET

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN AİLE BİRLİĞİNE ÖNEM VERME DEĞERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

Berna EKEN

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı

Anadolu Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Temmuz 2024

Danışman: Doç. Dr. Hatice TÜRE

Sosyal bilgiler dersi bireylere yaşamsal değerleri kazandırarak topluma uyum sağlamasını ve yaşamla iç içe olmasını sağlayan bir derstir. Aile sosyal bilgiler dersinde değer eğitiminde yararlanılabilecek bir kaynaktır ve aile birliğine önem verme değeri dersin öğretim programında yer almaktadır. Bu araştırmanın amacı sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine ilişkin sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerinin ortaya konulmasıdır. Araştırma karma araştırma desenlerinden açıklayıcı ardışık desene göre gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın katılımcıları 2022-2023 öğretim yılında Eskişehir il merkezindeki ortaokullarda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinden oluşmuştur. Araştırmanın nicel aşamasında 153 sosyal bilgiler öğretmenine anket uygulanarak nicel veriler toplanmıştır. Araştırmanın nitel aşamasında ankete katılan 12 sosyal bilgiler öğretmeni ile yarı yapılandırılmış görüşme gerçekleştirilerek nitel veriler toplanmıştır. Araştırmada nicel verilerin analizinde betimsel istatistik, nitel verilerin analizinde tümevarımsal analiz kullanılmıştır. Araştırma sonucunda sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine yer verilmesinin öğrencilerin değerleri günlük yaşamla ilişkilendirmesini kolaylaştıracağı ve ailesi ile bağlarının güçlenmesini destekleyeceği görüşünde olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca sosyal bilgiler öğretmenlerinin ailenin etkinliklere katılımının değer eğitiminin etkili olmasına katkı sağlayacağı görüşünde oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sonuçlarına dayalı olarak sosyal bilgiler öğretmenlerine değerler eğitimi ile ilgili çeşitli uygulamalar gerçekleştirmeye yönelik hizmet içi eğitimler verilmesi ve sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine yönelik uygulamaya dayalı araştırmalar gerçekleştirilmesi önerilebilir.

Anahtar Sözcükler: Sosyal bilgiler, Değer eğitimi, Aile birliğine önem verme değeri.

ABSTRACT

SOCIAL STUDIES TEACHERS' VIEWS ON THE VALUE OF GIVING IMPORTANCE TO FAMILY UNITY

Berna EKEN

MA Program in Turkish and Social Sciences Education

Anadolu University, Graduate School, July 2024

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Hatice TÜRE

Social studies is a course that enables individuals to adapt to society and integrate into life by imparting essential values. Family is a resource that can be utilized in values education within social studies course, emphasizing the importance of family unity in the curriculum. The aim of this study is to reveal the views of social studies teachers on the value of giving importance to family unity in the social studies course. The research was conducted using an explanatory sequential design, which is a mixed research method. The participants consisted of social studies teachers working in middle schools in Eskisehir city center in the 2022-2023 academic year. In the quantitative phase of the study, quantitative data were collected by applying a questionnaire to 153 social studies teachers. In the qualitative phase of the study, qualitative data were collected by conducting semi-structured interviews with 12 social studies teachers who participated in the survey. In the study, descriptive statistics was used to analyze quantitative data and inductive analysis was used to analyze qualitative data. The research findings revealed that social studies teachers believe that including the value of family unity in social studies course will facilitate students' association of values with daily life and support strengthening their bonds with their families. In addition, it was concluded that social studies teachers were of the opinion that family participation in activities would contribute to the effectiveness of value education. Based on the research results, it is recommended to provide in-service training to social studies teachers on various practices related to values education and to conduct research based on practice regarding the value of family unity in social studies classes.

Keywords: Social studies, Value education, Value of giving importance to family.

ÖNSÖZ

Değerler, toplumun sahip olduğu bireye yol gösteren ilke, inanç ve davranışlar bütünü olarak ifade edilebilir. Günümüzde her toplumun sahip olduğu kendine özgü değerleri bulunmaktadır. Toplumlar geçmişten bugüne taşıdığı bu değerleri toplum içerisinde yaşatmak, gelecek nesillere aktarmak ve toplumun devamlılığını sağlamak için eğitimden yararlanmaktadır. Eğitim ise bireyin yaşamı boyunca devam eden bir süreç olarak ifade edilmektedir. Bu nedenle bireyin yaşamının ilk yıllarında zamanın çoğunu geçirdiği aile ve okul ortamı değerleri benimsemesi ve davranışa dönüştürmesi bakımından oldukça önemlidir.

Sosyal bilgiler içeriğinde değerleriyle, kavramlarıyla, güncel olaylarıyla birçok konuda aileyi ele alan, aile birliğini işleyen ve aile birliğine önem verme değerini kazandırmayı amaçlayan bir derstir. Aile birliğine önem verme değeri, toplumdaki değerleri benimseyen ve bu değerleri yaşatabilen toplumun temel kurumlarından olan aile içerisinde kazandırılmaktadır. Bu nedenle sosyal bilgiler dersinde etkili bir değer eğitimi gerçekleştirebilmek için süreçte aileden yararlanmak, aileyi sürece dâhil etmek ve aile katılımlı etkinlikler planlamak sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerini kazandırmasında etkili olacaktır. Bu araştırma ile sosyal bilgiler öğretmenlerinin aile birliğine önem verme değerine ilişkin görüşleri ve sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine yönelik gerçekleştirdikleri uygulamalar ortaya konulmuştur. Bu bağlamda sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine ilişkin etkinlikler düzenlemek isteyen sosyal bilgiler öğretmenlerine bu konuda fikir vereceği ve araştırmanın sosyal bilgiler eğitimi alanyazınına katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

Bu araştırmanın gerçekleştirilmesinde birçok kişinin emeği ve katkısı bulunmaktadır. Araştırma süreci boyunca çalışmama doğrudan ve dolaylı olarak katkı sağlayan herkese teşekkür ederim. Hiç şüphesiz bu çalışmanın hazırlanmasında başından sonuna kadar en büyük katkıda bulunan, çalışma konuma ilham veren, çalışmam üzerine akademik desteğini esirgemeyen değerli danışmanım Doç. Dr. Hatice TÜRE'ye çok teşekkür eder ve minnetlerimi sunarım.

Tez jürimde yer alan ve görüşleri ile tezime katkı sağlayan hocalarım Prof. Dr. Tuba ÇENGELCİ KÖSE'ye ve Doç. Dr. Zeynep KILIÇ'a teşekkür ederim.

Araştırmamı gerçekleştirdiğim Eskişehir il merkezindeki ortaokullarda öğretmenlik yapan çalışmama gönüllü katılan sosyal bilgiler öğretmenlerine araştırmama sağladıkları katkılarından dolayı teşekkür ederim.

Hayatım boyunca maddi ve manevi destekleriyle hep yanımda olan sevgilerini esirgemeyen değerli annem Semra EKEN'e, değerli babam Hakkı EKEN'e, hayatımda her zaman yanımda olan ve varlığını hissettiren kıymetli kardeşlerim abim Oğuz EKEN'e, ablam Aslı NEVARSA'ya ve biricik yeğenim Mert NEVARSA'ya teşekkür ederim.

Ve ailem... Süreç boyunca desteğini esirgemeyen, beni sabırla bekleyen, her zaman bana inanan, kaygılandığımda beni motive eden ve her anımda yanımda olan hayat arkadaşım sevgili eşim Mustafa AKSİN'e bu süreçte bana katkılarından dolayı ne kadar teşekkür etsem azdır.

Son olarak süreç boyunca her zaman yanımda olan, desteğini esirgemeyen arkadaşım Hatice Firdevs KAHYA'ya teşekkür eder sevgilerimi sunarım.

Eskişehir 2024

Berna EKEN

29/07/2024

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

“Bu tezin bana ait olan özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmamın Anadolu Üniversitesi tarafından kullanılan “bilimsel intihal tespit programı”yla tarandığı ve hiçbir şekilde “intihal içermediğini” beyan ederim. Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçları kabul ettiğimi bildiririm.”

Berna EKEN

İÇİNDEKİLER

Sayfa

BAŞLIK SAYFASI	i
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI.....	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT.....	iv
ÖNSÖZ	v
ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ.....	vii
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar DİZİNİ.....	xii
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xiv
KISALTMALAR DİZİNİ	xv
1.GİRİŞ	14
1.1 Problem Durumu	16
1.2. Araştırmanın Amacı.....	19
1.3. Araştırmanın Önemi	19
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	21
1.5. Tanımlar	21
2. ALANYAZIN	22
2.1. Sosyal Bilgiler Dersinin Tanımı, Kapsamı ve Önemi	22
2.1.1. Dünya’da sosyal bilgiler dersinin tarihsel gelişimi	25

2.1.2. Türkiye’de sosyal bilgiler dersinin tarihsel gelişimi	28
2.2. Sosyal Bilgiler Dersinde Değer Eğitimi ve Aile Birliğine Önem Verme Değeri.....	30
2.2.1.Sosyal bilgiler dersi ve aile birliğine önem verme değeri	33
2.3. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda Değer Eğitimi ve Aile Birliğine Önem Verme Değerinin Yeri	36
2.4.Sosyal Bilgiler Dersinde Değer Eğitiminde Öğretmenin ve Ailenin Rolü	41
2.5. İlgili Araştırmalar.....	44
2.5.1.Yurt içinde yapılan araştırmalar	44
2.5.1.1. Değer eğitime yönelik yapılan araştırmalar	44
2.5.1.2.Aile birliğine önem verme değerine yönelik yapılan araştırmalar	45
2.5.2.Yurt dışında yapılan araştırmalar.....	47
3.YÖNTEM	50
3.1. Araştırmanın Modeli	50
3.2. Çalışma Grubu.....	51
3.3. Verilerin Toplanması.....	54
3.3.1. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin aile birliğine önem verme değerine yönelik görüşlerini elde etmek amacıyla oluşturulan anket	54
3.3.2. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin aile birliğine önem verme değerine yönelik görüşlerini elde etmek amacıyla oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme formu.....	55
3.4. Verilerin Analizi.....	57

3.5. Etik ve İnanırcılık.....	57
4. BULGULAR VE YORUM.....	60
4.1. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Aile Birliğine Önem Verme Değerine İlişkin Görüşlerine Yönelik Anketten Elde Edilen Bulgular	60
4.1.1. Sosyal bilgiler öğretmenlerine göre sosyal bilgiler dersi ile aile birliğine önem verme değeri ilişkisi	61
4.1.2. Sosyal bilgiler öğretmenlerine göre Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda aile birliğine önem verme değerine yer verilme durumu	62
4.1.3. Sosyal bilgiler öğretmenlerine göre sosyal bilgiler ders kitaplarında aile birliğine önem verme değerine yer verilme durumu.....	63
4.1.4. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine ilişkin uygulama gerçekleştirme durumu.	63
4.1.5. Sosyal bilgiler öğretmenlerine göre sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine ilişkin uygulamalarda ailenin rolü.....	65
4.1.6. Sosyal bilgiler öğretmenlerine göre sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine ilişkin uygulamalarda karşılaşılan güçlükler. 67	
4.2. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Aile Birliğine Önem Verme Değerine İlişkin Görüşlerine Yönelik Görüşmeden Elde Edilen Bulgular.....	68
4.2.1. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin aile birliğine önem verme değerine ilişkin algısı.....	68
4.2.2. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine ilişkin gerçekleştirdiği uygulamalar	73
4.2.3. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin aile birliğine önem verme değerine ilişkin uygulamalarda karşılaştıkları güçlükler	82

4.2.4. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine yönelik uygulama önerileri	89
5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	98
5.1. Sonuç.....	98
5.1.1 Sosyal bilgiler öğretmenlerinin aile birliğine önem verme değerine yönelik görüşlerine ilişkin anketten elde edilen sonuçlar	98
5.1.2.Sosyal bilgiler öğretmenlerinin aile birliğine önem verme değerine yönelik görüşlerine ilişkin görüşmeden elde edilen sonuçlar	100
5.2. Tartışma.....	103
5.3 Öneriler.....	111
5.3.1. Uygulamaya yönelik öneriler	111
5.3.2. Araştırmaya yönelik öneriler	112
KAYNAKÇA.....	113
EKLER	
ÖZGEÇMİŞ	

TABLÖLAR DİZİNİ

Sayfa

Tablo 2. 1. Programda yer alan değerler	37
Tablo 3. 1. Araştırmanın nicel boyutuna katılan katılımcılara dair kişisel bilgiler.....	51
Tablo 3. 2. Araştırmanın nitel boyutuna katılan katılımcılara dair kişisel bilgiler	53
Tablo 3. 3. Görüşme takvimi.....	56
Tablo 4.1.1. Sosyal bilgiler öğretmenlerine göre sosyal bilgiler dersi ve aile birliğine önem verme değeri ilişkisi.....	61
Tablo 4.1.2. Sosyal bilgiler öğretmenlerine göre Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda aile birliğine önem verme değeri yer verilme durumu.....	62
Tablo 4.1.3. Sosyal bilgiler öğretmenlerine göre sosyal bilgiler ders kitaplarında aile birliğine önem verme değeri yer verilme durumu.....	63
Tablo 4.1.4. Sosyal bilgiler öğretmenlerine göre sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değeri ilişkin uygulama gerçekleştirme durumu	64
Tablo 4.1.5. Sosyal bilgiler öğretmenlerine göre sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değeri ilişkin uygulamalarda ailenin rolü.....	64
Tablo 4.1.6. Sosyal bilgiler öğretmenlerine göre sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değeri ilişkin uygulamalarda karşılaştıkları güçlükler.....	65
Tablo 4.2.1. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin aile birliğine önem verme değeri ilişkin algısı.....	69
Tablo 4.2.2. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değeri ilişkin gerçekleştirdiği uygulamalar	73
Tablo 4.2.3. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin aile birliğine önem verme değeri ilişkin uygulamalarda karşılaştıkları güçlükler	82

Tablo 4.2.4. Sosyal bilgiler öğretmenlerin sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine yönelik uygulama önerileri	89
---	----

ŞEKİLLER DİZİNİ

Sayfa

Şekil 4.1. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin aile birliğine önem verme değerine ilişkin görüşlerine yönelik anketten elde edilen bulgular 60

Şekil 4.2. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin aile birliğine önem verme değerine ilişkin görüşlerine yönelik görüşmeden elde edilen bulgular 68

KISALTMALAR DİZİNİ

ABD	: Amerika Birleşik Devleti
Akt	: Aktaran
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
NCSS	: National Council For The Social Studies
TDK	: Türk Dil Kurumu
Vb.	: Ve benzeri

1.GİRİŞ

Eğitim, bir toplumun sahip olduğu geçmişten günümüze taşıdığı kültürü, bilgiyi, beceriyi ve ahlaki değerleri kendisinden sonra gelen kuşaklara aktarma süreci olmakla birlikte bireylerde meydana gelen davranış değişikliği süreci olarak da ifade edilmektedir. Tarih boyunca küçük topluluklardan büyük devletlere kadar her dönemde o devrin en iyi eğitimi verilmesi amaçlanmıştır. Geçmişten günümüze verilen eğitimlerdeki temel amaç bireye bilgi kazandırmak, meslek edindirmekle birlikte ahlaki davranışlarının, karakterlerinin ve kişiliklerinin gelişimini sağlamak olmuştur (Ulusoy, 2007, s.1). Eğitimin temel amaçlarından bir diğeri de toplumun sahip olduğu değerleri yaşatabilecek vatandaşları topluma kazandırmaktır.

Toplumsal yapının sağlam ve güçlü bir temele sahip olmasında değerler önemli bir rol oynamaktadır. Bu sağlam ve güçlü toplumsal temelin varlığının korunması ve sürekliliği, o toplumun bireylerinin ortak bir geçmişe ve değerlere sahip olması ile ilişkilidir. Eğitim sisteminin temel amaçlarından biri iyi ve doğru kabul edilen değerleri bireylere benimsenmek ve yaşamlarına yansıtmalarını sağlamaktır. Bu açıdan ilköğretim, bireylerin temel değerler eğitiminde önemli bir dönemdir. Değerler, bireye nelerin önemli olduğu konusunda yol gösterici olmakla birlikte bireyin bulunduğu toplumda nasıl yaşaması gerektiğini belirtir (Akbaş, 2008, s.10). Değerler, bireylerin topluma karşı aidiyet ve birliktelik duygusunu gelecek nesillere aktarılmasını sağlamaktadır. Bir toplumdaki insanların geçerli olan değerleri paylaşması, toplumun sahip olduğu kültürü daha da güçlenmesine katkıda bulunur. (Tay ve Yıldırım, 2009, s.4). Aile, toplumun temel yapı taşlarından biri olduğundan dolayı ailenin yaşatılması gerekmektedir. Aile bu sistemde toplumu oluştururken, toplum ise devleti oluşturmaktadır. Bu nedenle aile aynı zamanda devletinde temel yapısını oluşturmaktadır. (Sağlam, 2014, s.367).

Bireye eğitim, yalnızca okullarda verilmemektedir. Bireyin eğitimi, ilk olarak okuldan önce ailede başlamaktadır. Çocuk için aile oldukça önemli ve etkili bir kurumdur. Çocuk, aile içerisinde toplumsal yaşam için gerekli olan temel bilgi ve beceriyi öğrenmekle birlikte yetişkin bir insan olduğunda sahip olacağı karakter ve kişilik yapısının temeli de ilk olarak aile içerisinde şekillenmeye başlamaktadır. Çocuğun ahlaki, fiziksel, zihinsel, kişisel ve sosyal gelişiminde aile etkili olduğu için ailenin çocuğun yaşantısında oldukça önemli bir yere sahip olduğu gerçektir. Aile çocuğu yaşadığı

topluma hazırlamakla birlikte o toplumun benimsediği kültürü, geleneği ve değerler birikimini çocuğa aktararak, çocuğu toplumsal yaşama hazır bir birey haline getirme görevi de üstlenmektedir.

Değerler, bir toplumun sosyokültürel yapısını yansıtmaktadır. Her toplumun kendine ait, uzun yıllar içerisinde oluşturduğu bir değerler yapısı vardır. Değerlerin kazanılmasında aile, sosyal çevre ve okulun bir bütün olarak önemli bir etkisi vardır. Bireyin hayatındaki dönüm noktalarından biri de okula başlamasıdır (Bursa ve Çengelci Köse, 2017, s.340). Okul, çocuğun belirlenen program dâhilinde eğitim almasını sağlar (Kan, 2010, s.138). Bireye aile ortamında saygı, sevgi, barış, dürüstlük gibi birçok değerler informal şeklinde kazandırılırken, okullarda ise formal biçimde planlı öğretim uygulamaları yoluyla kazandırılmaktadır. Birey yetiştiği ailede toplumun değerlerini benimsemeyi ve yaşatmayı öğrenmektedir. Bunun devamında okullar aracılığıyla yaşamsal ve evrensel değerlerini önemseyen vatandaş yetiştirilmeleri amaçlanmaktadır (Starkey, 2000). Nitekim değerler, günlük yaşantımız içerisinde bulunduğumuz aile, akraba gibi yakın sosyal çevreyle olan ilişkilerimizde kısaca hayatımızın her anında yer almaktadır. Dini ve milli bayramlarımızda, düğünlerimizde, eğlencelerimizde, gelenek ve göreneklerimizde hemen hemen her yerde karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle öğrencilerin değerleri günlük yaşantılarında, karşılaştıkları olaylarda ele almaları yalnızca okul ortamı ile kalmamalıdır (Deveci ve Selanik Ay, 2009, s.169). Çünkü öğrenciler okula gelmeden önce var oldukları ilk ortam olan aile içerisinde birçok değerle karşılaşmaktadır. Dolayısıyla okul öncesi dönemde çocukların sorumluluğu daha çok ailededir. Bu nedenle toplumun değerlerin kazandırılmasında ailenin rolü de oldukça önemlidir (Tay ve Yıldırım, 2009, s.22).

Birey doğup büyüdüğü ailenin içerisinde bulunduğu toplumun kültürüne, değerlerine ve sosyal yapısı gibi beşeri unsurlarına uyum sağlayarak yetişir. Bu nedenle birey yetiştiği toplumun değerlerini, kültürünü benimseyerek bir kişilik oluşturur. İnsanların yaşadığı toplumun değerlerine sahip olmasında kendi çabaları yeterli olmayabilir, bu durumda devreye okul girmektedir. Her kademedeki bu değerleri kazandırmayı amaçlayan dersler bulunmaktadır. Bu değerler ilköğretim öğrencilerine sosyal bilgiler dersleri aracılığıyla kazandırılmaktadır. Sosyal bilgiler dersi, ilköğretim ve ortaokulda yer alan toplumsal değerleri yaşatacak bireyleri yetiştiren en önemli derstir (Erden, Tarihsiz). Bireylerin demokratik değer, tutum ve inanç geliştirmesinde, var olan

değerlerin farkına varmasında sosyal bilgiler dersinin önemli bir yeri vardır. Sosyal bilgiler dersi ayrıca bireyin yaşadığı çevre ile etkileşiminin bilincine varmasında rehber olmaktadır (Doğanay, 2006).

Sosyal bilgiler dersinin amaçları arasında bireyi yaşadığı toplumun değerlerini benimsemesi ile toplumsal yaşama hazırlamak, aktif ve sorumluluklarının bilincinde bir vatandaş olarak yetiştirmek yer almaktadır. Bu hedefi gerçekleştirebilmek için süreçte sosyal bilgiler dersi kapsamında birçok beceri ve değer kazandırılmasına gereksinim duyulmaktadır (Keskin, 2008). Nitekim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı, değerler eğitimi konusunda toplumsal değerlerinin kazandırılmasında önemli bir rol oynamaktadır (Bursa ve Çengelci Köse, 2017, s.341). Sosyal bilgiler dersi kapsamında yer alan değerlerin kazandırılmasında aile de etkili ve önemli bir unsur olarak görülmektedir. Bu nedenle sosyal bilgiler dersi değerler eğitimi uygulamalarında aile de göz önüne alınmalıdır (Beldağ, Özdemir ve Nalçacı, 2017, s. 326).

Aile, bireyin dünyada var olduğu, gözünü açtığı ilk sosyal ortamdır. Bireyin yaşamla etkileşimde olduğu, içerisinde bulunduğu ortamı gözlemlediği, gördüklerini model alarak öğrendiği böylece kişiliğinin temeli olduğu ilk eğitim kurumudur. Aile bireylerinin ilişkisi, aralarındaki iletişim biçimi, aile içerisinde yaşatılan değerler çocuğu etkileyerek kişiliğine şekil vermektedir (Sağlam ve Özdemir, 2017, s.78). Bu nedenle etkili bir eğitim-öğretim ile birey yetiştirme ve değerlerin kazandırılmasında ailelerin ve öğretmenin işbirliği yapması oldukça önemlidir. Öğrencinin içerisinde bulunduğu aile, okul, sosyal ortam ve yakın çevresi de değerleri kazandırmada oldukça önemli bir unsurdur. Çocuğun içerisinde bulunduğu ve tanık olduğu ailesinden sosyal bilgiler dersinde ele alınan değerlerin yaşama aktarılması konusunda yararlanılabilir.

1.1 Problem Durumu

Aile, bireylerin dünyaya gözlerini açtıkları andan itibaren ilk bilgi, beceri ve değerleri edinerek büyüdüğü ve geliştiği bir yuvadır. Bireyin yaşamında ilk eğitimini aldığı, maddi, manevi ve duygusal ihtiyaçların karşılandığı ilk sosyal ortam ailedir. Birey aile ortamında, içinde bulunduğu toplumun sahip olduğu kültürü ve değerleri yaşatarak gelecek nesillere aktardığından dolayı aile toplum için vazgeçilmez bir kurumdur. İnsanın toplumdan bağımsız olarak tek başına bir birey olarak yaşaması mümkün olmamaktadır.

Bu nedenle insanın toplumda var olması, duygusal ihtiyaçlarının karşılanması ve mutlu olmasının temelinde ailenin yer aldığı görülmektedir (Bayer, 2018, s.216).

Bireyin hayatının ilk yılları olan, 0-6 yaş arasını kapsayan evre kişilik gelişiminde de önemli bir dönemdir. Çocuğun ilk yıllarında sağlıklı gelişimini ve sağlam bir kimlik duygusu oluşturmalarının en önemli kolaylaştırıcısı ailesidir. Bu dönemde çocuğun en çok etkileşimde bulunduğu yakın çevresi ailesidir. Ailenin, çocuğun üzerindeki etkisi oldukça önemlidir. Çünkü aile çocuğun sadece fizyolojik gelişiminde değil aynı zamanda psikolojik, zihinsel ve sosyolojik gelişimlerini de büyük oranda etkilemektedir. Böylelikle aile, çocuğun ilk eğitim gördüğü kurum, ebeveynler ise ilk öğretmenleridir.

Eğitim dolaylı ya da doğrudan, formal ya da informal olarak insanın yaşamı boyunca devam eden bir süreçtir. İnsan hayatı boyunca devamlı olarak öğrenme çabasıdadır. Bireyin yaşamını önemli ölçüde etkileyen, hayata dair ilk eğitimini aldığı, yaşama yönelik değerlerinin oluştuğu ve çocuğu toplumsal hayata hazırlayan ilk kurum ailedir. Aileden sonra çocuğun planlı, sistemli ve kapsamlı bir şekilde eğitim aldığı kurum ise okuldur. Aile ve okul kurumları, bireyin hayatında oldukça önemli yere sahiptir. Bu iki kurumda bünyesinde çocuğu yaşama ve topluma hazırlama amacı içerisindedir. İnsanın temel eğitimi ilk olarak aile içerisinde başlıyor olsa da ailede başlayan bu eğitim zamanla okullarda planlı ve sistemli bir süreç olarak devam etmektedir. (Kozikoğlu, 2018, s.2699). Bu nedenle okul ve aileyi eğitim konusunda birbiri ile ilişkili olarak görmek gerekmektedir.

Okulların ve ailelerin, çocukların öğrenmesi için önemli kurumlar olduğunu ve bu kurumlar arasında daha fazla işbirliği olmasının çocukların gelişimine ve eğitimine fayda sağladığı savunulmaktadır (Sheldon, 2007). Bu nedenle eğitimde bu iki kurumun birbiri ile etkileşimde olması, gerçekleştirilen eğitiminin tutarlılık göstermesi ve bütünleşmesi toplumsal amaçlara ulaşmada büyük önem taşımaktadır (Akkaya, 2007).

Sosyal bilgiler dersi çocukları toplumsal yaşama hazırlayan ve çocukların yaşamla iç içe olmasını sağlayan bir derstir. Aileyi, aile birliğini bir değer olarak benimseyen ve öğretim programında yer veren derslerden biri sosyal bilgiler dersidir. Nitekim sosyal bilgiler dersinde çocukların öğrendikleri bilgiyi, beceriyi ve değerleri günlük yaşamlarında kullanabilmeleri için aileyi de bu sürece dâhil etmek oldukça önemlidir (Türe ve Deveci, 2017). Ayrıca 2023 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda yer alan değerlerden biri de aile birliğine önem verme değeridir (MEB, 2023).

Aile birliğine önem verme değerini öğrencinin benimsemesinde en yakın sosyal çevresi olan ailesinin önemli rolü vardır. Öğrencide aile birliği değerinin kazandırılması ve benimsetilmesinde aile kadar öğretmen de önemli rol oynar. Sosyal bilgiler dersinin içeriğine bakıldığında ise aileye yer verildiği görülmekte ve aile birliğinin önemi, sosyal bilgiler dersi konuları arasında yer almaktadır. Bu nedenle sosyal bilgiler dersinin amaçlarına ulaşması, aile birliğine önem verme değerinin kazandırılması açısından, öğretim etkinliklerin aile birliğine önem verme değerinin kazandırılmasını sağlayacak şekilde düzenlenmesinin önemli olduğu düşünülmektedir. Öğretmenin, öğrenciye aile birliğine önem verme değerini kazandırabilmesi için öğretim sürecinde aile birliğine önem verme değerine yönelik bilinçli olması ve bu değere yönelik uygulamalar gerçekleştirmesi gerekmektedir.

Alanyazında sosyal bilgiler dersi kapsamında değerler eğitimi alanında yapılmış olan çeşitli araştırmalar bulunmaktadır. Buna yönelik alan yazında değerler eğitime ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşlerinin alındığı çalışmalar (Ergin ve Karataş, 2014; Ünlü ve Kaşkaya, 2018; Çelikkaya ve Seyhan, 2016; Aran ve Demirel, 2013), sosyal bilgiler dersi öğretim programlarında ve ders kitaplarında çeşitli boyutlarda değer ve değer eğitiminin incelendiği çalışmalar (Ersoy ve Şahin, 2012; Kan, 2010; Çengelci ve Yaşar, 2012; Aktan ve Padem, 2013) olduğu görülmektedir. Bununla birlikte alanyazında, sosyal bilgiler dersi kapsamında aile birliğine önem verme değerine yönelik gerçekleştirilen araştırmalara da rastlanmıştır. Bu araştırmalarda aile birliğine önem verme değerine ilişkin hayat bilgisi dersinde uygulamaların geliştirildiği (Bayırlı, 2018), öğrencilerin aile birliğine önem verme değerine ilişkin eğilimlerinin incelendiği (Tunar, 2017) ve aile birliğine önem verme değerine ilişkin tutumlarının ortaya konulduğu görülmüştür (Akçay, 2020). Alan yazında sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine ilişkin karma etkinliklerle öğretim gerçekleştirilen bir araştırma (Gümüş, 2016) ve aile birliğini önemsemeye yönelik ölçek geliştirilmiş başka bir araştırma bulunmaktadır (Sağlam, 2014). Ayrıca araştırmalarda aile birliğini korumada değerlerin rolüne yönelik öğretmen görüşlerinin ortaya konulduğu (Sağlam ve Özdemir, 2017) ve sosyal bilgiler dersi kapsamında aile birliğine önem verme değerine yönelik aile bilgisi ders modeli geliştirilen bir çalışma gerçekleştirildiği görülmüştür (Coşkun Keskin, 2012).

Alanyazında sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine yönelik çalışmaların sınırlı sayıda olduğu görülmektedir. Ayrıca alanyazında sosyal bilgiler

öğretmenlerinin aile birliğine önem verme değerine ilişkin görüşlerini ve uygulamalarını ortaya koymaya yönelik herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır. Öğretmenler sosyal bilgiler dersinin uygulayıcısı olduğu için aile birliğine önem verme değerine ilişkin görüşlerinin ve uygulamalarının ortaya konulması önemli görülmektedir. Bu araştırmada ise sosyal bilgiler öğretmenlerinin aile birliğine önem verme değerine yönelik görüşleri ve uygulamaları belirlenecektir. Bu doğrultuda bu çalışma ile sosyal bilgiler eğitimi alan yazınına katkı sağlanmak istenmektedir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, sosyal bilgiler öğretmenlerinin aile birliğine önem verme değerine ilişkin görüşleri ile uygulamalarını incelemektir. Bu amaçla araştırmada aşağıda yer alan şu sorulara yanıt aranmıştır:

- Sosyal bilgiler öğretmenlerinin aile birliğine önem verme değerine yönelik görüşleri nedir?
- Sosyal bilgiler öğretmenlerinin derslerinde aile birliğine önem verme değerine yönelik gerçekleştirdikleri uygulamalar nelerdir?
- Sosyal bilgiler öğretmenlerinin aile birliğine önem verme değerine yönelik gerçekleştirdikleri uygulamalarda karşılaştıkları güçlükler nelerdir?
- Sosyal bilgiler öğretmenlerinin aile birliğine önem verme değerini kazandırmaya yönelik gerçekleştirebilecek uygulamalara ilişkin önerileri nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Toplumun en küçük kurumu olan ve toplumun temellerini oluşturan ailenin kültürü, değerleri ve yapısı ne kadar düzenli olursa, toplumun yapısı da o denli düzenli olacaktır. Güçlü ve sağlam bir toplum yapısı ise ancak aile bireyleri arasında sağlıklı iletişimin ve ilişkilerin olduğu ortamda gerçekleşir. Bireylerin temel ve duygusal ihtiyaçlarının karşılandığı, sevgi ve şefkatin ağırlıklı olduğu aile ortamında yaşama dair ilk eğitimler verilir. Bu bakımdan anne ve babanın çocuğunun ilk öğretmenleri olduğu ifade edilebilir. Ancak aile, bireyi topluma hazırlamak için gerekli olan temel beceri, değer ve davranışları kazandırma konusunda yeterli olmamaktadır. Bu nedenle okullar daha planlı, sistemli ve

istendik bir şekilde eğitim-öğretim sürecinde birçok eğitim etkinlikleri kullanarak bireyi topluma hazır olacak şekilde yetiştirmektedir (Çalışkan ve Ayık, 2015, s.73).

Ailede başlayan ilk temel eğitimin devamını okullar sistemli ve planlı bir şekilde gerçekleştirir. Örgün eğitim sürecinin başarılı ve etkili bir şekilde gerçekleşmesi için okul ve ailenin karşılıklı olarak işbirliği içerisinde olması gerekir. Bu süreç içerisinde öğrenciye çeşitli bilgi, beceri ve değerler kazandırılmaktadır. Aile değerler eğitiminin başlangıcı olup, okullar ise devamını sağlamaktadır. Bu nedenle okullarda kazandırılması hedeflenen değerlerin, ailede de yaşatılması gerekmektedir. Değerler eğitiminde okul ile ailenin iş birliği içinde olması gerekmektedir (Bayırlı, 2018, s.43). Öğrencinin yaşadığı çevre olan aile ortamı ve eğitim-öğretim gördüğü okul ortamının değerler eğitimi kapsamında birbiri ile ilişkili ve destekleyici olması, öğrenci açısından oldukça önemlidir. Aile içerisinde kazandığı değerler, okul ortamı ile örtüşürse öğrenci çelişkide kalmayacak ve değerleri benimseyecektir. Böylelikle başarılı ve sağlam bir değerler eğitimi gerçekleştirilmiş olacaktır.

İlkokul ve ortaokul programında yer alan sosyal bilgiler dersi değer eğitiminin gerçekleştirildiği derslerden biridir. 2023 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında 18 değere yer verildiği görülmektedir ve 18 değer içerisinde yer alan değerlerden birisi de ‘aile birliğine önem verme’ değeridir (MEB, 2023). Bu değer kazandırılmasında için en etkili rolü üstlenen aile ve öğretmenlerdir. Öğretmen bu süreçte okul ve aile arasındaki iletişimi ve işbirliğini sağlayacak olup, sosyal bilgiler dersinde gerçekleştireceği öğretim süreci kapsamında aile birliğine önem verme değerine yönelik etkinliklere de yer vermesi gerekmektedir. Böylece öğretmen, bu süreçte aile birliğine önem verme değerini kazandıracak ve destekleyecek uygulamalarla birlikte öğrencilerine aile birliğine önem verme değerini benimsemelerine katkı sağlayabilecektir.

Araştırmada sosyal bilgiler öğretmenlerinin aile birliğine önem verme değerine ilişkin görüşleri ve uygulamalarının ortaya konulması amaçlanmıştır. Bu araştırma kapsamında elde edilecek sonuçlar ile sosyal bilgiler öğretmenlerinin aile birliğine önem verme değerine ilişkin öğretmen görüşlerinden yararlanabileceği ve aile birliğine önem verme değerine ilişkin uygulama gerçekleştirmek isteyen öğretmenlere araştırma sonuçlarının rehberlik edeceği düşünülmektedir. Ayrıca bu araştırmadan elde edilen bulguların ve sonuçların bu alanda gerçekleştirilecek araştırmalara kaynaklık ederek katkı

sağlayabileceği ifade edilebilir. Bu bağlamda, değerler eğitimi gerçekleştirecek olan öğretmenlerin, aile birliğine önem verme değerine yönelik görüşleri ve sosyal bilgiler dersinde gerçekleştirdikleri uygulamalarının incelenmesi önem taşımaktadır. Alan yazın incelendiğinde ise aile birliğine önem verme değerine yönelik çalışmaların sınırlı sayıda olduğu, bu nedenle bu çalışmanın sosyal bilgiler eğitimi alanına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

“Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Aile Birliğine Önem Verme Değerine İlişkin Görüşleri” başlıklı tez çalışması, Eskişehir il merkezinde bulunan devlet ve özel ortaokullarda görev yapan 153 sosyal bilgiler öğretmeninden elde edilen anket verileri ve 12 sosyal bilgiler öğretmeninden elde edilen görüşme verileri ile sınırlıdır.

1.5. Tanımlar

Sosyal Bilgiler: “Sosyal bilgiler dersi bireylere, toplumun değerlerini benimsetmek amacıyla hak ve özgürlükler ve temel vatandaşlık bilgilerinin farklı sosyal bilim disiplinleri ile öğrencilere sunulduğu bir ilköğretim ve ortaokul dersi” (Turan ve Karasu Avcı, 2018, s.29).

Değer: “İnsanın davranışlarına genel olarak rehberlik eden ilkeler ve temel inançlar, eylemlerin iyi ve istenilen olduğunu belirleyen standartlar” (Halstead ve Taylor, 2000).

Değerler Eğitimi: “Okulun kendi sorumluluğunu ve toplumun beklentilerini karşılamak için gençlerin değer edinmelerine, değerlerini geliştirmelerine ve yeni değerler üretmelerine yönelik yaptığı uygulamalar” (Katılmış, 2010, s.31)

Aile Birliğine Önem Verme Değeri: “İnsanların ailelerine ve ailelerini bir arada tutan değerlere önem vermesini sağlayacak duygu ve inanç” (Bayırlı, 2018, s.5).

2. ALANYAZIN

Bu bölüm “Sosyal Bilgiler Dersinin Tanımı, Kapsamı ve Önemi”, “Sosyal Bilgiler Dersinde Değer Eğitimi ve Aile Birliğine Önem Verme Değeri”, “Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda Değer Eğitimi ve Aile Birliğine Önem Verme Değerinin Yeri” ve “Sosyal Bilgiler Dersinde Değer Eğitiminde Öğretmenin ve Ailenin Rolü” başlıkları altında açıklanmıştır.

2.1. Sosyal Bilgiler Dersinin Tanımı, Kapsamı ve Önemi

Konusu insan olan, geçmişten günümüze insan doğasını ele almak ve keşfetmek amacına sahip olan (Köroğlu ve Köroğlu, 2016, s.9) temelinde insanın doğayla ve insanlarla olan ilişkisini farklı açılardan ele almakta olup toplumu ve toplumu ilgilendiren konuları ve olayları araştırır (Hekman, 1999, s.16). İnsan ve toplumu, bu unsurların birbiri ile ilişkisini inceleyen, sistematik bir bilgi toplayan disiplinlerin tümüne Sosyal Bilimler denilmektedir. Sosyal bilgiler dersi kaynağını, sosyal bilimler kapsamında bulunan disiplinlerden almaktadır. Sosyal bilgiler, toplumların kültürel, ekonomik, coğrafi ve politik özelliklerini geçmişte, bugünde ve gelecekte incelemektedir (Farris, 2004, s.12). Sosyal bilgiler, sosyal bilimlere ilişkin bilgi ve becerilerin gelecek kuşaklara aktarılması için eğitimde ilkökul ve ortaokul kademesindeki okutulan disiplinlerarası bütünleştirilmiş bir ders olarak yer almaktadır.

Alan yazında sosyal bilgiler dersine yönelik üzerinde uzlaşılmış bir tanım olmamakla birlikte araştırmacılar tarafından sosyal bilgiler dersinin çeşitli tanımları yapıldığı görülmektedir. Öztürk (2006, s.24)’ e göre “Sürekli değişkenlik gösteren yaşam şartlarına ayak uydurabilecek gereken bilgiye sahip olan, karar alabilen, sorumluluk sahibi bilinçli ve aktif bir vatandaş yetiştiren bu süreçte de sosyal ve beşeri disiplinlerin bilgi ve yöntemlerinden yararlanan bir öğretim programı ”dır. Edgar Bruce Wesley (1891-1980’den Aktaran İnan, 2019, s.1) ise sosyal bilgileri, “Sosyal bilimleri disiplinlerarası bir yaklaşımla birlikte çocuğun gelişim dönemleri özelliklerini ele alarak basite indirgenmiş bir ders” olarak tanımlamıştır. Erden (Tarihsiz, s.8) sosyal bilgiler dersini şu biçimde tanımlamıştır: “Sosyal bilgiler dersi ilkökul ve okutulan, hal ve sorumluluklarını bilen, iyi ve aktif vatandaşlar yetiştirmeyi amaçlayan, çocuğu topluma hazırlayacak gerekli bilgi, beceri ve değerleri kazandıran disiplinlerarası bir çalışma

alanı”. Barr, Barth ve Shermis sosyal bilgileri, “Sosyal bilimler ve insan bilimlerinin vatandaşlık öğretimine uyarlanmış hali” olarak tanımlamıştır (Aslan, 2016, s.5).

Eğitim kurumlarının amaçlarından biri de çocuğu yaşadığı topluma hazırlamak, toplumla bağ kurmasını ve toplumsallaşmasını sağlayarak etkin ve iyi vatandaş olarak yetiştirmektir (Erden , Tarihsiz, s.9). Sosyal bilgiler bünyesinde birçok disiplini barındıran, diğer disiplinlerle birlikte disiplinlerarası bakış ve içeriğe sahip olan bir derstir (Turan ve Yıldırım, 2019, s.7). Sosyal bilim disiplinleri içerisinde coğrafya, siyaset, tarih, ekonomi, sosyoloji, arkeoloji, hukuk, antropoloji, psikoloji gibi bilimler yer almaktadır. Bu disiplinler de sosyal bilgiler dersinin temellerini oluşturmaktadır.

Sosyal bilimler ve sosyal bilgiler birbiriyle karşılıklı ilişki ve etkileşim halinde olduğundan dolayı birbirinden bağımsız olarak ele alınmamaktadır. Sosyal bilimler, insan ve toplumu ilgilendiren konuları ele alan, insanlar arasındaki ilişkileri, insanın toplum ve toplumsal kurumlarla olan ilişkilerini inceleyen, içeriğinde birçok disiplini barındıran bir bilim dalıdır. Nitekim sosyal bilimler, bünyesinde yer alan disiplinleri belli kurallar ve ilkeler doğrultusunda bilimsel bir çerçeve içerisinde ele alarak incelemektedir (Safran, 2015, s.2). Sosyal bilgiler ise bünyesinde sosyal bilim disiplinlerini barındıran bir ders olmakla birlikte bu disiplinlerden yararlanarak öğrenciye toplumsal yaşamda ihtiyaç duyacağı birçok temel bilgi, beceri ve değerleri öğreten ilköğretim ve ortaokulda okutulan bir derstir (Yaşar, Çengelci Köse, Göz ve Gürdoğan Bayır, 2015, s.39). Sosyal bilgiler dersi öğrencilerin gelişim düzeylerine uygun biçimde sosyal bilim disiplinlerinden seçilen bilgilerin bütünleştirilmesiyle disiplinlerarası bir yaklaşımla öğrenciye sunulmasını sağlamaktadır.

Sosyal bilgiler dersinin en genel amaçlarının ortak noktası aktif bir vatandaş yetiştirmektir (Turan ve Yıldırım, 2019, s.144). Sosyal bilgiler programı geçmişten günümüze değişime uğrayarak güncellense dahi her zaman toplumsal yaşama hazır iyi ve aktif bir vatandaş olarak bireyi yetiştirmeyi amaçlamaktadır (Yalçın ve Akhan, 2019, s.845). Aktif bir vatandaşın önemli özelliklerinden biri yaşadığı toplumun kültürünü ve değerlerini bilmesi, benimseyip içselleştirmesi, günlük yaşantısında yer edindirmesi ve bu değerleri yaşatma isteğidir. Bununla birlikte sosyal bilgiler dersi bireylerin vatandaş olarak hak ve sorumluluklarını bilmelerine ve bunları gerekli durumlarda kullanabilmelerine, yaşadığı toplumdaki toplumsal konulara karşı bilinçli ve duyarlı

olmalarına, yerel değerlerle birlikte evrensel değerleri de benimsemelerine yardımcı olmaktadır. Ayrıca sosyal bilgiler dersi bireylerin küresel sorunlara karşı bilinçli ve duyarlı olmalarına, içerisinde yaşadığı topluma ve dünyaya karşı farklı ve geniş bakış açısına sahip olmalarına katkı sağlar.

Sosyal bilgiler, bireyin günlük hayatında yer alan maddi manevi kültürü, toplumsal değerleri, normları, hak ve sorumlulukları gibi daha birçok konu ile ilişkisi olan yaşam ile bağlantılı önemli bir derstir. Sosyal bilgiler dersinin amaçları arasında bireyleri yaşama hazırlamak amacıyla çeşitli alanlarda geliştirmek olup araştırma, karar verme, problem çözme, sosyal katılım ve yenilikçi düşünme gibi becerileri kazandırarak geleceğe hazır bir birey olarak yetiştirmek yer almaktadır (Türe, 2018, s.7). Sosyal bilgiler dersi toplumun sahip olduğu maddi, manevi ve kültürel değerleri kazandırmakla birlikte öğrencilerin toplumsal kişiliklerinin de oluşmasına katkı sağlamaktadır (Çengelci, 2010, s.41).

Sosyal bilgilerin doğasına ilişkin geniş kapsamlı çalışmalar yapan Barr, Barth ve Shermis'e göre haklarının farkında olan, sorumluluk bilincine sahip, insani değerleri benimsemiş etkin bir vatandaş olarak bireylerin yetiştirilmesi sürecinde sosyal bilgilerden yararlanılmaktadır (Özmen, 2011, s.4). Sosyal bilgiler eğitimi alanında zaman içerisinde bazı eğilimlerin ortaya çıktığı görülmüştür ve bu alanda çalışmalar yapan uzmanlar tarafından bu eğilimler, yaklaşım veya gelenek olarak ifade edilmeye başlanmıştır (Yılar ve Tağrikulu, 2019, s.54). Sosyal bilgiler eğitimcileri sosyal bilgilerin; vatandaşlık bilgisi aktarımı olarak sosyal bilgiler, sosyal bilim olarak sosyal bilgiler ve yansıtıcı inceleme yaklaşımı olarak sosyal bilgiler olmak üzere başlıca üç yaklaşımı olduğunu söylemektedir (Özmen, 2011, s.4). Bu yaklaşımlardan en eski olan vatandaşlık aktarımı olarak sosyal bilgiler öğretiminin amacı toplumun sahip olduğu ortak inanç, kültür ve milli değerleri bireylere kazandırarak gelecek nesillere aktarmaktır (Yılar ve Tağrikulu, 2019, s.58). Sosyal bilim olarak sosyal bilgiler öğretiminin amacı, öğrenciye sosyal bilimlerdeki bilgi, beceri ve bilimsel düşünmeyi öğreterek bilimsel araştırma sürecinde öğrendiklerini yaşamına uygulamasını sağlamaktır (Hanaylı, Öztürk, Baysan ve Akar Vural, 2020, s.215). Yaklaşımlardan yansıtıcı inceleme olarak sosyal bilgiler öğretiminin amacı öğrencinin günlük yaşamda karşılaştığı bireysel ve toplumsal sorunlara karşı akıl yürütme, eleştirel düşünme, analiz etme ve karar verme gibi becerilerini kullanabilmesini sağlamaktır.

2.1.1. Dünya’da Sosyal Bilgiler Dersinin Tarihsel Gelişimi

Sosyal bilgilerin ortaya çıkış nedenini anlamak için, Amerika’nın 19.ve 20. yüzyıllar arasındaki tarihi dönemini ve toplumsal yapısını incelenmesi gerekmektedir. Böylece sosyal bilgilere neden ihtiyaç duyulduğu daha net bir şekilde anlaşılmaktadır. Sosyal bilgiler teriminin ilk ortaya çıkışı 20.yüzyılda Amerika’da gerçekleşmiştir. Amerika Birleşik Devletleri [ABD], çok milletli bir devlettir ve ABD’de birçok dil, din, kültür ve değerlere sahip çok çeşitlilikte insanların bulunduğu bir toplum yapısı vardır. ABD’nin toplum yapısında bulunan, farklı milletten gelen, farklı kültürlerle ve değerlere sahip olan insanların, toplum içerisindeki yaşamını kolaylaştırmak adına birlik ve beraberlik duygusunu oluşturmak oldukça önemli görülmüştür. Toplum içerisindeki bu bilinci oluşturmak ve vatandaşlara kazandırmak ancak eğitim yoluyla gerçekleşebileceği vurgulanmıştır. Bu durum ‘sosyal bilgiler’ in doğuşuna zemin hazırlamıştır.

ABD’nin sosyal bilgiler dersi öncesinde içerisinde bulunduğu durum göz önüne alındığında 19. yüzyılda halkın birçok kesimi tarım sektöründe çalışmaktadır. Bu şartlarda sanayileşmenin beraberinde getirdiği toplumsal yapıyla artık insanların tarım sektöründen sanayi sektörüne doğru bir geçişi yaşanmaya başlamaktadır. Sanayileşmeyle birlikte fabrikaların şehirlere yakın yerlerde kurulması, köyden kente doğru bir göç dalgasına yol açmıştır. İnsanların köyden kente doğru göç dalgasıyla birlikte şehir merkezlerinde giderek nüfusun çoğalmasına neden olmuştur. Bu durum farklı milletten, dilden, kültürden insanların daha çok bir arada yaşamasına zemin hazırlamıştır.

Şehirlerde nüfusun fazlalaşmasıyla birlikte sanayileşmenin etkisiyle de eğitim, ulaşım, barınma, ekonomi ve beslenme gibi ihtiyaçlar daha rahat bir seviyeye ulaşır olmuştur. İnsanlar, ihtiyaçlarını daha rahat karşılama isteğiyle şehirlere gelmek istemesi ile şehirlerde farklı kesimlerden insanların bir arada yaşamasına neden olmuştur. Geçmişten de bilindiği gibi farklı kültürde, dinde, ırkta olan insanların bir arada yaşaması çeşitli çatışmalara neden olabilir, bu durum ilerleyen zamanlarda ortak bir şekilde birlikte yaşamayı zorlaştırabilmektedir. Bu çatışmaların yaşanmaması adına, bu farklı özelliklere sahip insanları, ortak bir birlik beraberlik anlayışında bir araya getirmek gerekmektedir. Bu nedenle toplumda görülen sosyoekonomik ve kültürel değişimin giderek hızlanması ve yoğun olarak yaşanan değişim sürecinin kontrollü bir şekilde idare edilmesinin gerekliliğini ortaya koymuştur (Aktan ve Saylan, 2013, s.73). Toplumun her bireyinde vatandaşlık bilinci oluşturma ve toplumu bir bütün biçimde görülmesine yönelik bilinç

oluşturulması üzerinde durulmaya başlanmıştır. Bu bilincin oluşturulmasının en etkili yolu ise eğitim aracılığıyla kazandırılacağı vurgulanmıştır.

18.yüzyılın sonlarına doğru yaşanan bu değişimler ve gelişmelerle birlikte gelişen şehirleşmiş döneme uyum sağlayacak yeni bir eğitim programının oluşturulması için dönemin yenilikçi eğitimcileri işe koyuldu. Buradaki en önemli neden ise dünyanın farklı coğrafyalarından ve ülkelerinden gelen insanların, Amerikan toplumuna uyum sağlayabilmesi ve Amerikanlaştırılması için gerekli koşulların sağlanmasıydı (Doğanay, 2008, s.78). Bu nedenle ‘Sosyal bilgiler’ disiplinler arası bir yaklaşım olarak, vatandaşlık eğitim programı olarak var olmuştur.

Sosyal bilgiler kavramı ise tarihte 1916 yılında ilk kez ABD Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi (NCSS) tarafından kullanılmıştır. 1916 yılında Sosyal Bilgiler Komitesi toplanarak bir rapor yayınlamıştır (Aktan ve Saylan, 2013, s.72). 1916 yılında yayınlanan rapor, sosyal bilgiler konularının yeni bir sentezini ve farklı bir ders modelini önermiştir (Evans, 2004, s.21). 1916 yılında yayınlanan bu rapora göre sosyal bilgiler eğitiminin iki aşamalı olması öngörülmüştür. Birinci aşamada bireye yönelik temel bilgi ve becerilerin kazandırılması iken, ikinci aşamada ise Avrupa ve Amerika tarihlerini kapsayan vatandaşlık bilgilerinden oluşan bir içerik oluşturulmuştur (Evans, 2004, s.24-25). Amerika’da gerçekleşen ‘sosyal bilgiler’ hareketi, genellikle ulusal öneme sahip bir Amerikan buluşu gibi varsayılır. Bu ‘sosyal bilgiler’ hareketi uluslararası bir alanda etkisini arttırarak dünya çapında yayılmıştır (Wong, 1991). Ancak sosyal bilgiler eğitimi tüm ülkelerde aynı özelliklere ve yapıya sahip değildir (Coleman, 2021, s.7). Sosyal bilgiler dersi Amerika’da ortaya çıkışıyla birlikte birçok tartışmayı da beraberinde getirmiştir. Bilindiği üzere sosyal bilgiler dersi disiplinlerarası bir derstir. İlk çıkış zamanlarında tarih ve coğrafya disiplinleri ağırlıklı olan bu ders, tek disiplinli olarak tarih ve coğrafya konularının öğretimi konusunda eleştiri almıştır. Eleştirilerin odağında sosyal bilgiler ise ilerlemeci eğitimciler, eğitim üzerine uzmanlaşan kişiler, yeniden kurmacılık akımı gibi çeşitli unsurlar tarafından sosyal bilgiler öğretiminin geliştirilmesine yol açmıştır. 1929’da yaşanan Dünya Ekonomik Krizi ile birlikte ekonomik sorunlar ve konular ağırlıklı olarak yer almaya başlamakla birlikte konu merkezli yaklaşımlar ön planda olmaya başlamıştır. Beraberinde İkinci Dünya Savaşı’nın etkileriyle birlikte daha sonrasında yaşanan Soğuk Savaş dönemlerinde Amerika ve Sovyet’in mücadelesi iyiden iyiye her alanda soğuk mücadeleyi hissettirmiştir. Amerika’da ise Sovyetlerin her konuda Amerika’yı geçeceğine, geliştireceğine ve yayılım göstereceğine dair kaygı duyduğu

dönemler yaşanmıştır. Bu kaygı kendini eğitim alanında da göstermiştir. Vatandaşlık yetiştirme programı olan sosyal bilgiler dersine bu etkilerin yansımaları kendini göstermeye başlamıştır.

Sosyal bilgilerin kapsamı tarihsel süreçte ağırlıklı vatandaşlık eğitiminden zamanla ekonomi, siyaset, tarih, coğrafya, sosyoloji gibi disiplinlere kaymıştır (Nelson, 1987 Akt. Öztürk ve Deveci, 2020, s.11). 1940'lı ve 1950'li yıllarda sosyal bilgiler dersi kapsamında coğrafya ve tarih disiplinleri daha çok ön plana çıkmıştır. 1970'li yılların ortalarına kadar sosyal bilgiler dersi tekrar eleştiriye maruz kalmıştır. 'Yeni Sosyal Bilgiler' adı altında reform hareketi doğmuş olup, bu reformla birlikte öğrencinin daha aktif olduğu bir modele dönüştürülmek istenmiştir. En son olarak sosyal bilgiler programlarının 20. yüzyılda Amerika'da sosyal yapılandırmacılık kuramına bağlı, disiplinlerarası, tematik, bütünlümlü, işbirlikçi öğrenme ve problem çözme ilkelerini taşıyan bir ders olarak yer aldığı görülmektedir.

Çeşitli ülkelerinin eğitim sistemlerine bakıldığında ise 'Sosyal Bilgiler' adıyla dersler okutulduğu görülmektedir. Dünya ülkelerinin eğitim sistemleri incelendiğinde bazı ülkelerde farklı dersler içerisinde sosyal bilgiler ve vatandaşlık konuları işlenmektedir. Amerika'daki eğitim sisteminde sosyal bilgiler dersi içeriğinde daha çok tarih, coğrafya ve vatandaşlık konularının ön plana çıktığı görülmektedir. Almanya'da ise tarih, coğrafya gibi disiplinlerle birlikte toplumun değerleri ve normlarını içeren sosyal bilgiler ve vatandaşlık dersleri işlenmektedir. (Bilici ve Bedirhanoglu, 2020).

Ülkeler bazında sosyal bilgiler dersi kapsamında verilen değerler ve içerikler arasında da farklılık göstermektedir. Örneğin Finlandiya sosyal bilgiler dersi toplum, ekonomi, vatandaşlık ve Avrupa Birliği gibi konuları içermektedir. Almanya'da bireylerin yakın çevreyi ve dünyayı tanımalarına yönelik konuları ele almakla birlikte sarmal içerik yaklaşımını benimsemektedir. Japonya'da sosyal bilgiler dersi kapsamında kültür, küreselleşme ve gelecek ile ilgili konuları içermektedir. Mısır'da ise tarih ve coğrafya konuları ağırlıklı olarak ele alınmakta ve her ne kadar disiplinlerarası yaklaşımdan söz edilmesine karşın konular tarih ve coğrafya olarak ayrılmıştır (Öztürk ve Deveci, 2020, s.26-28).

Dünya tarihinde sosyal bilgiler dersinin ve eğitiminin gelişimine bakıldığında zamanın koşullarına, ülkelerin toplumsal yapısına, değerlerine, vatandaşlık ve yurttaşlık algılarına ve ülkelerin bünyesinde barındırdığı toplumun kültürü ile değerlerine göre şekillendiği görülmektedir. Sosyal bilgiler dersinin kapsamında yer alan farklı

disiplinlerin oluşturduğu içeriklerden, öğretme ve öğrenme sürecinde benimsenen yaklaşımlara dek ülkeler arasında çeşitli farklılaşmalar görülmektedir.

2.1.2. Türkiye’de Sosyal Bilgiler Dersinin Tarihsel Gelişimi

Amerika’da ilk kez 1916 yılında kullanılan Sosyal bilgiler terimi, ülkemizde ilk kez 1968 yılında kullanılmıştır. Ülkemizde sosyal bilgiler dersinin kökeni Eski Türklere kadar götürülebilir. Türklerin İslamiyet’i kabulünden öncesine ve sonrasına kadar toplumsal yaşamla ilgili bilgilerini, görüşlerini, değerlerini, örflerini ve kültürlerini çocuklarına yansıtmaya ve öğretmeye çalıştıkları görülmektedir. İlk Türk devletlerinden Hun, Göktürk ve Uygur Devletlerinde eğitime ilişkin görüş ve uygulamalarında bazı benzerlikler vardır. Bu uygarlıkların eğitim anlayışlarında insanlara yaşamında rehberlik eden ilkeler, ahlaki kurallar ve felsefe yer almaktadır. Dönemin ahlak ve terbiye anlayışına bakıldığında ise iyilik, cömertlik, bilgelik ve cesaret gibi çeşitli değerler bulunmaktadır (Akyüz, 2021, s.5).

Selçuklular döneminde ise Bağdat Nizamiye medreselerinde okutulan başlıca dersler incelendiğinde tarih ve daha sonrasında çıkarılacak olan felsefe gibi sosyal bilimler içerisinde yer alan disiplinlerin programda olduğu görülmektedir (Öztürk ve Deveci, 2020, s.13). Türklerin İslamiyete geçişi ile birlikte Türk toplumlarının ahlak anlayışları, dünya bakışı, toplumun değer verdiği insan tipi İslamiyetin etkisi ile yeniden şekillenmeye başlamıştır (Akyüz, 2021).

Osmanlı Devleti ise kuruluşundan yıkılışına dek farklı kıtalarda toprakları olan ve dünyaya hüküm süren, uzun yıllarca bünyesinde çeşitli dil, din, ırk ve kültürlerden insanları barındıran çok uluslu bir devlettir. Toprak sınırları içerisindeki insanlar Osmanlı Devleti’nde millet sistemine göre kamu düzenini bozmamak kaydıyla kendi kültürünü özgürce yaşamaktaydı (Öztürk ve Deveci, 2020, s.13). 1789 Fransız İhtilali ile başlayan milliyetçilik akımı çok uluslu devletleri etkisi altına almakla birlikte çok uluslu Osmanlı Devletini de etkilemiştir. Tanzimat döneminde Osmanlı Devleti bünyesindeki farklı etnik, ırk, din ve dil çeşitliliğinde olan insanları birarada tutabilmek için ‘Osmanlılık’ idealini ortaya çıkararak dönemin özelliklerine ve yapısına uygun bireyleri yetiştirmek amaçlamıştır. Osmanlı eğitim kurumlarında sosyal bilgilerin bünyesindeki tarih ve coğrafya disiplinleri ilk defa ders olarak Tanzimat Devri’nde okutulmaya başlanmıştır (Öztürk, Keskin ve Otluoğlu, 2014, s.10). Bu dönemde sosyal bilimlerin

öğretimi de yaygınlaştırılmış olup tarih ve coğrafya gibi derslerin kapsamı genişletilerek çeşitli tür ve derecelerdeki okulların programlarına konulmuştur (Şanal ve Alaca, 2020, s.56). 1869’da ise sıbyan okullarında tarih ve coğrafya derslerinin yer almasıyla birlikte harita, yerküre gibi materyaller kullanılmaya başlanmıştır.

Sosyal bilgiler kapsamına giren dersler ilk kez Sultan II. Abdülhamid döneminde ilkokul programlarında yer almaktadır (Öztürk, Keskin ve Otluoğlu, 2014). Cumhuriyet döneminde ise 1924 programında sosyal bilgilerin içeriğine benzer olarak “Musahabat-ı Ahlakiye ve Malumatı Vataniye” adlı ders olarak yer aldığı görülmektedir. Daha sonra bu dersin adı 1926’da “Yurt Bilgisi” dersi olarak değiştirilmiştir (Yalçın ve Akhan, 2019, s.843). 1926 programında tarih ve coğrafya dersleri 4. ve 5. sınıf düzeylerine eklenmiştir. 1962 yılında ise “Toplum ve Ülke İncelemeleri” adlı ders ile sosyal bilgiler kapsamındaki disiplinler birleştirilmiştir. 1968 tarihli ilkokul programında 4. ve 5. sınıf düzeylerinde “Sosyal Bilgiler” adı altında birleştirilmiştir. Ortaokullarda ise 1968 programında yurttaşlık bilgisi, tarih ve coğrafya dersleri de ‘Sosyal Bilgiler’ adı altında birleştirilmiştir. 1985’te ortaokullarda sosyal bilgiler dersi kaldırılarak tarih, coğrafya ve vatandaşlık bilgileri dersleri ayrı olarak programlarda yer almıştır. 1992’de ise yeni bir vatandaşlık bilgileri programı uygulanmaya konulmuştur. 1997 yılında Milli Tarih ve Milli Coğrafya dersleri kaldırılmıştır ve 1998 yılında 4-7. sınıfları kapsayan yeni bir Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı oluşturulmuştur (Yalçın ve Akhan, 2019, s.843). 2005 yılında ise Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda yenileşmeye gidilerek yapılandırmacı yaklaşımın benimsendiği yeni bir program oluşturulmuştur. Yapılandırmacı yaklaşım öğrencilerin neleri öğrendiklerinden çok nasıl öğrendikleri üzerinde duran bir yaklaşım olarak programa yeni bir bakış açısı getirmiştir. (Dinç ve Doğan, 2010, s.25). 2018 yılında güncellenen Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı 2005’teki program ile ortak hedefler içermekle birlikte programda değerlerin önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir (Öztürk ve Kafadar, 2020, s.121). 2024 yılında ise sosyal bilgiler programına yönelik yeni bir taslak program hazırlanarak paydaşların görüşüne sunulmuştur.

Sosyal bilgiler dersinin doğduğu yer olan Amerika’da ve ülkemizdeki gelişimine bakıldığında sosyal bilgiler dersinin başlıca amacının etkin vatandaşlık yetiştirme olduğu belirtilmektedir. Amerika’da ülke içerisinde birliği sağlamak ve vatandaşlık bilincini geliştirmek amaçlı başlayan bu ders, ülkemizde de aynı amaçla programlarda yer almaktadır. Sosyal bilgiler dersinin tarihsel gelişimine bakıldığında da hemen hemen aynı

eleştirileri aldığı, bazen tarih ve coğrafya gibi disiplinlerin tek tek okutulması görüşünün desteklendiği, bazen de disiplinlerarası bir yaklaşımın benimsendiği aşamalardan geçildiği görülmektedir. Günümüzde sosyal bilgiler dersi yapılandırmacı eğitim anlayışında, sorumluluk bilinci gelişmiş, farkındalığı yüksek, yaparak yaşayarak öğrenen aktif bireyler yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Sosyal bilgiler dersi, çocuğun topluma uyum sağlayarak yaşamasını, yurttaşlık bilincine sahip bir birey olmasını, üzerine düşen sosyal rolleri ve sorumluluklarını yerine getirerek yaşadığı toplumun değerlerini ve kültürünü benimseyen bir vatandaş olacak şekilde yetiştirilmesi amacını taşımaktadır. Sosyal bilgiler dersi sadece yer aldığı ülkenin değerlerini ve toplumsal bilincini aktarmak ve kazandırmakla kalmayıp aynı zamanda evrensel insani değerleri benimseyip yaşatabilen bilinçli bir dünya vatandaşı olacak şekilde çocuğu her alanda ve çok yönlü bir şekilde geliştirmeyi hedeflemektedir.

2.2. Sosyal Bilgiler Dersinde Değer Eğitimi ve Aile Birliğine Önem Verme Değeri

Bireyin yaşama gözünü açtığı andan itibaren hayatında var olan, maddi ve manevi ihtiyaçlarının karşılandığı, sıcak ve samimi bir ortamda sevgi dolu yetişmesine olanak sağlayan kurum ailedir. Aile bireyin hayatında belli bir dönem değil doğumundan ölümüne dek yer almaktadır. Aile toplumun temelini oluşturmakla birlikte toplumun kültürel yapısını zedelemekten gelecek kuşaklara aktararak neslin devamlılığını sağlamaktadır. Bireyin yaşama dair ilk eğitiminden de ailesi sorumludur. Günümüzde ailenin eğitim işlevinde farklılaşma olsa da eğitimin temeli ailede atılmaktadır (Kır, 2011, s.395). Ailede verilen bireyi yaşama hazırlayan temel eğitimlerden birisi de değerler eğitimidir. Aile toplumun değerlerini ve kültürünü gelecek kuşaklara aktarıcı işlevinin olmasından dolayı değerler eğitiminin en önemli paydaşlarından biri olarak nitelendirilebilir (Bayırlı, 2018, s.43).

Bir ülkenin geçmişinden geleceğine kadar içerisindeki toplumun ilkelerini oluşturan, insanların toplumsal yaşamdaki ilkelerini oluşturan, tutum ve davranışlarına rehberlik eden temel unsurlardan biri de değerlerdir (Cheng, Lee ve Lo, 2006, s.10). Aile içindeki bireylerin sahip olduğu değerler toplumsal yapıyı etkilerken, toplumda yaygın olan değerler de bireyleri etkilemektedir. Böylece toplum ve aile arasındaki bu etkileşimin karşılıklı olduğu ve birbirlerini etkilediği görülmektedir (Serinsu ve Doğan, 2020, s.155). Bu nedenle aile içerisinde bireye kazandırılan değerler toplum içerisinde

yer edinerek kendini gösterecektir. Toplumda değerlerin dinamik ve daha sağlıklı işleyebilmesi için aile kurumunda bireye verilen değer eğitiminin bilinçli ve nitelikli olması gerekmektedir. Çocuk ilk değerler eğitimini ailesinden aldığı için sorumluluk, dürüstlük, paylaşma gibi temel değerler de ilk olarak ailede kazandırılır (Neslitürk ve Deniz, 2014, s.105). Bu bakımdan ailedeki eğitimin çocuğun okul çağına kadar olan sürede hem kişiliğinin ve karakterinin oluşmasına hem de sosyal değerlerin çocuğa aktarılmasında büyük derecede katkısı olduğu ve ailenin bununla birlikte çocuğu okul hayatına, topluma ve hayata hazırladığı söylenebilir (Ünal, 2013, s.95).

Bireyin hayatında aile ve okul ortamları oldukça önemli bir yere sahiptir. Çünkü günlük yaşantıları, toplumun örf, adet ve geleneklerini, sosyal değerlerini en çok barındıran kurumlar olmakla birlikte ailenin ve okulun bireye değer kazandırma açısından en etkili kurumlar olarak görüldüğü söylenebilir (Bolat, 2016, s.331-337). Nitekim gelecek neslin yetişkinleri olacak olan öğrencilere kazandırılmak istenen değerler sadece öğretmenlere ya da okul idarelerine bırakılması, amaçlanan değer eğitiminin niteliğini ve etkililiğini azaltacaktır (Yazıcı, 2006, s.515). Bu bağlamda eğitim-öğretim sürecinin önemli ve etkili kurumlarından olan aile, okul ve çevre unsurlarının anlamlı bir bütün oluşturması, değerler eğitimini bireyden başlayarak topluma kadar uzanan geniş kapsamlı bir yapıda gerçekleştirilmesi değerlerin benimsenmesi ve yaşama yansıtılması bakımından katkı sağlayacaktır (Serinsu ve Doğan, 2020, s.155).

Bireyin değerler ile karşılaştığı ilk ortam aile olup bu değerlerin devamlılığının sağlandığı ortam ise okuldur. Bireyler okuldaki eğitim hayatına başlamadan önce yetiştikleri aile ortamında ait oldukları topluma dair birçok değerlerle karşılaşır, okulda eğitim-öğretim hayatına başlamasıyla birlikte bu değerleri daha planlı ve programlı bir şekilde okul ortamında öğrenerek içselleştirmeye devam eder. Bu nedenle değerler eğitimi öncelikle ailede başlamalıdır. Ardından bu eğitim, eğitim kurumları olan okullarda planlı ve programlı olarak sürdürülmelidir. Çocuğun okulöncesi eğitimden sonra ilkökul ve ortaokul basamağında da gelişim döneminin özelliklerini göz önünde bulundurarak sosyal bilgiler dersinde planlı bir biçimde gerçekleştirilen değerler eğitiminde çeşitli uygulamalar gerçekleştirilebilir. Bu uygulamalarda değer eğitimi yaklaşımlarından yararlanılabilir. Bu yaklaşımlar, arasında; telkin yaklaşımı, değer açıklama, ahlaki sorgulama, değer analizi ve karakter eğitimi yaklaşımlarının değerlerin öğretimde öne çıktığı görülmektedir. Telkin yaklaşımı geleneksel ve yaygın olarak

kullanılan bir yaklaşım olmakla birlikte öğrenciye örnek olaylar ve durumlar üzerinden öğüt vererek değer aktarımını gerçekleştirir. Değerler açıklama yaklaşımının temelinde öğrenciler zorlamadan değerleri fark etmeleri sağlanarak değer aktarımı gerçekleştirilir. Ahlaki sorgulama yaklaşımında öğrencilerin ikilemde bırakacak örnek olayları sorgulayarak kendi seçimini yapması ile değerlere ulaşması amaçlanmaktadır. Değer analiz yaklaşımı ile öğrencinin karşılaştığı sorunlara karşı mantıklı bir çerçevede düşünerek karar vermesi sağlanır. Karakter eğitimi yaklaşımı ile öğrenciyi ahlaki değerlere ve ahlaki davranışlara sahip birey olarak yetiştirmek amaçlanır (Karatay, 2011, s.1443-1444).

Sosyal bilgiler dersi içeriği bakımından birçok disiplinden yararlanması, tarihsel ve kültürel öğeleri barındırması açısından değerler eğitiminde oldukça etkili olan önemli bir derstir (Kan, 2010, s.140). Sosyal bilgiler dersi kapsamında tarih, coğrafya, ekonomi, siyaset, sosyoloji, hukuk, sosyal psikoloji gibi birçok disiplini barındırmaktadır. Sosyal bilgiler dersinin disiplinlerarası bir yaklaşım benimsemesi değerler eğitiminde çeşitlilik ve zenginlik sağlayarak öğrencilerin değerler ve disiplinler arasında ilişki kurabilmesine katkıda sağlayabilir.

Sosyal bilgiler dersi öğrenciye yaşamında gerekli olan çeşitli bilgi, beceri ve değerleri kazandırmayı amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda etkili bir öğrenme-öğretme süreci gerçekleştirilebilmesi için bu bilgi, beceri ve değerlerin anlamlı ve bütünleştirici olması gerekmektedir. Özellikle değer eğitimi oldukça önemli ve dikkat edilmesi gereken bir konudur. Sosyal bilgiler dersinde küçük yaşlardan itibaren verilmeye başlayan değerler eğitimi ile bireyin gelecek yıllarda yaşayacağı topluma yönelik bilinçli, duyarlı, sorumluluk sahibi, manevi ve kültürel değerleri benimsemiş, toplumsal ve kültürel kimliği oluşmuş bir vatandaş olarak yetişmesine katkı sağlanacaktır. Bu bağlamda sosyal bilgiler dersinin değerler eğitimindeki yerinin oldukça büyük ve önemli olduğu söylenebilir.

2023 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı değerler açısından incelendiğinde de 18 değer yer aldığı görülmektedir (MEB, 2023). Sosyal bilgiler dersinin içeriğinin değerler ile bütünleştirilmesi ile öğrencilerin değerleri öğrenmesi, evrensel ve milli değerleri benimsenmesi, değerleri bilip analiz ve muhakeme etmesine yardımcı olması açısından önemlidir (Kan, 2010, s.143). Sosyal bilgiler dersi kapsamında yer alan

disiplinler ile öğretim programında yer alan değerlerin ilişkilendirilmesi değerler eğitiminde çeşitliliğin artırmasına katkı sağlayacaktır. Örneğin; ekonomi disiplini alanında tasarruf ve sorumluluk değerleri, hukuk disiplini alanında adalet, bağımsızlık ve özgürlük değerleri, coğrafya disiplini alanında doğal çevreye duyarlılık değeri, tarih disiplini alanında kültürel mirasa duyarlılık değeri, sosyoloji disiplini alanında saygı, dayanışma ve yardımseverlik gibi değerler öğrenciye kazandırılabilir.

Sosyal bilgiler dersinde gerçekleştirilen değerler eğitiminde önemli noktalardan biri de öğrencilerin günlük yaşamları ile değerleri ilişkilendirmeleridir. Değerler bireylerin aile ortamında, okul hayatında ya da sosyal çevresinde ne kadar yer edinirse ve bu değerlerle karşılaşrsa öğrencinin değer kazanımına katkıda sağlayacaktır. Bu nedenle öğrencilerin değerleri uygulayabileceği ve yaşatabileceği bir sosyal çevre olarak aile ve okulun iş birliği içerisinde olması gerekmektedir. Böylece öğrenci için değer kazanımını daha da pekiştirmesine ve içselleştirmesine katkı sağlayacaktır.

2.2.1.Sosyal Bilgiler Dersi ve Aile Birliğine Önem Verme Değeri

Toplumun en önemli kurumlarından olan aile dünya tarihinde her çağ ve dönemde karşılaşılan toplumsal bir kurumdur. Aile kurumu zamana, mekâna, toplumlara göre şekil değiştirmiş ve farklı dönemde yaşayan toplumların yaşam şekilleri, kültürel yapıları ve toplumun değerlerine göre şekillenmiştir (Arıkan, 2017). Aile kavramını tanımlayan birçok görüş vardır. TDK'ya göre “Evlilik ve kan bağına dayanan, karı, koca, çocuklar ve kardeşler arasındaki ilişkilerin oluşturduğu toplum içindeki en küçük birlik ailedir” (TDK, 2022). Kasapoğlu'nun (2011) tanımıyla aile “Kan bağı, evlilik ve evlat edinme yoluyla birbirleriyle ilişkili olduğunu düşünen iki veya daha fazla kişiden oluşan yapı”dır. Gökalp' e ise aile kavramını, “Birbirine akrabalık bağı ile bağlı olan bireyler bütünü” olarak tanımlamaktadır (Özer, 2007). Genel olarak aile ile ilgili yapılan tanımlar kapsamında aile kavramı anne, baba ve çocuklardan oluşan, bireylerin birbirine kan bağı yoluyla bağlı olduğu, bireyin biyolojik, sosyal ve duygusal ihtiyaçların giderildiği, soyun devamını sağlayan ve geçmişten bugüne varlığı devam eden toplumun en küçük yapı birimi şeklinde ifade edilebilir.

Toplumda en küçük yapı taşı ve sosyal kurum olarak nitelendirilen aile, insanın hayatında doğumdan ölüme, geçmişten geleceğine dek varlığını sürdürmesi onun değişmez bir özelliğidir. Bireyin yaşamının ilk yılları kişisel gelişimi açısından önemli

bir dönemdir. Bu önemli dönemde aile, çocuğun hayatında vazgeçilmez bir etkiye sahiptir (Tezel Şahin ve Özbey, 2007, s.11). Bireyin yaşamının ilk yılları onun kişilik gelişiminin ve sahip olacağı karakterinin çoğu özelliğinin oluşmaya başladığı kritik ve etkili bir dönemdir. Kişilik gelişimi, bireyin doğumundan itibaren başlayan ve yakın sosyal çevresi ile tutarlı bir şekilde kişilik özelliklerinin oluşturduğu önemli bir gelişim sürecidir. Bu gelişim süreci içerisinde bireyin kişiliğini ve davranışlarını etkileyecek birçok değişken yer almakla birlikte bunlardan birisi de ailedir. Bireyin kişilik gelişiminde anne ve babanın davranış ve tutumları, sahip olduğu değerleri, sosyal ortamı, aile bireylerinin birbirleriyle ilişkileri ve iletişimleri oldukça etkili ve önemlidir.

Freud'un psikanalitik kişilik kuramında, bireyin yaşamının 0-6 yaş arası dönemin kişiliğinin temellerinin atılmasında önemli bir etkiye sahip olduğu görüşünü savunmaktadır. Psikososyal gelişim kuramcısı Erikson' da yine Freud gibi bireyin çocukluk döneminin önemli olduğu görüşünü temel almakla birlikte yaşamın her alanında devam eden ve kişinin kendisiyle birlikte sosyal çevresiyle de dengede olması gerektiği görüşündedir. Sosyal öğrenme kuramcısı Bandura da sosyal-kültürel çevrenin, gelişimde önemli bir etkisi olduğunu vurgulamakla birlikte özellikle yakın çevrenin aile, okul, öğretmen vb. gibi unsurların bireyin davranışlarında etkili olduğu görüşündedir (Kaya, 2019). Freud, Erikson ve Bandura gibi kuramcıların savundukları görüşleri farklı kuramlara dayansa da temelinde ortak görüş olarak, bireyin yaşamının ilk yıllarının kişilik gelişimi ve karakteri açısından etkili ve önemli bir dönem olduğunu vurguladıkları söylenebilir. Birey bu kritik çocukluk döneminin çoğunu ailesi ile birlikte geçirdiği için ailenin bireyin çocukluk yıllarından itibaren süregelen geleceğinde de oldukça önemli bir yapı olduğu söylenebilir.

Birey, çocukluk yıllarının çoğu zamanını aile ortamı içerisinde geçirmektedir. Bireyin bu zaman içerisinde karakter ve kişilik gelişiminin yoğunluğu oluşmaktadır. Bu nedenle aile ortamı içerisinde gerçekleştirilen eğitim, bireyi gelecek yıllara hazırlamak adına oluşturulan bir zemindir. Bu zeminin oldukça sağlam olması hem birey için hem de toplum için oldukça önemlidir. Çünkü aile toplumun en küçük yapı birimi olup, toplumu oluşturmaktadır. Başka bir deyişle toplumun temelinde yer alan en küçük yapı taşı olan aile kurumunun toplumu şekillendirmede oldukça önemli bir etkisi ve katkısı vardır. Aile, bireyi topluma hazırlamakla birlikte bireyin toplumla arasındaki bağı güçlendiren, böylece toplumun devamlılığını sağlayan önemli bir sosyal kurumdur. Bu nedenle aile

içerisindeki bağlar, ilişkiler ve iletişimler ne kadar sağlam ise topluma da o derece yansımaktadır.

Toplumun uzun zamandan beri süregelen benimsediği değerleri ve kültürü küçük ölçekte yaşayan kurum ailedir. Toplumun aynası ise ailedir. Bireyin aile içerisinde kazanmaya başladığı toplumun kültürünü, değerini ve geleneklerini zamanla benimseyerek davranış ve alışkanlığa dönüştürerek, topluma yansıtacaktır. (Fichter, 1996 akt. Sağlam, 2020, s.20). Birey, çok küçük yaştan itibaren aile içerisinde birçok değeri kazanmaya ve bu değerlerle birlikte yaşamaya başlar. Bu değerlere örnek olarak sevgi, saygı, sorumluluk, dayanışma, paylaşma, hoşgörü, sadakat vb. gibi değerler gösterilebilir. Sağlam ve Özdemir'e (2017) ait çalışmada değerlerin aile bireylerinin bir arada yaşamasında önemli rol oynadığına yönelik ulaşılan sonuç ailenin değer eğitiminde önemli olduğunu destekler niteliktedir. Birey, aile içerisinde edindiği değer kazanımlarını zamanla benimseyecek hem kendi yaşamına hem de toplumsal yaşama yansıtacaktır. Bu nedenle ailenin sadece bireyin hayatında değil toplum düzeninde ve yaşantısında payı oldukça büyüktür.

Ailelerin de çeşitli rolleri ve işlevleri olmasına karşın bireylerin sahip olduğu temel değerler üzerindeki etkisi oldukça önemlidir (McGoldrick ve Shibusawa, 2017, s.386). Aile, insanın doğup büyüdüğü, gelecek yaşamında da kullanacağı saygı, sevgi, dayanışma gibi ilk değerlerini kazandığı yaşam alanıdır. Aile; içerisinde samimi ve sıcak ilişkilerin oluşturulduğu, sağlıklı iletişimlerin kurulduğu, paylaşma duygusunun ve sorumluluk bilincinin yer aldığı, duyguların paylaşıldığı, insanın kendini en güvende hissettiği yerdir. İşte bu nedenle aile kurumu, okuldan önce çocuğun ilk eğitimini aldığı kurumdur. Bir bireyin yetiştirilmesiyle birlikte kişiliğinin ve karakterinin oluştuğu bu aile ortamı oldukça önemli ve değerlidir. Bu denli özelliklere sahip olan aile kurumu korunmalı ve aile birliğine önem verilmelidir.

Birey aile içerisinde toplumla yaşamaya hazırlanır. Toplumda yaygın olan kültürler, değerler ve kurallar, aile içerisinde çocuğa küçük yaşlardan itibaren verilmeye başlanır. Böylelikle çocuğun aile içinde, kendisinden önce oluşturulmuş toplumsal yaşamı kolaylaştıran hazır davranış modelleri, gelenekleri, görenekleri, kültürleri, normları ve değerleri hakkında bilgi edinip, onlara hayatında bir yer verebilir (Şentürk, 2008, s.17). Bu doğrultuda aile kurumunun korunması ve aile birliğinin sağlanması oldukça önemlidir.

Ailenin önemi ve birliğı esas alındığında toplum için ne kadar önemli ve etkili olduğu oldukça apaçık şekilde görölmektedir. Bu nedenle toplumun kültürünü sürdüreceğ, değerlerini benimsetip yaşatabilecek bilinçli bireyler yetiştirmek ve bu neslin devamlılığını sağlamak için aile kurumu üzerinde bilinçli bir şekilde durmayı gerektirmektedir. Bunun için en etkili yol şüphesiz eğitimidir. Bu eğitim de sosyal bilgiler dersi aracılığıyla gerçekleştirilebilir. Nitekim sosyal bilgiler dersinin içeriğine bakıldığında bazı konu ve kazanımlarda ailenin yer aldığı ve derste aileden yararlanılabileceğı söylenebilir. Ayrıca Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında aile birliğine önem verme değerine yer verildiğı görölmektedir (MEB,2023). Bu bağlamda sosyal bilgiler dersinden yararlanarak ailenin değerini ve aile birliğini destekleyecek şekilde öğretim uygulamaları gerçekleştirilerek aile birliğine önem verme değeri öğrencilere benimsetilmelidir.

Ailenin bir değer olduğu, değerlerle birlikte var olup yaşadığı öğrenciye kavratılmalı ve benimsetilmelidir (Sağlam, 2020, s.19). Bir değer olarak aile, sosyal bilgiler dersinde kazandırılması hedeflenen değerler arasında değeri olarak yer almakla birlikte bu değer aile içerisinde kazandırılması ve yaşatılması gerekmektedir. Sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine ilişkin öğretim sürecinde aileden yararlanılması ve ailenin öğretim sürecinde yer alması öğrencide aile birliğine önem verme değerini kazandıracak gibi aynı zamanda nitelikli ve kalıcı bir değer eğitiminin gerçekleştirilmesine de katkı sağlayacaktır. Bu nedenle değerlerin kazandırılmasında hem okul hem de ailenin yeri oldukça önemlidir. Nitekim sosyal bilgiler dersinde kazandırılması hedeflenen bazı değerleri, çocuk aile ortamında kazanmış olarak okula gelmektedir. Bu nedenle değer eğitiminde aile okuldan ayrı tutulmamalıdır. Çünkü sosyal bilgiler dersinde işlenen değerler ile ailede ortamında yer alan değerlerin paralellik göstermesi (Kılıç, 2010, s.45-46) öğrencinin değerleri benimseyip yaşamına yansıtmasına katkı sağlayacaktır.

2.3. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda Değer Eğitimi ve Aile Birliğine Önem Verme Değerinin Yeri

2023 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda öğrencilerin milli bilince sahip; vatanını ve milletini seven; milli, manevi ve evrensel değerleri benimseyen; değişim ve sürekliliğı algılayan; erdemli insan olmanın önemini kavrayan vatandaşlar olarak yetiştirmenin amaçlandığı belirtilmiştir (MEB, 2023, s.8). Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim

Programı’nda yer alan bu amaçlara göre öğrencinin içinde bulunduğu topluma uyum sağlamış birey olarak yetişmesi için gerekli olan bilgi, beceri ve değerlerin sosyal bilgiler dersi kapsamında bireye kazandırılması amaçlandığı görülmektedir.

Bireylerin toplumsal hayata hazırlanmalarında, toplumun değerlerini kazanmalarında ve kültürünü yaşatmalarında onlara destek olacak en etkili kurumlardan biri ailedir (Türe, 2018, s.31). Bu nedenle Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda yer alan amaçlara ulaşmada aile ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin iş birliği içerisinde olması, öğrencilerin değer kazanımında ve bu değerleri içselleştirmelerinde etkili olacağı söylenebilir. Bu nedenle programda yer alan “aile birliğine önem verme” değerine yönelik, sosyal bilgiler öğretmenlerinin çeşitli etkinlik ve uygulamalar gerçekleştirmesi, öğrenciye “aile birliğine önem verme” değerini kazandıracağı, değerler eğitimi kapsamında okul ve aile birlikteliğini sağlayarak etkili bir değerler eğitiminin gerçekleştirilmesine katkı sağlayacağı söylenebilir.

Günümüzde var olan değerler eğitimi, programda bulunan derslerin içerisinde yer alarak öğrenciye kazandırılması ile gerçekleştirilmektedir (Elbir ve Bağcı, 2013, s.1323). Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ise bu değerlerin öğrencilere planlı ve sistematik olarak kazandırılabilmesi için programın önemli bir boyutunu değerlere ayırmıştır. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı incelendiğinde öğrencilere kazandırılması amaçlanan toplam 18 değer olduğu görülmektedir (MEB, 2023). Programda yer alan değerler Tablo 2.1’de gösterilmiştir.

Tablo 2. 1. Programda yer alan değerler

Adalet	Estetik
Aile Birliğine Önem Verme	Eşitlik
Bağımsızlık	Özgürlük
Barış	Saygı
Bilimsellik	Sevgi
Çalışkanlık	Sorumluluk
Dayanışma	Tasarruf
Duyarlılık	Vatanseverlik
Dürüstlük	Yardımseverlik

Öğrenciye kazandırılması amaçlanan değerler, programın yapısını oluşturan yedi öğrenme alanı içerisinde işlenerek öğrenciye aktarılmaktadır. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda yer alan aile birliğine önem verme değerinin öğrenme alanlarının

tümünde yer alan kazanımlarla ilişkilendirilebileceği söylenebilir. Bu doğrultuda programda yer alan öğrenme alanlarındaki kazanımlar ile aile birliğine önem verme değerinin ilişkisi şu şekilde açıklanabilir (MEB, 2023, s. 11-12):

Birey ve Toplum, öğrenme alanı “ben” ve “biz” olma süreçlerini ön plana çıkaran, temeli sosyoloji, sosyal psikoloji ve psikolojiye dayanan bir yapıya sahiptir. Bu öğrenme alanında ele alınan sorumluluk, saygı, dayanışma, özgürlük ve yardımseverlik gibi değerlerin, öğrencinin yakın çevresi olan ailesinin yardımıyla birlikte pekiştirilmesine ve öğrencinin değerleri günlük yaşantısında eyleme dökerek, yaparak yaşayarak öğrenmesine katkı sağlayacağı söylenebilir. Örneğin programda 5. sınıf düzeyinde yer alan “Yakın çevresinde yaşanan bir örnekten yola çıkarak bir olayın çok boyutluluğunu açıklar.” ve “Sahip olduğu hakların farkında olan bir birey olarak katıldığı gruplarda aldığı rollerin gerektirdiği görev ve sorumluluklara uygun davranır.” kazanımlarının da doğrudan aile ile ilişkili olduğu söylenebilir. Bu kazanımlara ilişkin olarak öğrencinin yakın çevresi olan ailesinden yola çıkarak ailesinde meydana gelen bir olayın neden ve sonuçlarını inceleyebileceği ve aile içerisindeki rol ve sorumluluklara ilişkin ailesi ile birlikte yapabileceği çeşitli planlı öğretim etkinlikleri düzenlenebilir. Bu öğrenme alanına ilişkin başka bir örnek ise programda 6.sınıf düzeyinde yer alan “Sosyal rollerin zaman içerisindeki değişimini inceler.” kazanımına ilişkin öğrencinin aile üyeleri ile birlikte uygulayabileceği, aile üyelerinin farklı ortamlarda sahip oldukları roller üzerine planlı öğretim etkinlikleri oluşturulabilir. Böylece sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine ilişkin uygulamalar gerçekleştirilerek aile birliğine önem verme değerinin kazanılmasına katkı sağlanabilir.

Kültür ve Miras, öğrenme alanı kültür ve kültürel mirası ön plana çıkaran, temeli tarih odaklı olan bir yapıya sahiptir. Türk kültürünün korunması, yaşatılması ve gelecek nesillere aktarılmasında aile kurumunun önemi ve etkisi oldukça büyüktür. Örneğin 4. sınıf düzeyinde yer alan “Sözlü, yazılı, görsel kaynaklar ve nesnelerden yararlanarak aile tarihi çalışması yapar.” kazanımının doğrudan aile ile ilişkili olduğu görülmektedir. Bu kazanım kapsamında öğrencinin aile büyükleri ile birlikte geçmişten bugüne varlığını koruyan ve devam eden düğünler, bayramlar, kutlamalar, cenaze törenleri gibi merasim konuları üzerine çeşitli planlı öğretim etkinlikleri düzenlenebilir. Bu öğrenme alanına ilişkin olarak programda 5. sınıf düzeyinde yer alan “Kültürel öğelerin, insanların bir arada yaşamasındaki rolünü analiz eder” kazanımının dolaylı olarak aile ile ilişkili olduğu söylenebilir. Bu kazanım kapsamında düğünler, bayramlar, kutlamalar ile el sanatları,

yöresel kıyafetler gibi çeşitli kültürel öğeler kullanarak planlı öğretim etkinlikleri düzenlenebilir. Bu kazanım kapsamında öğrenciye aile birliğine önem verme değerinin kazandırılması ile birlikte ve 5. sınıf düzeyindeki bu öğrenme alanında işlenmesi beklenen ‘kültürel mirasa duyarlılık’ değerinin de kazandırılmasına katkı sağlayacağı söylenebilir.

İnsanlar, Yerler ve Çevreler, öğrenme alanı insan ve çevre ilişkisini konu alan, temeli coğrafya odaklı olan bir yapıya sahiptir. Bu öğrenme alanında öğrencinin ailesi ile ilişkilendirilebilecek kazanımların yer aldığı görülmektedir. Örneğin programda 4. sınıf düzeyinde yer alan “Afet öncesi, sırası ve sonrasına yönelik gerekli hazırlıkları yapar” kazanımı aile ile ilişkili olarak öğrencinin aile bireyleri ile birlikte acil durumlar için kullanabileceği bir deprem çantası oluşturmaya yönelik çeşitli planlı öğretim etkinlikleri gerçekleştirilebilir. Bu öğrenme alanına ilişkin başka bir örnek ise 5. sınıf düzeyinde yer alan “Doğal afetlerin toplum hayatı üzerine etkilerini örneklerle açıklar.” kazanımı ile ilişkili olarak öğrencilerin aile bireyleri ile birlikte doğal afetler konusu üzerine bilinçlendirici ve öğretici etkinlikler planlanabilir.

Bilim, Teknoloji ve Toplum, öğrenme alanı bilim ve teknoloji konularını ön plana çıkaran, teknolojinin gelişimini ve günlük hayata olan etkilerini ele alan bir yapıya sahiptir. Bu öğrenme alanında öğrencinin ailesi birlikte uygulamalar yapması ile ilişkilendirebilecek kazanımların yer aldığı görülmektedir. Örneğin programda 5.sınıf düzeyinde yer alan “Teknoloji kullanımının sosyalleşme ve toplumsal ilişkiler üzerindeki etkisini tartışır.” kazanımı ile öğrencinin aile büyükleriyle birlikte onların zamanındaki eski çocuk oyunları ile günümüzde yaygın olan çocuk oyunlarının sosyalleşme etkisi üzerine planlı öğretim etkinlikleri gerçekleştirilebilir.

Üretim, Dağıtım ve Tüketim, öğrenme alanı öğrencinin ülke ekonomisinde kaynakların sınırlı olduğunu kavramalarını, var olan kaynakları korumalarının önemli olduğuna inanmalarını ve bunun bilincine sahip olmalarını amaçlayan, temeli ekonomi odaklı olan bir yapıya sahiptir. Bu öğrenme alanı içerisinde doğrudan aile ile ilişkilendirilen kazanımların olduğu görülmektedir. Örneğin programda 4. sınıf düzeyinde yer alan “Kendisine ait örnek bir bütçe oluşturur.” kazanımı ile ilişkili olarak öğrencinin ailesi ile birlikte çalışmasının önerildiği görülmektedir. Öğrencinin ailesi beraber örnek bir ev gelir-giderlerini gösteren bütçe tablosu hazırlayacağı etkinlik ile aile birliğine önem verme değerini kazanmasına ayrıca 4. sınıf düzeyindeki bu öğrenme alanında işlenmesi beklenen ‘sorumluluk ve tasarruf’ gibi değerlerinde kazanılmasına

katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu öğrenme alanına ilişkin olarak başka bir örnek ise 5. sınıf düzeyinde yer alan “Yaşadığı yer ve çevresindeki ekonomik faaliyetlere bağlı olarak gelişen meslekleri tanır” kazanımı ile ilişkili olarak öğrencinin yakın çevresini oluşturan aile bireylerinin sahip olduğu mesleklerden yararlanarak bu mesleklere ilişkin özellikleri, meslek sahiplerinin rol ve sorumluluklarını öğretici çeşitli planlı öğretim etkinlikleri gerçekleştirilebilir.

Etkin Vatandaşlık, öğrenme alanı öğrencilerin grup, kurum ve sosyal örgütlerin nasıl oluştuğunu, rollerini ve topluma ya da bireye etkilerinin neler olduğunu öğrenmesini amaç edinen, temeli etkin vatandaşlık kavramı odaklı olan bir yapıya sahiptir. Bu öğrenme alanında aile ile ilişkilendirilebilecek kazanım örneklerinin olduğu görülmektedir. Örneğin programda 7. sınıf düzeyinde yer alan “Demokrasinin uygulanma süreçlerinde karşılaşılan sorunları analiz eder.” kazanımı ile ilişkili olarak aile, okul ve toplumdaki demokratik uygulamaların üzerinde durulması önerilmiştir. Bu kazanım doğrultusunda öğrencinin aile bireyleri ile birlikte ev ortamında gerçekleştirebileceği demokratik seçim örneklerini içeren çeşitli plan öğretim etkinlikleri gerçekleştirilebilir.

Küresel Bağlantılar, öğrenme alanı ile öğrenciye uluslararası alanda fikir, inanç, teknoloji ve kültür gibi konularda farklılıkların tanıtılması, öğrencilerin devletlerin arasındaki ilişkileri anlaması ve değerlendirmesi amaçlanmaktadır. Bu öğrenme alanında öğrencilerin ailesi ile birlikte bir arada zaman geçirmesini sağlayarak aile birliğine önem verme değerinin içselleşmesinde yararlanılacak bazı kazanımların yer aldığı görülmektedir. Örneğin programda 6. sınıf düzeyinde yer alan “Popüler kültürün, kültürümüz üzerindeki etkilerini sorgular.” kazanımı kapsamında öğrencinin aile bireyleri ile birlikte popüler kültürün olumlu ve olumsuz etkilerini tartışabileceği etkinlikler gerçekleştirilebilir.

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nın yapısı olarak belirtilen öğrenme alanlarının amaçları ve içeriğindeki kazanımlar incelendiğinde, aile birliğine önem verme değerine yönelik uygulamaların yapılabileceği ve bu değer ile ilişkili olan kazanımların yer aldığı görülmektedir. Bazı kazanımların doğrudan bazılarının ise dolaylı bir şekilde aile ile ilişkilendirildiği görülmektedir. Aile, bireyi yaşamının ilk yıllarından itibaren topluma hazırlayan, toplumun gerektirdiği değerleri bireye kazandıran ve bireyin yaşamı boyunca en etkili kurumlardan birisi olarak görülmektedir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğretim programında yer alan değerleri kazandırma konusunda aileden yararlanabileceği gibi ailelerin de öğrencileri bu alanda desteklemesi ile sosyal bilgiler

dersinde etkili bir değerler eğitiminin gerçekleşmesine katkı sağlanabilir. Bu nedenle öğretim programında yer alan değerleri öğrenciye kazandırmada aile önemli ve etkili bir role sahiptir. Öğretim programında yer alan değerler arasından özellikle aile birliğine önem verme değerinin benimsemesi için öğrencinin ailesine ve bulunduğu ortama bağlıdır (Türe, 2018, s.35). Bu bağlamda sosyal bilgiler öğretmenlerinin, öğretim programında yer alan kazanımlara ilişkin aile birliğine önem verme değerine yönelik uygulamalar gerçekleştirerek sürece aileyi dahil etmesi öğrencinin daha etkili bir değer kazanımına katkıda bulunacaktır.

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı 2024 yılında yenilenmiş ve 2024-2025 öğretim yılından itibaren 5. sınıflardan başlamak üzere kademeli olarak okutulmasına karar verilmiştir. Yenilenen programa ve tüm programlar için hazırlanan ortak metine bakıldığında da aile birliğine önem verme değerinin geniş biçimde ele alındığı görülmektedir. 2024 Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Öğretim Programları Ortak Metin incelendiğinde “Erdem-Değer-Yüzyıl” çerçevesi kapsamında “Huzurlu Aile ve Toplum” başlığına yer verildiği böylece kazandırmayı amaçladığı değerleri benimseyen erdemli bireylerin yetirilmesinin hedeflendiği görülmektedir. Öğretim Programları Ortak Metin’de bulunan “Erdem-Değer-Eylem” çerçevesi kapsamında 20 değer yer aldığı ve bu değerler arasında “*aile bütünlüğü*” değerine yer verildiği görülmektedir. Aile bütünlüğü değeri kapsamında aile birliğine önem verme, aile içi dayanışma, aile içi ilişkilerin ve iletişimin güçlenmesi, aile içi iş birliği ve ailede sorumluluklara değinildiği görülmektedir. Ayrıca ortak metinde yer alan 20 değer incelendiğinde aile bütünlüğü değerinin yanı sıra yardımseverlik, tasarruf, sevgi, saygı, merhamet, mahremiyet ve adalet gibi değerlerin içeriğinde aileye değinildiği ve bu değerlerin aile ile ilişkilendirildiği tespit edilmiştir. Ayrıca 2024 Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı incelendiğinde altı öğrenme alanı yer aldığı ve ‘*aile bütünlüğü*’ değerine 4. 6. ve 7. sınıf düzeyinde yer verildiği görülmektedir (MEB,2024).

2.4.Sosyal Bilgiler Dersinde Değer Eğitiminde Öğretmenin ve Ailenin Rolü

İnsanın dünyaya geldiği, hayata gözlerini açtığı, ilk bilgileri öğrendiği, temel becerileri kazandığı yer ailedir. İnsanın yaşamı boyunca hemen hemen her alanda etkili olan aile unsuru, değer eğitiminin de ilk başladığı yerdir. Aile, bireyin hayatındaki samimi ve içten ilişkilerin yaşandığı, birincil etkileşimin sağlandığı temel kurumlardan

biridir (Baydar, 2009, s.8-9). Değer eğitimi ilk olarak ailede başlasa da değerlerin kazandırılmasında ve içselleştirilmesinde tek başına yeterli değildir. Bu bakımdan değer eğitimi temeli ailede atılır, belirli bir plan ve program çerçevesinde okullarda devam etmektedir. Plan ve program dahilinde gerçekleştirilmeyen değer eğitimi eksik ve yetersiz kalacak böylece çocuğun üzerinde etkili olamayacaktır (Erbaş, 2021, s.24). Sosyal bilgiler dersinin yapısı, amacı ve içeriği incelendiğinde, değerler eğitimine en uygun olan derslerden biri olarak görülmektedir. Değerler eğitiminde sosyal bilgiler dersinden yararlanılması, değerlerin kazandırılmasında büyük önem taşıdığı vurgulanmaktadır. Bu bağlamda sosyal bilgiler dersi değer eğitiminde oldukça önemli bir yere sahiptir (Çengelci, 2010, s.30).

Sosyal bilgiler dersi ve aile birbiri ile ilişkili olup bu ders içeriğinde aileyi konu edinen bir derstir (Türe, 2018, s.11). Etkili bir değer eğitiminin gerçekleştirilmesi için sosyal bilgiler dersinde aileden yararlanılabilir. Bununla birlikte sosyal bilgiler dersi aileyi konu edinmekte ve programında aile birliğine önem verme değerine yer verilmektedir. Sosyal bilgiler dersinde yer alan aile birliğine önem verme, aile yapısını sürdürme, dayanışma, farklılıklara saygı duyma, büyüklere saygı, küçüklere sevgi, dayanışma, paylaşma gibi birçok değerın ev ve okul ortamında birlikte ele alınması gerektirmektedir (Coşkun Keskin, 2012, s.118). Değerlerin içselleştirilmesi için çocuğun okulda işlediği değerleri, ev ortamında da görmesi ve yaşantı haline getirebilmesi önemlidir. Nitekim okulda işlenen değerler, ev ortamında da desteklenirse çocuğun değerleri kazanması, pekiştirmesi ve davranışa dönüştürmesine katkı sağlanabilir. Bu bağlamda sosyal bilgiler dersi kapsamında değer eğitiminde aile önemli rol ve görev üstlenmektedir. Çocuklar birçok değer ve tutumu yetişkinlerden model alarak öğrenir ve davranışa dönüştürür (Sezer, 2008,s.52). Bu nedenle anne ve baba, aile içi ilişkilerinde değer eğitimi için ilk olarak çocuklarına örnek model olmalıdır. Çünkü değer eğitiminde aile içi ilişkilerin, aile iletişimin, aile bireylerin tutum ve davranışlarının değerlerin kazandırılmasında rolü önemli ve büyüktür. Bu bağlamda değer eğitimi ailede, okulda ve toplumda yapılacak çeşitli etkinliklerle ve uygulamalarla bireye kazandırılmalıdır (Özdaş, 2013, s.32).

Sosyal bilgiler dersi bireyi küçük yaştan itibaren yaşadığı topluma hazırlayan, toplumun değerlerini kazandıran ve bu süreçte etkin bir vatandaş olarak yetiştiren bir derstir. Sosyal bilgiler öğretmenleri ise var olan mevcut programı temel alarak öğrencilere

hayatın içinden günlük yaşamın örneklerini sunarak geleceğe hazır bir birey olarak öğrencilerini yetiştirmeye çalışırlar (Yalçın ve Akhan, 2019, s.843). Sosyal bilgiler öğretmenleri değerler konusunda ne kadar bilgi sahibiyse, kendi yaşantısında değerlere ne kadar yer veriyorsa ve bu değerleri sınıf ortamında öğrencilerine karşı ne ölçüde davranışa dönüştürüyorsa öğrencilerinin de değerleri etkilibirşekilde özümsemesine o ölçüde katkı sağlayacaktır. Sosyal bilgiler öğretmenleri değerler eğitimi sürecinde saygı, sevgi, dayanışma, paylaşma, hoşgörü, sorumluluk gibi değerleri sınıf ortamında yaşatmakla birlikte farklı yöntem ve tekniklerle değerleri işleyebileceği çeşitli etkinliklere ve uygulamalara derslerinde yer vermelidir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin değer eğitimindeki başarısı ve yetkinliği öğrencilerin değerleri daha kolay içselleştirmesine ve davranışa dönüştürmesini sağlayacaktır.

Sosyal bilgiler öğretimi değer temelli olduğunda etkilidir. Değerler öğretim programlarının içinde yer alsa da değerlerin nasıl kazandırılacağı açık ve net değildir. Öğretim sürecinde değerler tüm etkinliklerin bir parçası vurgulanmalıdır (Doğanay, 2008, s.92). Nitekim sosyal bilgiler dersinin amaçlarına ulaşması, öğrencilere değerleri kazandırması ve davranış haline dönüştürmesi kapsamında ailenin öğretim sürecinde yer alması oldukça önemlidir (Ballı, 2022, s.9). Bu bağlamda sosyal bilgiler öğretmenlerine önemli görevler düşmektedir. Sosyal bilgiler öğretmenleri değer eğitimi sürecinde aileden de yararlanabilir. Değer eğitimine aileyi katmak ve işbirliği yapmak, öğrencilere model olmak, değerler eğitiminde öğretmenin dikkate alması gereken noktalardır (Arabacı ve Akgül, 2013, s.10).

Çocuğun günlük yaşamına bakıldığında, günün yarısı evde yarısı da okul ortamı içerisinde yaşantısını geçirmektedir. Bu nedenle çocuğun eğitiminde okul ortamı ve aile ortamı birbirinden bağımsız düşünülmemelidir. Ayrıca bu durum okul yıllarında çocuk ile aile etkileşiminin oldukça önemli olduğunu da göstermektedir (Çelenk, 2003, s.29). Ailede başlayan ilk değerler eğitimi varlığını okul ortamında istendik ve planlı bir şekilde devam ederek sürdürmektedir. Çocuğun aile ortamındaki eğitimcileri anne-babaları iken okul ortamında ise öğretmenleridir. Bütün eğitimciler ve ebeveynler çocukların olabildiğince en etkili bir şekilde yetişmesini ve toplumda erdemli bir birey olarak yer almasını istemektedir (Yalar ve Yanpar Yelken, 2011, s.80). Öğrenciler yakın çevrelerinden kendilerine örnek alacakları rol model belirleyebilir. Nitekim öğrencilerin rol modelleri evde aile bireyleri olacağı gibi okulda da öğretmenleri olabilir (Demirbaş

ve Yağbasan, 2005, s.368). Bu doğrultuda sosyal bilgiler dersinde gerçekleştirilen değer eğitiminde ailenin ve öğretmenin iş birliği yapması tüm değerlerin içselleştirilmesi sürecini etkileyebilir ve öğrencilerin aileleri ile birlikte uygulamalar yapması ile aile birliğine önem verme değerinin doğrudan benimsenmesine olanak sağlanabilir.

2.5. İlgili Araştırmalar

Çalışmanın bu bölümde aile birliğine önem verme değerine yönelik yurt içinde ve yurt dışında yapılan araştırmalar “Yurt içinde yapılan araştırmalar” ve “Yurt dışında yapılan araştırmalar” şeklinde iki başlık altında verilmiştir.

2.5.1.Yurt içinde yapılan araştırmalar

Yurt içinde yapılan araştırmalar “Değer eğitime yönelik yapılan araştırmalar” ve “Aile birliğine önem verme değerine yönelik araştırmalar” başlıklarında açıklanmıştır.

2.5.1.1. Değer eğitime yönelik yapılan araştırmalar

Aslan (2007) tarafından gerçekleştirilen çalışmanın amacı öğretmen görüşlerine göre öğrencilere kazandırılması hedeflenen bilgi, beceri ve değerlerin hangi düzeyde kazandırıldığını ve en etkili biçimde nasıl kazandırılabilceğinin belirlemektir. Araştırma tarama modeli yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın katılımcıları 310 sınıf öğretmeninden oluşmaktadır. Araştırmanın verileri 49 maddelik anket formundan yararlanılarak veriler toplanmıştır. Araştırmada öğretmen görüşlerine göre en yüksek düzeyde kazandırılabilen değer aile birliğine önem verme değeri olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Araştırmada ulaşılan sonuçlardan bir diğeri ise değerlerin yeterince kazandırılmamasının en önemli nedeni olarak velilerin ilgisizliğinin olduğu ifade edilmiştir.

Yalar ve Yanpar Yelken (2011) tarafından gerçekleştirilen çalışmanın amacı ilkokul sosyal bilgiler programında değer eğitiminin iyileştirilmesi ile ilgili öğretmen görüşlerini almak ve yapılandırmacılık yaklaşımı göz önüne alarak değer eğitime yönelik bir program modülü geliştirmektir. Araştırma nitel araştırma yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın katılımcıları çalışmaya katılmak isteyen 50 sınıf öğretmeninden oluşmuştur. Araştırmada veriler yarı yapılandırılmış görüşmeden yararlanılarak toplanmıştır. Araştırma sonucunda ise öğretmenler değer eğitiminin daha

yararlı olması için ailelerle işbirliği yapılması ve ailelerin eğitilerek sürece katılması görüşünde oldukları belirtilmiştir.

Coşkun Keskin (2012) tarafından gerçekleştirilen çalışmanın amacı 1936 ve 1948 tarihli programlarda yer alan Aile Bilgisi dersinin yapısı ve içeriği incelenerek model bir ders tasarlamaktır. Araştırma nitel araştırma desenlerinden temellendirilmiş kuram yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamında ise 1936 ve 1948 programları ve 2005 tarihli hayat bilgisi ve sosyal bilgiler dersi öğretim programları incelenmiştir. İncelenen programlarda bazı kazanımların doğrudan ya da dolaylı olarak aile ile ilişkilendirildiği görülmüştür. Yapılan incelemeler sonucu hayat bilgisi programında 41 kazanımdan; 32'si direkt, 9'u dolaylı olarak Aile Bilgisi dersine ön bilgi teşkil edecek yapıya sahip olduğu belirtilmiştir. Buna karşılık 4. ve 5. sınıf düzeyindeki kazanımların ise Aile Bilgisi dersine temel teşkil edecek özellikte olmadığı sonucu ortaya çıkmıştır.

Ergin ve Karataş (2014) tarafından gerçekleştirilen çalışmanın amacı ilköğretim ve ortaokul öğretmenlerinin değerler eğitimine ilişkin görüşlerini ortaya koymaktır. Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden bütüncül çoklu durum desenine göre gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın katılımcıları 6 öğretmenden oluşmuştur. Araştırmada veriler yarı yapılandırılmış görüşmeden yararlanılarak toplanmıştır. Araştırma sonucuna göre çalışmaya katılan öğretmenlerin değer öğretiminde belirleyici unsurlardan birinin aile olduğu sonucu elde edilmiştir.

2.5.1.2. Aile birliğine önem verme değerine yönelik yapılan araştırmalar

Sağlam (2014) tarafından gerçekleştirilen çalışmanın amacı ilköğretim öğrencilerinin aile birliğini önemsemelerini ölçebilecek bir ölçek geliştirmek ve öğrencilerin aile birliğini önemsemelerini çeşitli değişkenler açısından incelenmektir. Araştırma betimsel tarama modeli yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın katılımcıları 254 kız, 274 erkek olmak üzere 4. ve 5. sınıf öğrencisinden oluşmuştur. Araştırma kapsamında öncelikle ilköğretim öğrencilerinin aile birliğini önemsemelerini ölçebilecek bir ölçek geliştirilmiştir. Ölçek ile ilköğretim öğrencilerinin aile birliğini önemseme düzeylerini; cinsiyet, annenin çalışma durumu, anne-babanın birlikteliği, okul düzeyi ve okul türü değişkenlerine bakılmıştır. Araştırmanın sonunda ilköğretim öğrencilerinin aile birliğini önemseme düzeylerinin yüksek olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Araştırmada ayrıca anne-

babası birlikte yaşayan öğrencilerin aile birliğine daha çok önem verdiği tespit edildiği belirtilmiştir.

Gümüş (2016) tarafından gerçekleştirilen doktora tez çalışmasının amacı değerlerin etkinliklerle öğretimi ve değerlere yönelik öğrenci tutumlarını belirlemektir. Araştırma karma araştırma yöntemine göre gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın katılımcıları 32 deney grubu ve 33 kontrol grubundan oluşan toplam 65 4. sınıf öğrencisinden oluşmuştur. Çalışma 14 hafta içerisinde, karma yaklaşıma dayalı 20 etkinlik kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucuna göre ‘aile birliğine önem verme’ alt boyutuna bakıldığında işlem öncesi deney-kontrol grubu arasında anlamlı farklılık olmadığını, işlem sonrası ise anlamlı bir farklılık olduğunu sonucu ortaya çıkmıştır.

Sağlam ve Özdemir (2017) tarafından gerçekleştirilen çalışmanın amacı aile birliğini korumada değerlerin rolünü belirlemektir. Araştırma olgu bilim deseni yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın katılımcıları 24’ü kadın, 11’i erkek olmak üzere toplam 35 öğretmenden oluşmuştur. Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak veriler toplanmıştır. Araştırmada ulaşılan sonuca göre aileyi bir arada tutan değerler olarak saygı, sevgi, sabır, sadakat, sorumluluk, hoşgörü ve fedakârlık; beceri olarak ise karar verme, iletişim ve empati olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Ayrıca araştırma kapsamında öğretmenlerin aile birliğini korumada; sevgi, saygı, sadakat, sorumluluk ve hoşgörü değerlerin çok önemli rol oynadığını ifade ettikleri belirtilmiştir.

Tunar (2017) tarafından gerçekleştirilen yüksek lisans tez çalışmasının amacı ilkokul 4. sınıf öğrencilerin aile birliğine önem vermeleri ile hoşgörü eğilimleri arasındaki ilişkiyi belirlemektir. Araştırma ilişkisel tarama yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın katılımcıları 536 kız, 565 erkek olmak üzere toplam 1101 ilkokul 4. sınıf öğrencisinden oluşmuştur. Araştırmada katılımcıların demografik özelliklerini belirlemek için Kişisel Bilgi formu, Çalışkan ve Sağlam (2012) tarafından geliştirilmiş “hoşgörü eğilim ölçeği” ve Sağlam (2014) tarafından geliştirilmiş “aile birliğini önemseme ölçeği” kullanılarak veriler toplanmıştır. Araştırma sonucunda aile birliğine önem verme ve hoşgörü eğilim düzeyi arasında olumlu yönde anlamlı bir ilişki olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

Bayırlı (2018) tarafından gerçekleştirilen yüksek lisans tez çalışmasının amacı hayat bilgisi dersinde aile birliğini gerçekleştirmeye yönelik öğrencilere çeşitli etkinlikler

yoluyla bazı beceri ve değerleri kazandırmaktır. Araştırma eylem araştırması yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın katılımcıları 26 3. sınıf öğrencisinden oluşmuştur. Araştırmada etkinlik formları, katılımlı gözlem, video görüntüleri, görüşmeler ve el yapımı ürünlerden yararlanarak veriler toplanmıştır. Araştırmada sonucunda gerçekleştirilen etkinliklerin, öğrencilerin aile birliğine önem verme değeriyle birlikte saygı, sevgi ve dayanışma değerlerinin geliştirmesine katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Akçay (2020) tarafından gerçekleştirilen yüksek lisans tez çalışmasının amacı 8. sınıf öğrencilerinin aile birliğine yönelik görüşlerinin incelenmesidir. Araştırma durum çalışması yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın katılımcıları 447 8. sınıf öğrencisinden oluşmuştur. Araştırmada veriler metafor formu kullanılarak veri toplanmıştır. Araştırma sonucunda öğrenciler aile birliğini en fazla ağaç, çiçek, su, hayat, güneş olarak algıladıkları, çok az öğrencinin ise aile birliğine karşı olumsuz tutuma sahip olduğu, karmaşık ve anlaşılması güç olarak bulduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Araştırmada birçok öğrencinin aile birliğine karşı olumlu tutum sergilediği ve öğrencilerin aile birliğini sağlamanın yolu iş birliği, dayanışma, sevgi ve saygıdan geçtiğini vurguladıkları belirtilmiştir.

Yurt içinde yapılan araştırmalar incelendiğinde sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerini ele alan sınırlı sayıda araştırma olduğu görülmüştür. Aile birliğine önem verme değerini ele alan çalışmaların nitel veya nicel araştırma yönteminde gerçekleştirildiği ve karma yöntemin ise az sayıda tercih edildiği görülmektedir. Bununla birlikte incelemeler sonucunda, sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine yönelik öğretmen görüşlerini ele alan bir çalışma olmadığı görülmektedir.

2.5.2.Yurt dışında yapılan araştırmalar

Sheldon (2007) tarafından gerçekleştirilen çalışmada okul-aile ve toplum destekli öğretim programının ilköğrencilerinin okula devam etme durumu üzerindeki etkilerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmacı okul-aile ve toplum ortaklıkları programını geliştiren ilköğrencileri ve bu programı geliştirmeyen ilköğrencilerin okula devamını karşılaştırmak için Ohio eyaletindeki verileri kullanmıştır. Araştırma sonucunda programı uygulanan okullarda öğrencilerin okula devam durumunun arttığı görülmüştür.

Harris ve Goodall (2008) tarafından gerçekleştirilen çalışmada aileler ile birlikte yapılan etkinliklerin öğrenci başarısı üzerindeki etkisini ortaya koymak amaçlanmaktadır. Araştırmada vaka çalışması yöntemi kullanılmıştır. Araştırma 20 farklı okuldan 314 katılımcı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda çocukların evdeki öğrenimlerine ailenin katılımı öğrenci başarısı üzerinde etkili olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

Coleman ve Glenn (2010) tarafından gerçekleştirilen çalışmada ebeveyn ayrılıkların çocuklar üzerindeki çeşitli etkilerini ele almıştır. Çocuğun refahını etkileyebilecek aile içindeki çatışma, zayıf aile ilişkileri, ruh sağlığı ve yoksulluk gibi birçok faktör tanımlanmıştır. Bu etkilerin çocuklar üzerinde davranışsal sorunlara, fiziksel ve ruhsal gibi sağlık problemlerine, okul başarısının düşüklüğü gibi çeşitli olumsuzluğa sebep olduğu belirtilmiştir. Çocukları bu tür olumsuzluklardan korumak için aile ve çocuk ilişkilerinin güçlendirilmesinin gerektiği ve bu durumu aile büyükleri ile kardeşlerin destekleyebileceği belirtilmiştir.

Singh (2011) tarafından gerçekleştirilen çalışmada değerler eğitimi uygulayan eğitim kurumlarının durumlarını ve öğrencilerin akademik başarılarını değerlendirmek amaçlanmıştır. Çalışma kapsamında Avustralya ve Yeni Zelanda'da uygulanan programlar değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda değer eğitiminin öğrenme ortamı, okul kültürü gibi çeşitli unsurları etkilediği görülmüştür. Ayrıca bu çalışmada değerler eğitiminin öğrencilerin birbirleriyle ve öğretmenleriyle ilişkilerinin de güçlendireceği belirtilmiştir.

Wilder (2014) tarafından gerçekleştirilen çalışmada aile katılımının öğrencinin akademik başarısına etkisini incelemek amaçlanmaktadır. Araştırmada dokuz meta analiz çalışması incelenmiştir. Araştırma sonucuna göre aile katılımının öğrencinin akademik başarısı üzerine etkili olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

Zajda (2018) tarafından gerçekleştirilen çalışma okullarda değer eğitimi üzerine değerlerin öğretimi ve öğrenimi üzerinedir. Çalışmada değerler eğitiminin ahlaki boyutunun yanı sıra sosyal adalet ve insan hakları, aktif vatandaşlık gibi konular ve eğitimleri ile ilişkili olduğunda ileri sürülmektedir. Ayrıca bu çalışmada değerler eğitiminin daha anlamlı ve ilgi çekici olması için kültürel çeşitliliğe ve topluluk duygusuna vurgu yapıldığı belirtilmiştir.

Yurt dışında yapılan çalışmalar incelendiğinde araştırmaların öğrencinin akademik başarısına ailenin etkisi ve derslere aile katılımı sağlanmasına yönelik konuların ele alındığı kuramsal çalışmalar olduğu görülmektedir. Ayrıca incelemeler sonucunda sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerini ele alan herhangi bir çalışma olmadığı görülmektedir.

3.YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin analizi, araştırmada etik ve inandırıcılık açıklanmıştır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin aile birliğine önem verme değerine ilişkin görüşlerini belirlemeyi amaçlayan bu araştırmada karma araştırma yöntem benimsenmiştir. Karma yöntem bir araştırma kapsamında nitel ve nicel verilerin toplanıp bu verilerin analizini ve bütünleştirilmesini gerektirmektedir (Creswell, 2021). Böylece araştırmada nicel ve nitel yöntemler birbirini destekler biçimde kullanılarak araştırmanın güçlenmesinin sağlandığı belirtilmektedir (Şimşek, 2018). Nitekim bu yöntemin en güçlü yanı her iki yöntemin de birlikte kullanılarak daha güvenilir sonuçlara ulaşabilmesidir (Butgel Tunalı, Gözü ve Özen, 2016). Ayrıca araştırmalarda karma yöntem kullanılması, ulaşılan sonuçların geçerliliğini ve doğruluğunu artırmaktadır (Fırat, Kabakçı-Yurdakul ve Ersoy, 2014). Bu araştırmada; araştırma problemini nicel ve nitel yöntemlerle elde edilen verilerle, geçerli ve güvenilir sonuçlarla açıklamaya olanak verdiği için karma araştırma yöntemi benimsenmiştir.

Araştırma karma yöntem araştırma desenlerinden açıklayıcı ardışık desene göre gerçekleştirilmiştir. Bu desende önce nicel veriler toplanıp analiz edilmekte ve nicel sonuçları açıklamak için nitel veriler toplanıp analiz edilerek nitel çalışma yürütülmektedir. Başka bir deyişle nicel olarak elde edilen verileri açıklamak için nitel veriler toplanmaktadır (Creswell, 2021, s.39). Bu araştırmada da ilk olarak nicel verilerin toplanması ile sosyal bilgiler öğretmenlerinin aile birliğine önem verme değerine yönelik görüşleri ortaya konulmuştur. Daha sonra nicel verilerden elde edilen sonuçlara dayalı olarak sosyal bilgiler derslerinde aile birliğine önem verme değerine yönelik uygulama gerçekleştiren öğretmenlerden derinlemesine bilgi edinmek amacıyla nitel veriler elde edilmiştir. Araştırmada nicel desene bağlı olarak betimsel tarama yöntemi kullanılmıştır. Tarama model mevcut olan durumu olduğu gibi araştırıp açıklamayı amaçlamaktadır ve araştırmacının örneklem üzerinde herhangi bir müdahalesi olmadan var olan özellikleri, koşulları, ilişkileri, eğilimleri vb. olduğu gibi rapor etmektedir (Şimşek, 2018). Araştırmada nitel desene bağlı olarak fenomenolojik yaklaşım kullanılmıştır. Fenomenolojik yaklaşımın odak noktası deneyimdir. Fenomenolojik yaklaşımda

araştırmacı, olaylara ya da fenomenlere hiçbir ön kavram ya da kuramsal düşünceyi vermeden birey tarafından deneyimleneni olduğu gibi anlamaya çalışır (Çekmez, Yıldız ve Bütüner, 2012).

Bu araştırmada Eskişehir ili merkez ilçelerine bağlı farklı sosyoekonomik düzeydeki devlet ve özel ortaokullarda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerine aile birliğine önem verme değerine ilişkin görüş belirlemeye yönelik oluşturulan anket uygulanarak nicel veriler elde edilmiştir. Daha sonra bu araştırma kapsamında alt, orta ve üst sosyoekonomik düzeye sahip okullarda görev yapan 12 sosyal bilgiler öğretmenin aile birliğine önem verme değerine ilişkin görüşlerine yönelik yarı yapılandırılmış görüşme yapılarak nitel veriler elde edilmiştir.

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın nicel boyutunda katılımcıları belirlemede Eskişehir il merkezinde görev yapan sosyal bilgiler öğretmen sayısı az olmasından dolayı evrenden örneklem alınmamıştır. Eskişehir il merkezine bağlı ilçelerde İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden elde edilen verilerine göre 214 sosyal bilgiler öğretmeni görev yapmaktadır. Araştırmanın nicel boyutunda 214 sosyal bilgiler öğretmenlerden 153'ü araştırmaya katılmaya katılmayı kabul etmiştir. Bu doğrultuda araştırmada nicel verilerin elde edildiği çalışma grubu 2022-2023 öğretim yılında Eskişehir ili merkez ilçelerine bağlı devlet ve özel ortaokullarda görev yapan 153 sosyal bilgiler öğretmeninden oluşmuştur. Bu sosyal bilgiler öğretmenlerine anket uygulanarak nicel veriler elde edilmiştir. Araştırmanın nicel boyutuna katılan katılımcılara dair kişisel bilgiler Tablo 3.1'de gösterilmiştir.

Tablo 3. 1. *Araştırmanın nicel boyutuna katılan katılımcılara dair kişisel bilgiler*

Kişisel Bilgiler		F	%
Cinsiyet	Kadın	83	54,2
	Erkek	70	45,8
Medeni Durum	Evli	141	92,1
	Bekâr	12	7,9
Yaş	22-33	6	3,9
	34-44	60	39,2
	45-55	77	50,3
	56+	10	6,6

Mezuniyet Alanı	Sosyal Bilgiler	77	50,3
	Tarih	60	39,2
	Coğrafya	13	8,5
	Diğer	3	2,0
Mesleki kıdem yılı	1-5 yıl	1	0,6
	6-10 yıl	7	4,6
	11-15 yıl	31	20,3
	16-20 yıl	22	14,4
	21+	92	60,1
Toplam		153	100

Tablo 3.1.'e göre araştırmanın nicel boyutuna katılan katılımcıların 83'ü kadın, 70'i erkek olmak üzere 153 kişidir. Sosyal bilgiler öğretmenlerin 141'i evli, 12'si bekârdır. Öğretmenlerin altısı 22-33, 60'ı 34-44, 77'si 45-55 ve 10'u 54 yıl ve üzeri yaş aralığındadır. Öğretmenlerin 77'si sosyal bilgiler öğretmenliği, 60'ı tarih öğretmenliği, 13'ü coğrafya öğretmenliği mezunu olup, üç öğretmen ise diğer seçeneğini işaretlemişlerdir. Öğretmenlerin biri 1-5 yıl, yedisi 6-10 yıl, 31'i 11-15 yıl, 22'si 16-20 yıl ve 92'si ise 21 yıl ve üzeri mesleki kıdem yılına sahiptir.

Araştırmanın nitel verilerini toplamak için belirlenen katılımcılar amaçlı örnekleme yöntemi kapsamında olan maksimum çeşitlilik örnekleme kriterine göre belirlenmiştir. Amaçlı örnekleme, araştırmacının çalışmanın hedefleri doğrultusunda katılımcıları seçerek örnekleme belirlemesidir. Maksimum çeşitlilik örnekleme ile çeşitlilik gösteren durumlar arasında ortak veya paylaşılan olguların olup olmadığını ortaya çıkarılmakta ve bu çeşitliliğe göre problemin farklı boyutları ortaya konulmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Amaçlı örnekleme kapsamındaki bu strateji, çeşitliliğin büyük ölçüde geniş kapsamlı olan merkezi temalarını yansıtmayı ve tanımlamayı amaçlamaktadır (Patton, 2018).

Araştırmanın nitel verilerini toplamak için ankete katılan 153 öğretmen arasından aile birliğine önem verme değerine yönelik uygulama yapan 12 sosyal bilgiler öğretmeni belirlenmiştir. Araştırmada maksimum çeşitlilik sağlamak amacıyla cinsiyet, yaş, mesleki kıdem yılı, mezun oldukları bölüm ve farklı sosyoekonomik düzeye sahip okullarda görev yapma biçiminde çeşitlilik gösteren kriterler dikkate alınarak aile birliğine önem verme

değerine ilişkin uygulama yapan 12 sosyal bilgiler öğretmeni belirlenmiştir. Bu kapsamda alt, orta ve üst sosyoekonomik düzeye sahip okullarda görev yapan 12 sosyal bilgiler öğretmeni ile yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın nitel boyutuna katılan sosyal bilgiler öğretmenleri için kod verilmiştir. Bu katılımcılara dair kişisel bilgiler Tablo 3.2’ de gösterilmiştir.

Tablo 3. 2. *Araştırmanın nitel boyutuna katılan katılımcılara dair kişisel bilgiler*

Kod	Cinsiyet	Yaş	Medeni Hali	Mesleki Deneyimi	Mezun Olduğu Bölüm	Görev yaptığı Okulun Sosyoekonomik Düzeyi	Eğitim Durumu
Ö1	Kadın	45	Evli	24	Tarih Öğretmenliği	Orta	Tezsiz Yüksek Lisans
Ö2	Erkek	40	Evli	16	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	Üst	Lisans
Ö3	Erkek	51	Evli	26	Coğrafya Öğretmenliği	Orta	Tezsiz Yüksek Lisans
Ö4	Kadın	54	Evli	30	Tarih Öğretmenliği	Alt	Lisans
Ö5	Kadın	42	Evli	17	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	Alt	Yüksek Lisans
Ö6	Kadın	42	Evli	18	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	Orta	Lisans
Ö7	Kadın	46	Evli	25	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	Orta	Lisans
Ö8	Kadın	24	Bekar	2	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	Üst	Yüksek Lisans
Ö9	Kadın	49	Evli	25	Tarih Öğretmenliği	Üst	Lisans
Ö10	Kadın	45	Evli	23	Coğrafya Öğretmenliği	Alt	Yüksek Lisans
Ö11	Erkek	42	Evli	16	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	Alt	Lisans
Ö12	Erkek	47	Evli	23	Tarih Öğretmenliği	Alt	Lisans

Araştırmaya sekizi kadın, dördü erkek olmak üzere 12 sosyal bilgiler öğretmeni katılmıştır. Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin yaşları 24 ile 54 yaş

aralığındadır. Araştırmaya katılan öğretmenler Eskişehir il merkezinde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı devlet ve özel ortaokullarında sosyal bilgiler dersini okutmaktadır. Öğretmenlerin altısı sosyal bilgiler öğretmenliği, dördü tarih öğretmenliği, ikisi coğrafya öğretmenliği mezunu olarak görev yapmaktadır. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin mesleki deneyim süreleri iki ile 30 yıl arasında değişmektedir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin görev yaptıkları okulların sosyoekonomik düzeyleri, öğretmenlerin görüşlerine göre belirlenmiştir. Öğretmenler görev yaptıkları okulların sosyoekonomik düzeyini belirlemede okulun bulunduğu bölge ve öğrenci velilerinin ekonomik durumlarını dikkate alarak okulun sosyoekonomik düzeyi ile ilgili görüş belirtmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinden; beş öğretmenin alt, dört öğretmenin orta ve üç öğretmenin de üst sosyoekonomik düzey bölgede yer alan okullarda görev yapmakta olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin yedisi lisans, ikisi tezsiz yüksek lisans ve üçü yüksek lisans mezunudur.

3.3. Verilerin Toplanması

Araştırmada verilerin toplanması için yapılandırılmış anket ve yarı-yapılandırılmış görüşme kullanılmıştır. Nicel araştırmalarda genellikle yaygın olarak kullanılan veri toplama araçlarından biri anketlerdir. Anketler, belirli bir konuyla ilgili katılımcıların fikirlerini, görüşlerini, tercihlerini, davranışlarını, beklentilerini ve eğilimlerini belirlemek amacıyla seçeneklere dayalı olarak bilgi toplayan veri toplama aracıdır. (Şimşek, 2018). Nitel araştırmalarda genellikle yaygın olarak kullanılan veri toplama aracı görüşmedir (Çelik, Başer Baykal ve Kılıç Memur, 2020). Görüşme, katılımcıların belirli bir konuda sahip olduğu duygu ve düşüncelerini anlatma olarak açıklanmaktadır. Görüşme aracılığıyla araştırılan bir konu hakkında bireyin deneyimleri, tutumları, düşünceleri, yorumları ve algıları gibi gözlenemeyen bilgilere ulaşmak istenir (Karataş, 2015). Bu araştırmada veri toplama araçları olarak yapılandırılmış anket ve yarı yapılandırılmış görüşmeden yararlanılmıştır.

3.3.1. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin aile birliğine önem verme değerine yönelik görüşlerini elde etmek amacıyla oluşturulan anket

Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Aile Birliğine Önem Verme Değerine İlişkin Görüşleri Anketi, araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Bu anket araştırmanın nicel aşamasında verilerin elde edilmesi için oluşturulmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan anket iki bölüm ve 20 maddeden oluşmaktadır. Anketin birinci

bölümünde araştırmanın amacına ilişkin bilgiler sunulmuştur ve katılımcıların cinsiyeti, medeni durumu, yaşı, mezun olduğu bölüm, kıdem yılı gibi kişisel bilgileri ile görev yaptığı okulun ismine yer verilmiştir. Anketin ikinci bölümünde beşli likert tipinde tasarlanmış 20 madde yer almakta ve cevap seçenekleri “kesinlikle katılıyorum”, “katılıyorum”, “fikrim yok”, “katılmıyorum” ve “kesinlikle katılmıyorum” şeklindedir.

Araştırmada kullanılan anket maddelerinin oluşturulmasında ilk olarak araştırmacı tarafından alan yazından yararlanarak taslak anket maddeleri formu hazırlanmıştır. Bu anket maddelerine yönelik sosyal bilgiler eğitimi alanında çalışmalar yapan üç akademisyenden uzman görüşü alınmıştır. Uzman görüşleri doğrultusunda anket yeniden gözden geçirilmiş olup ankete gerekli düzenlemeler ile 20 maddeyle son hali verilmiştir. Uzman görüşleri doğrultusunda son şeklini alan anket maddelerinin anlaşılabilirliğini ortaya koymak amacıyla iki katılımcıya pilot anket uygulaması gerçekleştirilmiştir. Yapılan pilot anket uygulamasında anketin anlaşılır olduğu görülmüştür. Son biçimi verilen anket maddeleri çevrimiçi ortamda anket formu haline getirilmiştir. Anket uygulamak için okullara gidilerek öğretmenler ile yüz yüze görüşülmüş ve araştırmadan bahsedilmiştir. Araştırmaya katılmak isteyen sosyal bilgiler öğretmenleriyle çevrimiçi ortamda hazırlanan anket paylaşılarak öğretmenlerin anketi doldurması sağlanmıştır. Araştırma kapsamında 153 sosyal bilgiler öğretmenine çevrim içi ortamda hazırlanan anket uygulanarak veriler toplanmıştır. Araştırmada kullanılan bu veri toplama aracı EK-4’ de verilmiştir.

3.3.2. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin aile birliğine önem verme değerine yönelik görüşlerini elde etmek amacıyla oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme formu

Araştırmanın nitel aşamasında verilerin elde edilmesi için sosyal bilgiler öğretmenlerinin aile birliğine önem verme değerine yönelik görüşlerini ortaya koymak amacıyla yarı yapılandırılmış görüşmeden yararlanılmıştır. Araştırmacı tarafından sosyal bilgiler öğretmenleri ile görüşmeleri gerçekleştirmek amacıyla görüşme soruları hazırlanmıştır. Araştırmada kullanılan görüşme sorularının oluşturulmasında ilk olarak araştırmacı tarafından alan yazından yararlanılarak taslak görüşme soruları formu hazırlanmıştır. Bu görüşme sorularının incelenmesi için sosyal bilgiler eğitimi alanında çalışmalar yapan üç akademisyenin görüşüne sunulmuştur. Uzmanlardan gelen öneriler sonrasında sorulara ek olarak iki görüşme sorusu eklenmiştir. Uzman görüşleri doğrultusunda sorular sıralanarak araştırmaya uygun hale getirilmiştir. Görüşme formuna

11 soru ile son hali verilmiştir. Uzman görüşleri doğrultusunda son şekli verilen görüşme sorularının anlaşılabilirliğini ortaya koymak amacıyla iki katılımcıyla pilot görüşme gerçekleştirilmiştir. Araştırmacı tarafından yapılan pilot görüşmede soruların anlaşılır olduğu görülmüştür.

Araştırmada kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formunun birinci bölümünde katılımcıların kişisel bilgilerini içeren yaş, medeni hali, mezun olduğu bölüm, eğitim durumu, mesleki kıdem yılı ve görev yaptığı okulun sosyoekonomik düzeyine dair sorulara yer verilmiştir. Veri toplama formunun ikinci bölümü 11 yarı yapılandırılmış görüşme sorusundan oluşmuştur. Araştırmanın nitel verilerini elde etmek için oluşturulan görüşme sorularından yararlanılarak araştırma kapsamında 12 sosyal bilgiler öğretmeni ile yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılarak veriler toplanmıştır. Araştırmada kullanılan yarı yapılandırılmış görüşmeye ilişkin veri toplama formu EK-5’de verilmiştir.

Veri toplama sürecinde ilk olarak 2022-2023 öğretim yılı Eskişehir ili merkez ilçelerine bağlı devlet ve özel ortaokullarda görev yapan araştırmanın nicel aşamasında ankete katılan sosyal bilgiler öğretmenleri ile iletişime geçilmiştir. Araştırmanın nitel kısmında katılımcıların seçilmesinde araştırmaya katılmaya istekli olan ve ankette aile birliğine önem verme değerine yönelik uygulamalar gerçekleştirdiğini belirten öğretmenlerden görüşme için randevu alınmıştır. Görüşmeler yapılmadan önce sosyal bilgiler öğretmenlerine araştırmanın amacına yönelik bilgi verilmiş ve gönüllü katılım formu paylaşılarak sözlü ve yazılı onayı alınmıştır. Ayrıca sosyal bilgiler öğretmenleri ile görüşmeye başlamadan önce araştırmanın amacı açıklanarak katılımcılar bilgilendirilmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenleri ile gerçekleştirilen görüşmelere ilişkin takvim Tablo 3.3’te gösterilmiştir.

Tablo 3. 3. Görüşme Takvimi

Öğretmen Kodu	Görüşme Tarihi	Görüşme Süresi
Ö1	04.05.2023	25’01’’
Ö2	08.05.2023	15’59’’
Ö3	08.05.2023	35’50’’
Ö4	11.05.2023	27’49’’
Ö5	12.05.2023	17’27’’
Ö6	12.05.2023	15’19’’
Ö7	16.05.2023	23’37’’
Ö8	17.05.2023	11’16’’

Ö9	18.05.2023	17'50''
Ö10	22.05.2023	17'48''
Ö11	23.05.2023	18'53''
Ö12	23.05.2023	18'36''

Sosyal bilgiler öğretmenleriyle gerçekleştirilen görüşmeler 04.05.2023 ile 23.05.2023 tarihleri arasında yapılmış olup görüşme süreleri yaklaşık 11 ile 36 dakika arasında değişmektedir. Yapılan görüşmelerin toplam süresi 247 dakikadır. Görüşmeler sosyal bilgiler öğretmenlerinin onayı alınarak kayıt altına alınmıştır.

3.4. Verilerin Analizi

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin aile birliğine önem verme değerine ilişkin görüşlerini ortaya koymayı amaçlayan bu çalışmanın veri analizinde hem nicel hem de nitel veri analiz yöntemleri kullanılmıştır. Araştırmanın nicel boyutunda sosyal bilgiler öğretmenlerine uygulanan anketten elde edilen nicel verilerin analizi SPSS programı ile betimsel istatistik kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Anketlerden elde edilen veriler frekans, yüzdelik ve aritmetik ortalamaları ile tablolar biçiminde verilmiştir.

Araştırmanın nitel verilerinin analizinde tümevarımsal veri analiz tekniği kullanılmıştır. Bu analizin aşamalarından biri verilerin kodlanmasıdır. Verilerin kodlama sürecinde analiz birimleri parçalara ayrılarak bu parçalar anlamlandırılır. Kodlamalar ana ve alt kategorilere ayrılarak, araştırmanın temaları oluşturulur (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu çalışmada sosyal bilgiler öğretmenleriyle yapılan yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen veriler yazılı hale getirilmiştir. Yazılı hale getirilen veriler daha sonra tümevarımsal analize uygun olarak analiz edilerek kodlara ve sonrasında temalara ulaşılmıştır. Araştırma bulguları katılımcıların görüşlerinden doğrudan alıntılar sunularak yazılmıştır.

3.5. Etik ve İnanırcılık

Araştırmanın etiğini sağlamak amacıyla ilk olarak Anadolu Üniversitesi Etik Kurul Komisyonu'ndan 22.11.2022 tarihinde 442040 protokol numarası ile araştırmayı gerçekleştirmek için izin alınmıştır. Etik Kurul izninden sonra Eskişehir İl Milli Eğitim

Müdürlüğü'nden araştırma izni alınmıştır. Araştırmanın izin sürecine ilişkin belgeler Ek-1 ve Ek-2'de sunulmuştur.

Araştırmanın nicel veri toplama sürecinde, katılımcılara anket uygulaması öncesinde araştırmanın amacı ile ilgili bilgiler verilmiş ve ankete katılımın gönüllülük esasına dayandığı belirtilmiştir. Araştırmanın nitel veri toplama sürecinde ise görüşme öncesi katılımcılara araştırma süreci ile ilgili bilgiler verilmiş olup Öğretmen Gönüllü Katılım Formu (Ek-3) öğretmenlerle paylaşılmıştır.

Araştırmanın inandırıcılığını ve tutarlılığını sağlamak amacıyla anket maddeleri ve görüşme sorularının oluşturulmasında aynı uzmanlardan görüş alınmıştır. Araştırma süreci boyunca etik ilkeler dikkate alınarak çalışma gerçekleştirilmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılacak anket formu ve görüşme soruları oluşturulurken bazı hususlara dikkat edilmiştir. Anket maddelerinin ve görüşme sorularının açık, net ve anlaşılır olmasına, soruların ve maddelerin konu kapsamında bulundurulmasına özen gösterilmiştir. Araştırmanın veri toplama aracı anket formu ve görüşme soruları oluşturulduktan sonra sosyal bilgiler eğitimi alanında çalışmalar yapan üç uzmandan görüş alınmıştır. Uzman görüşleri doğrultusunda anket formu ve görüşme soruları yeniden gözden geçirilerek gerekli düzenlemeler ile son hali verilmiştir. Araştırmada uygulamaya geçmeden önce pilot uygulama yapılmıştır. Pilot uygulamada iki sosyal bilgiler öğretmenine anket uygulanmış sonrasında görüşme yapılmıştır. Pilot uygulama sonrası anket maddelerinin ve görüşme sorularının anlaşılır olduğu görülmüştür. Anket formu İnternet ortamında oluşturularak sosyal bilgiler öğretmenleriyle paylaşmaya hazır hale getirilmiştir. Araştırmanın nicel boyutuna katılan öğretmenlere, anket uygulamadan önce araştırma hakkında bilgi verilerek çalışmaya gönüllü olarak katılım göstermelerine özen gösterilmiştir.

Araştırmanın nitel boyutuna katılan sosyal bilgiler öğretmenleri, araştırmanın nicel boyutuna katılan katılımcılar arasından belirlenmiştir. Nitel araştırmada görüşme yapılacak kişinin çalışmaya özgür iradesiyle gönüllü olarak samimi bir şekilde katılım göstermesi nitel araştırmada inandırıcılığı sağlanmasına yönelik çalışmalardan biridir (Arastaman, Öztürk Fidan ve Fidan, 2018, s.54). Bu araştırmanın nitel boyutuna katılan öğretmenlere, görüşmeye başlamadan önce katılımın gönüllülük esasına dayalı olduğunu ve istediği zaman çalışmadan çekilebileceği söylenmiştir. Araştırmanın nitel boyutuna

katılan öğretmenlere, araştırmanın gizlilik esasları çerçevesinde gönüllülük esasına dayalı yapılacağı, kişisel bilgilerin kimse ile paylaşılmayacağı, araştırmada kod isimlerin kullanılacağı, görüşmelerin kayıt altına alınacağı ve görüşme dökümlerinin bilimsel amaçlarla kullanılacağı, katılımcının daha sonra görüşme dökümlerini inceleyebileceği belirtilmiştir. Bunun dışında araştırmada görüşme yapılan ortamın sessiz olmasına, araştırmacı ve görüşme yapılan kişiden başka birilerinin olmamasına özen gösterilmiştir. Görüşmeler kayıt altına alınarak daha sonra yazılı metin haline getirilmiştir. Ayrıca gizlilik ilkesine özen gösterilerek katılımcılara kodlar verilmiştir.

Nitel araştırmanın inandırıcılığını sağlamak için çeşitli çalışmalar mevcuttur. Bu çalışmalar arasında uzman görüşünden yararlanma, görüşme verilerinden doğrudan alıntılar sunma biçiminde çalışmalar yapılmıştır (Creswell, 2013) Bu araştırmada inandırıcılığı sağlamak için görüşme soruların hazırlanmasında uzman görüşüne ve verilerin kodlanmasında uzman desteğine başvurulmuştur. Ayrıca görüşmeden elde edilen veriler katılımcıların görüşlerinden doğrudan alıntılar yapılarak sunulmuştur (Karataş, 2015, s.72).

4. BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın bu bölümünde sosyal bilgiler öğretmenlerinden elde edilen nicel ve nitel verilerin analiz edilmesiyle oluşturulan bulgulara yer verilmiştir. Araştırma bulguları “Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Aile Birliğine Önem Verme Değerine İlişkin Görüşlerine Yönelik Anketten Elde Edilen Bulgular” ve “Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Aile Birliğine Önem Verme Değerine İlişkin Görüşlerine Yönelik Görüşmeden Elde Edilen Bulgular” başlıkları altında sunulmuştur. Birinci başlık araştırmanın nicel boyutu kapsamında sosyal bilgiler öğretmenlerine uygulanan anketten elde edilen bulguları, ikinci başlık ise nitel boyut kapsamında sosyal bilgiler öğretmenleriyle yapılan görüşmelerden elde edilen bulguları kapsamaktadır.

4.1. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Aile Birliğine Önem Verme Değerine İlişkin Görüşlerine Yönelik Anketten Elde Edilen Bulgular

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine ilişkin anketten elde edilen bulgular Şekil 4.1.’de yer alan altı temada açıklanmıştır.

Şekil 4.1. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin aile birliğine önem verme değerine ilişkin görüşlerine yönelik anketten elde edilen bulgular

4.1.1. Sosyal bilgiler öğretmenlerine göre sosyal bilgiler dersi ile aile birliğine önem verme değeri ilişkisi

Sosyal bilgiler öğretmenlerine göre sosyal bilgiler dersi ile aile birliğine önem verme değeri ilişkisine yönelik anketten elde edilen bulgular Tablo 4.1.1’ de gösterilmiştir.

Tablo 4.1.1. Sosyal bilgiler öğretmenlerine göre sosyal bilgiler dersi ve aile birliğine önem verme değeri ilişkisi

Maddeler	Kesinlikle katılıyorum		Katılıyorum		Fikrim Yok		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum		$\bar{X}$
	f	%	f	%	f	%	f	%	F	%	
Sosyal bilgiler dersi ve aile birbiri ile ilişkilidir.	93	60,8	55	35,9	0	0	4	2,6	1	0,7	4,53
Sosyal bilgiler dersinde aile ile ilgili etkinlikler yapılması öğrencinin değerleri günlük yaşamla ilişkilendirmesini sağlar.	96	62,7	54	35,3	1	0,7	1	0,7	1	0,7	4,58
Aile birliğine önem verme değeri, sosyal bilgiler dersi kapsamında kazandırılması hedeflenen diğer değerlerle de ilişkilidir.	84	54,9	60	39,2	7	4,6	2	1,3	0	0	4,47
Sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine yer verilmesi öğrencinin değerleri günlük yaşamla ilişkilendirmesini kolaylaştırır.	67	43,8	85	56,6	0	0	0	0	1	0,7	4,41
Sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine yer verilmesi öğrencinin ailesi ile olan bağlarını güçlendirir.	68	44,4	81	52,9	1	0,7	2	1,3	1	0,7	4,39

Tablo 4.1.1’ e göre sosyal bilgiler öğretmenlerinin “Sosyal bilgiler dersi ve aile birbiri ile ilişkilidir” maddesine (60,8), “Sosyal bilgiler dersinde aile ile ilgili etkinlikler yapılması öğrencinin değerleri günlük yaşamla ilişkilendirmesini sağlar” maddesine (62,7) ve “Aile birliğine önem verme değeri, sosyal bilgiler dersi kapsamında kazandırılması hedeflenen diğer değerlerle de ilişkilidir” maddesine (54,9) kesinlikle katılıyorum olarak görüş sunmuştur. Öğretmenler “Sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine yer verilmesi öğrencinin değerleri günlük yaşamla ilişkilendirmesini kolaylaştırır” maddesine (56,6) ve “Sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine yer verilmesi öğrencinin ailesi ile olan bağlarını

güçlendirir” maddesine (52,9) katılıyorum şeklinde görüş belirtmiştir. Buradan hareketle araştırmada anketten elde edilen bulgulara göre sosyal bilgiler öğretmenlerinin çoğunluğunun sosyal bilgiler dersi ve aile birliğine önem verme değeri arasında ilişkinin olduğu görüşünde oldukları ortaya çıkmıştır.

4.1.2. Sosyal bilgiler öğretmenlerine göre sosyal bilgiler dersi öğretim programında aile birliğine önem verme değerine yer verilme durumu

Sosyal bilgiler öğretmenlerine göre Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda aile birliğine önem verme değerine yer verilme durumuna ilişkin anketten elde edilen bulgular Tablo 4.1.2’de gösterilmiştir.

Tablo 4.1.2. Sosyal bilgiler öğretmenlerine göre Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ’nda aile birliğine önem verme değerine yer verilme durumu

Maddeler	Kesinlikle katılıyorum		Katılıyorum		Fikrim Yok		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum		$\bar{X}$
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında aile birliğine önem verme değerine yönelik kazanım sayısı yeterli düzeyde değildir.	17	11,1	77	50,3	12	7,8	45	29,4	2	1,3	3,40

Tablo 4.1.2’ e göre sosyal bilgiler öğretmenlerinin “Sosyal bilgiler dersi öğretim programında aile birliğine önem verme değerine yönelik kazanım sayısı yeterli düzeyde değildir.” maddesine (50,3) katılıyorum, (29,4) katılmıyorum, (11,1) kesinlikle katılıyorum, (7,8) fikrim yok ve (1,3) kesinlikle katılmıyorum şeklinde görüş sunmuştur. Buradan hareketle araştırmada anketten elde edilen bulgulara göre sosyal bilgiler öğretmenlerinin çoğunluğunun 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda aile birliğine önem verme değerine yeteri kadar yer verilmediği görüşünde oldukları ortaya çıkmıştır.

4.1.3. Sosyal bilgiler öğretmenlerine göre sosyal bilgiler ders kitaplarında aile birliğine önem verme değerine yer verilme durumu

Sosyal bilgiler öğretmenlerine göre sosyal bilgiler ders kitaplarında aile birliğine önem verme değerine yer verilme durumuna ilişkin anketten elde edilen bulgular Tablo 4.1.3’de gösterilmiştir.

Tablo 4.1.3. Sosyal bilgiler öğretmenlerine göre sosyal bilgiler ders kitaplarında aile birliğine önem verme değerine yer verilme durumu

Maddeler	Kesinlikle katılıyorum		Katılıyorum		Fikrim Yok		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum		$\bar{X}$
	f	%	f	%	f	%	f	%	F	%	
Sosyal bilgiler ders kitaplarında aile birliğine önem verme değerine yönelik etkinlikler yeterli düzeydedir.	9	5,9	41	26,8	10	6,5	87	56,9	6	3,9	2,73

Tablo 4.1.3’ e göre sosyal bilgiler öğretmenlerinin “Sosyal bilgiler ders kitaplarında aile birliğine önem verme değerine yönelik etkinlikler yeterli düzeydedir” maddesine (56,9) katılmıyorum, (26,8) katılıyorum, (6,5) fikrim yok, (5,9) kesinlikle katılıyorum ve (3,9) kesinlikle katılmıyorum olarak görüş belirtmiştir. Buradan hareketle araştırmada anketten elde edilen bulgulara göre sosyal bilgiler öğretmenlerinin çoğunluğunun sosyal bilgiler ders kitaplarında aile birliğine önem verme değerine yeteri kadar yer verilmediği görüşünde oldukları ortaya çıkmıştır.

4.1.4. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine ilişkin uygulama gerçekleştirme durumu

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine ilişkin uygulama gerçekleştirme durumlarına yönelik anketten elde edilen bulgular Tablo 4.1.4’de gösterilmiştir.

Tablo 4.1.4. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine ilişkin uygulama gerçekleştirme durumu

Maddeler	Kesinlikle katılıyorum		Katılıyorum		Fikrim Yok		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum		$\bar{X}$
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
Sosyal bilgiler dersi aile birliğine önem vermeye yönelik uygulamalar gerçekleştirmeye uygun bir derstir.	85	55,6	63	41,2	0	0	4	2,6	1	0,7	4,48
Sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine yönelik uygulamalar öğrencinin derse olan ilgisini artırır.	52	34,0	78	51,0	15	9,8	7	4,6	1	0,7	4,13
Sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine yönelik uygulamalar öğrencinin ailesi ile iletişimini olumlu etkiler.	71	46,4	76	46,7	2	1,3	2	1,3	2	1,3	4,38
Sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine yönelik uygulamalar öğrencinin okulda öğrendiklerini evde tekrarlamasını sağlar.	51	33,3	89	58,2	9	5,9	3	2,0	1	0,7	4,21
Sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine yönelik uygulamalar öğrencinin birçok değeri içselleştirmesini sağlamaktadır.	52	34,0	91	59,5	6	3,9	3	2,0	1	0,7	4,24
Sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine yönelik uygulamalar gerçekleştiririm.	49	32,0	87	56,9	8	5,2	8	5,2	1	0,7	4,14
Sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine yönelik uygulamalara öğrenciler istekli bir şekilde katılır.	32	20,9	88	57,5	22	14,4	10	6,5	1	0,7	3,91

Tablo 4.1.4'e göre sosyal bilgiler öğretmenlerinin "Sosyal bilgiler dersi aile birliğine önem vermeye yönelik uygulamalar gerçekleştirmeye uygun bir derstir" (55,6) maddesine tamamen katılıyorum olarak görüş belirtmiştir. Öğretmenler "Sosyal Bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine yönelik uygulamalar öğrencinin derse olan ilgisini artırır" maddesine (51,0), "Sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine yönelik uygulamalar öğrencinin ailesi ile iletişimini olumlu etkiler" maddesine (46,7), "Sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine yönelik uygulamalar

öğrencinin okulda öğrendiklerini evde tekrarlamasını sağlar” maddesine (58,2), “Sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine yönelik uygulamalar öğrencinin birçok değeri içselleştirmesini sağlamaktadır” maddesine (59,5), “Sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine yönelik uygulamalar gerçekleştiririm” maddesine (56,9) ve “Sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine yönelik uygulamalara öğrenciler istekli bir şekilde katılır” maddesine (57,5) katılıyorum şeklinde görüş belirtmiştir. Buradan hareketle araştırmada anketten elde edilen bulgulara göre sosyal bilgiler öğretmenlerinin çoğunluğunun sosyal bilgiler dersi ile aileyi ilişkili bulduğu ve aile birliğine önem verme değerine yönelik uygulamalar gerçekleştirmeye uygun bir ders olduğu görüşünde oldukları ortaya çıkmıştır. Anketten elde edilen bulgular doğrultusunda sosyal bilgiler öğretmenlerinin çoğu sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine ilişkin uygulamalar yaptıklarını, bu uygulamalara öğrencilerin istekli olduklarını ve uygulamaların öğrencilerin sosyal bilgiler dersine karşı ilgilerini arttırdığı görüşünde oldukları ortaya çıkmıştır. Ayrıca sosyal bilgiler öğretmenlerinin çoğu sosyal bilgiler dersi kapsamında aile birliğine önem verme değerine yönelik uygulamaların öğrencinin okulda gördüğü birçok değeri aile içerisinde tekrarlamasını sağladığı ve böylece öğrencinin birçok değeri içselleştirdiği görüşünde oldukları ortaya çıkmıştır.

4.1.5. Sosyal bilgiler öğretmenlerine göre sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine ilişkin uygulamalarda ailenin rolü

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine ilişkin uygulamalarda ailenin rolü ile ilgili görüşlerine yönelik anketten elde edilen bulgular Tablo 4.1.5’de gösterilmiştir.

Tablo 4.1.5. Sosyal bilgiler öğretmenlerine göre sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine ilişkin uygulamalarda ailenin rolü

Maddeler	Kesinlikle katılıyorum		Katılıyorum		Fikrim Yok		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum		$\bar{X}$
	f	%	f	%	f	%	f	%	F	%	
Aile birliğine önem verme değerinin kazandırılmasında öğretmen ile ailenin iş birliği yapması gerekir.	75	49,0	67	43,8	7	4,6	4	2,6	0	0	4,39

Sosyal bilgiler dersinde kazandırılması hedeflenen değerlerin birçoğu çocuklara ailelerinde de kazandırılır.	45	29,4	68	44,4	11	7,2	22	14,4	7	4,6	3,79
Sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine yönelik uygulamalara aileler ilgili gösterir.	13	8,5	60	39,2	42	27,5	35	22,9	3	2,0	3,29
Sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine yönelik gerçekleştirdiğim uygulamalara aileler gönüllü katılım sağlar.	6	3,9	54	35,3	36	23,5	53	34,6	4	2,6	3,03

Tablo 4.1.5'e göre sosyal bilgiler öğretmenlerinin "Aile birliğine önem verme değerinin kazandırılmasında öğretmen ile ailenin iş birliği yapması gerekir" maddesine (49,0) kesinlikle katılıyorum olarak görüş belirtmiştir. Öğretmenler "Sosyal bilgiler dersinde kazandırılması hedeflenen değerlerin birçoğu çocuklara ailelerinde de kazandırılır" maddesine (44,4) katılıyorum olarak görüş belirtmiştir. "Sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine yönelik uygulamalara aileler ilgili gösterir" maddesine (39,2) ve "Sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine yönelik gerçekleştirdiğim uygulamalara aileler gönüllü katılım sağlar" maddesine sosyal bilgiler öğretmenleri (35,3) katılıyorum biçiminde görüş sunmuştur. Buradan hareketle araştırmada anketten elde edilen bulgulara göre sosyal bilgiler öğretmenlerinin çoğunluğunun sosyal bilgiler dersinde kazandırılması hedeflenen çoğu değerlerin aile içerisinde kazandırıldığını ve aile birliğine önem verme değerine ilişkin gerçekleştirilebilecek uygulamalarda aile ile iş birliği yapılması gerektiği görüşünde oldukları ortaya çıkmıştır. Ayrıca sosyal bilgiler öğretmenlerinin çoğu aile birliğine önem verme değerine ilişkin uygulamalara ailelerin ilgi gösterdikleri görüşünde oldukları sonucu elde edilmiştir. Ancak sosyal bilgiler öğretmenlerin yaklaşık yarısı ailelerin uygulamalara yönelik gönüllü katılım sağladıkları görüşündeyken, sosyal bilgiler öğretmenlerin diğer yarısı ailelerin uygulamalara yönelik gönüllü katılım sağlamadıkları görüşünde oldukları ortaya çıkmıştır.

4.1.6. Sosyal bilgiler öğretmenlerine göre sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine ilişkin uygulamalarda karşılaşılan güçlükler

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine yönelik uygulamalarda karşılaştıkları güçlüklerle ilişkin anketten elde edilen bulgular Tablo 4.1.6’de gösterilmiştir.

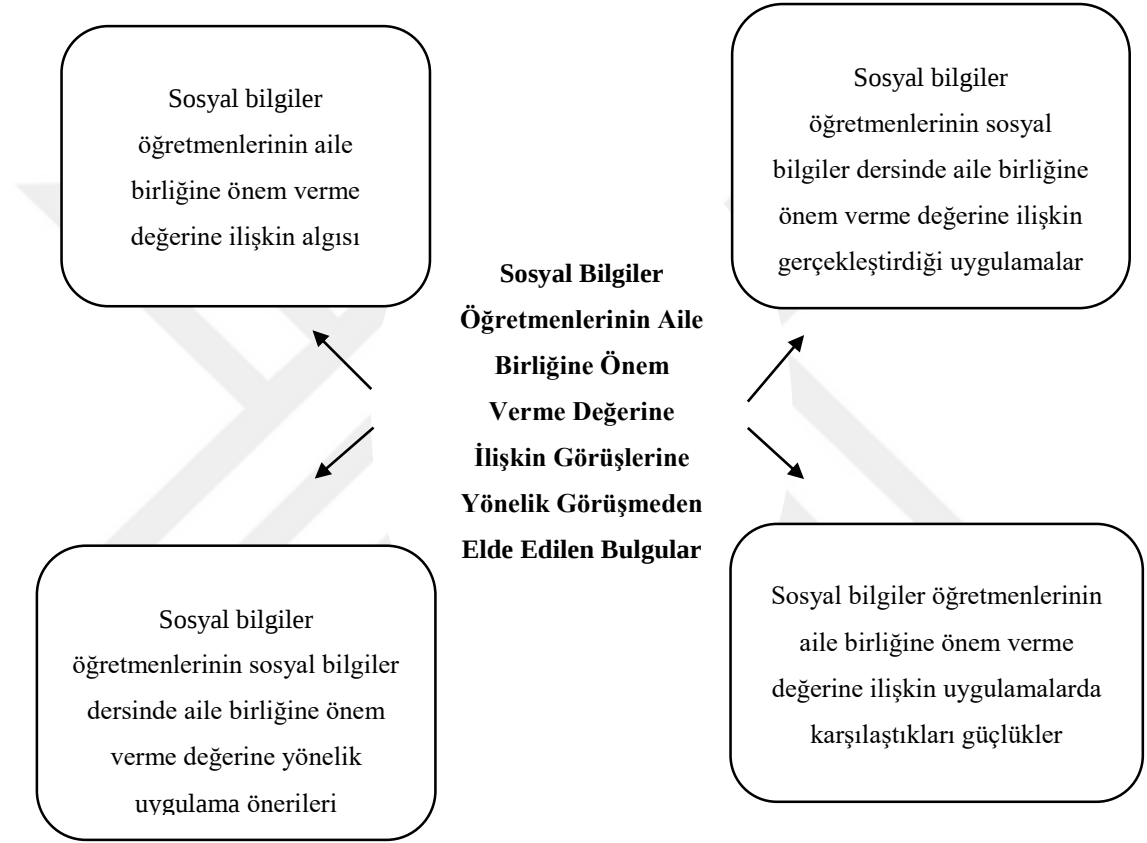
Tablo 4.1.6. Sosyal bilgiler öğretmenlerine göre sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine ilişkin uygulamalarda karşılaştıkları güçlükler

Maddeler	Kesinlikle katılıyorum		Katılıyorum		Fikrim Yok		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum		$\bar{X}$
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
Sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine yönelik uygulamaları gerçekleştirmede zaman sorunu yaşarım.	26	17,0	55	35,9	23	15,0	45	29,4	4	2,6	3,35
Sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine yönelik uygulamalar planlamada güçlük yaşarım.	6	3,9	38	24,8	20	13,1	80	52,3	9	5,9	2,68

Tablo 4.1.6’ya göre sosyal bilgiler öğretmenlerinin “Sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine yönelik uygulamaları gerçekleştirmede zaman sorunu yaşarım.” maddesine (35,9) katılıyorum şeklinde görüş belirtmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenleri “Sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine yönelik uygulamalar planlamada güçlük yaşarım.” maddesine (52,3) katılmıyorum olarak görüş sunmuştur. Buradan hareketle araştırmada anketten elde edilen bulgulara göre sosyal bilgiler öğretmenlerinin çoğunluğunun sosyal bilgiler dersi kapsamında aile birliğine önem verme değerine ilişkin uygulamaları planlamada güçlük yaşamadığı ancak bu uygulamaları gerçekleştirmede zaman sorunu yaşadıkları görüşünde oldukları ortaya çıkmıştır.

4.2. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Aile Birliğine Önem Verme Değerine İlişkin Görüşlerine Yönelik Görüşmeden Elde Edilen Bulgular

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine yönelik görüşlerine ilişkin görüşmeden elde edilen bulgular Şekil 4.2’de yer alan temalar altında açıklanmıştır.

Şekil 4.2. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin aile birliğine önem verme değerine ilişkin görüşlerine yönelik görüşmeden elde edilen bulgular

4.2.1. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin aile birliğine önem verme değerine ilişkin algısı

Araştırmadan elde edilen verilerin analiz edilmesi sonucunda sosyal bilgiler öğretmenlerinin aile birliğine önem verme değerini çeşitli biçimde algıladığı ortaya çıkmıştır. Buna yönelik bulgular Tablo 4.2.1’de gösterilmiştir.

Tablo 4.2.1. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin aile birliğine önem verme değerine ilişkin algısı

	Katılımcılar
Anne, baba ve çocukların bir arada olması	Ö2, Ö7, Ö10
Aile bireylerinin birlikte iyi zaman geçirmesi	Ö1
Aile içinde değerlerin kazandırılması	Ö8
Aile içinde değerlerin yaşatılması	Ö11
Aile üyelerinin birbirine değer vermesi	Ö7
Anne babanın saygılı ve model olması	Ö1
Ailede birlik, beraberlik ve paylaşım ortamı olması	Ö6, Ö7
Bireyin yaşama hazırlanması	Ö9
Başarılı bireyin yetişmesinde önemli olması	Ö2
Değer eğitiminin ailede başlaması	Ö5, Ö12
Değer eğitimi için önemli olması	Ö8
Geçmişten günümüze ailenin önemli olması	Ö3
Toplumsal değerlerin yaşatıldığı kurum olması	Ö1, Ö9
Toplumların devamlılığı için önemli olması	Ö3, Ö4, Ö6

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin çoğu, aile birliğine önem verme değerinin aile bireylerin bir arada beraber olması, birbirlerine önem vermesi, ailenin her alanda insanın üzerinde etkili olması biçiminde görüş sunmuştur. . Sosyal bilgiler öğretmenlerinden Ö2 ve Ö7 aile birliğine önem verme değerine ilişkin olarak aile ortamında anne, baba ve çocukların bir arada olması biçiminde görüş bildirmiştir. Ö2 buna yönelik görüşünü “*Aile birliği deyince direkt anne, baba ve çocuk olması aklıma geliyor.*” şeklinde belirtmiştir. Yine öğretmenlerden Ö7 ise buna yönelik görüşünü “*Aile birliğine önem verme değeri denilince bence anne, baba ve çocukların bir arada olduğu bir ortam akla geliyor.*” şeklinde ifade etmiştir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinden Ö10 ise aile birliğine önem verme değerine yönelik aile ortamında güven ve huzurun sağlandığına, aile bireylerinin bir arada bulunduğuna vurgu yaparken, aile birliği olmayan çocukların da çeşitli zorluklar yaşatabileceğini belirtmiştir. Buna yönelik öğretmenlerden Ö10 görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

Anne, baba ve çocukların bir arada güvende olması, mutlu ve huzurlu bir ailede olmasıdır. Bazen ailenin bir arada olması mutlu ve huzurlu olmaya yetmiyor. Örneğin çocukların sabah bir kahvaltı yapması, ilgiye göre çocuk her türlü zorluğu aşıyor. Ama bunları görmeyen çocuğun bir tarafı eksik kalıyor.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinden Ö1 ise aile birliğine önem verme değerine ilişkin olarak aile bireylerinin birlikte iyi zaman geçirmelerine vurgu yaparak görüşünü “*Aile*

birliğine önem verme anne, baba, çocukların birlikte olmaları. Birlikte verimli ve gerekli olan o zamanı iyi şekilde değerlendirmeleri ve birbirlerine önem vermeleridir” şeklinde ifade etmiştir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinden Ö8 aile birliğine önem verme değeriyle birlikte toplum içerisinde yer alan saygı, sevgi gibi diğer değerlerin aile içerisinde kazandırıldığına yönelik görüşünü *“Aile birliğine önem verme denilince saygı, sevgi, dayanışma değerlerinin özellikle kazandırılmasını amaçlandığını düşünüyorum. Ailede kazanılan değerlerin ilerleterek, ailelerden de destek alarak ilerlemek esastır.”* şeklinde ifade etmiştir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinden Ö11 ise aile birliğine önem verme değerine ilişkin bireyin tek başına var olamayacağını, değerlerin öğrenilmesinde ve yaşatılmasında en yakın ortamın aile olduğuna yönelik görüşünü şu şekilde açıklamıştır:

Aile içerisinde sevgiyi, saygıyı birlikte yaşamaktır. İnsan tek başına var olamaz. Bu nedenle en yakın sosyal ortamı ise ailedir. Ailede insanlar birlikte sevgiyi paylaşarak büyürler, bu sevgiyi çocuklarına da yansıtırlar. Geleceğe yönelik o sevgi de zamanla büyümektedir. Mesela paylaşma, yardımlaşma, iş birliği, demokratik olma, sevgi, saygı gibi bu değerler aile birliğine ciddi anlamda katkı sağlamaktadır.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinden Ö7 aile birliğine önem verme değerine ilişkin olarak aile bireylerinin birbirlerine değer vermesine dair görüşünü *“Aile bir toplumun en küçük çekirdeği olmaktır. Eşlerin birbirine değer vermesi, çocuklarına değer vermesi, birlikte ailecek vakit geçirebilmek gibi bunlar oldukça önemlidir.”* şeklinde belirtmiştir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinden Ö1 aile birliğine önem verme değerine ilişkin görüşlerinde anne ve babanın birbirine karşı saygılı olması gerektiğini ve değerleri yaşatabilme açısından çocuklara karşı örnek model olmaları gerektiğini vurgulamaktadır. Buna yönelik Ö1 görüşünü *“Özellikle eşlerin birbirine karşı saygılı olup o saygıyı da çocuklarına da yansıtabilmeleri ve toplumun genel kültür ve değerini bence aile içerisinde yaşatabilme değeri olduğunu düşünüyorum açıkçası.”* şeklinde ifade etmiştir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinden Ö6 ve Ö7 ise aile birliğine önem verme değerine ilişkin aile ile birlik ve beraberlik içerisinde yaşamak olduğunu, paylaşma duygusunun kazandırıldığını, aile içerisinde birçok değerın işlendiğini vurgulayan görüşler

bildirmiştir. Buna yönelik öğretmenlerden Ö6 görüşünü “*Aile birlik olmak demek, birlikte beraber bütün olmak demek, dertleri, sıkıntıları, acıları, mutlulukları paylaşmak demektir.*” şeklinde ifade ederken Ö7 ise “*Aile birliğine önem verme değeri denilince bence anne, baba ve çocukların bir arada olduğu birlik ve beraberliğin olduğu bir ortam.*” şeklinde görüş belirtmiştir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinden Ö9 aile birliğine önem verme değerine ilişkin görüşlerinde toplumda yaşatılan değerlerin önce ailede başladığını, bireyin ilk olarak aile içerisinde yaşama hazırlandığı görüşünü şu şekilde açıklamıştır:

Aile birliğine önem verme değeri toplum içerisindeki değerleri benimseyen, bu değerleri yaşatabilen bir değerdir. İşte bu nedenle hayata hazırlamak denilince de aile en başta geliyor. Bir zincirin halkası gibi işte birey aileyi, aile toplumu, toplum devleti oluşturur. Bir sosyal bilgiler öğretmeni olarak o şekilde bakıyorum.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinden Ö2 aile birliğine önem verme değerine ilişkin ailenin bireyin yetişmesinde önemli olduğunu vurgulamaktadır. Aile birliğinin bireyin gelişimi ve akademik başarısı gibi alanlarda etkileri olduğuna yönelik görüşünü “*Aile birliği kişinin her alandaki başarısı ya da ne diyelim var oluşu açısından önemli tabii ki. Sağlıklı bir aile ortamında yaşıyor olmak kişiyi her anlamda geliştirir, motive eder. Özellikle çocukların eğitim başarısı açısından önemlidir diyorum.*” şeklinde ifade etmiştir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinden Ö5 ve Ö12 toplumun sahip olduğu temel değerlerin aile içerisinde işlendiğini, yaşatıldığını ve değerler eğitiminin ilk olarak ailede başladığını vurgulamıştır. Öğretmenlerden Ö5 buna yönelik görüşünü “*Toplumun en küçük yapı birimi zaten ailedir. Çocuk da almış olduğu eğitimi, konuşması, terbiyesi ilk önce ailede başlar. Sınıf içerisinde biz bir çocuğa baktığımız zaman aslında orada çocuğun aile yapısını görüyoruz çünkü onun küçük bir yansımasıdır.*” şeklinde ifade etmiştir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinden Ö12 temel değerlerin ailede başladığını, aile birliği olan çocuklar bu değerleri yaşatırken aile birliği olmayan çocuklarda bu değerlerin eksik kaldığı görüşünü şu şekilde açıklamıştır:

Temel değerlerimiz ilk olarak aile içerisinde işlenmektedir. Çocuk okula gelmeden önce ailede bazı değerleri, davranışları kazanmış bir şekilde okula gelir. Aile birliği olan mutlu bir aileden gelen çocuk bunu yaşatır ancak aile birliği olmayan bir çocukta bu değerler, davranışlar eksik kalır.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinden Ö8 aile birliğine önem değerinin sosyal bilgiler dersi kapsamında işlenmesinin daha kalıcı hale getireceğini ve değer eğitimi için önemli olduğuna yönelik görüşünü *“Aile toplumun en küçük birimidir. Bu yüzden dersimizde işlediğimiz konularda aile ile eğer iş birliği içerisinde olunursa eğitimde verilen kazanımların, değerlerin ailede içerisinde işlenmesinin de oldukça değerler eğitimine katkı sağlayacağını söyleyebilirim.”* şeklinde belirtmiştir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinden Ö3 aile birliğine önem verme değerine ilişkin olarak geçmişten günümüze ailenin özel olduğunu, toplumlarda çok önemli görüldüğünü ve değer verildiğini, zamanla aile yapısının değişkenlik gösterdiğini vurgulamaktadır. Öğretmenlerden Ö3 buna yönelik görüşlerini şu şekilde açıklamıştır:

Aile bir grup, özel bir grup bence aynı zamanda çok önemli bir kurum. Dünya toplumları içerisinde benim kendi düşüncem, Türk toplumundaki aile yapısı, İslamiyet’ten önceki Türk toplumlarında da çok kıymetliydi, değer veriliyordu. İslam’dan sonra da daha belki bilinçli hale getirildi.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinden Ö1 ve Ö9 aile birliğine önem verme değerine ilişkin görüşlerinde ailenin toplumsal değerlerin yaşatıldığı ve kazandırıldığı önemli bir alan olduğunu, ailenin ve aile birliğinin toplum içinde oldukça önemli olduğunu vurgulamıştır. Ö1 buna yönelik görüşünü şu şekilde açıklamıştır:

Toplum ailelerden oluşuyor. Toplumun güçlü olması, toplumun varlığını, değerlerini, kültürünü, geçmişini güçlü bir şekilde geleceğe yansıtabilmesi için aileye ihtiyaç vardır. Aile olmadan toplumun birtakım getirdiği gelenekleri, kültürü, birliği ve beraberliği yaşatılamaz.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinden Ö9 aile içerisinde toplumsal değerlerin yaşatıldığına ilişkin görüşünü *“Aile birliğine önem verme değeri gibi toplum içerisindeki değerleri benimseyen, bu değerleri yaşatabilen toplumun en küçük yapı taşı ailedir. Toplumu oluşturan bireylerin hepsi birer aileden çıktıkları için bir varoluş diyebiliriz. Kısaca aile toplumun temelidir.”* şu şekilde ifade etmiştir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinden Ö3, Ö4 ve Ö6 aile birliğine önem verme değerine ilişkin olarak aile kurumunun toplumun en küçük yapısı olduğunu, ailenin toplumun devamlılığını için önemli olduğunu, aile birliğinin toplum için önemli katkılar sağladığını vurgulayarak çeşitli görüşler bildirmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinden Ö3 buna yönelik görüşünü *“Aile bir grup, özel bir grup bence aynı zamanda çok önemli bir kurum. Toplumun, milletlerin en önemli çekirdeğini özünü oluşturan bir kurum. Aile eğitimi önemli, ailenin birliği önemli çünkü toplumları ayakta tutacak olan aile.”* şeklinde ifade etmiştir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinden Ö4 ve Ö6 aile birliğine önem verme değerine ilişkin olarak bu değerın toplumun devamlılığını ve gelecek nesilleri yetiştirmek açısından önemli olduğunu, aile içerisinde yaşattığımız toplumun değerlerini nesilden nesile aktarıldığına yönelik görüşlerini Ö4 *“Bu değerın toplum açısından oldukça önemli olduğunu düşünüyorum. Düzenli nesiller yetiştirmek için bu birliğin sağlanması gerektiğine inanıyorum ve devam ettirilmeli. Sadece sağlamakla kalmaz uygulamalı bir şekilde yapmak gerektiğini düşünüyorum.”* şeklinde ifade ederken Ö6 *“Ailede ortak değerler çok fazladır. Bu değerler nesilden nesile aktarılmaktadır.”* şeklinde görüşünü belirtmiştir.

4.2.2. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine ilişkin gerçekleştirdiği uygulamalar

Araştırmadan elde edilen verilerin analiz edilmesi sonucunda sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine ilişkin çeşitli uygulamalar yaptığı ortaya çıkmıştır. Buna yönelik bulgular ise Tablo 4.2.2.’de gösterilmiştir.

Tablo 4.2.2. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine ilişkin gerçekleştirdiği uygulamalar

	Katılımcılar
Öğrencilerin aileleri ile yaşantısını paylaşması	Ö1, Ö6, Ö3
Tatillerden yararlanma	Ö1
Sergi etkinlikleri	Ö12
Bayram etkinlikleri	Ö3, Ö5, Ö6
Gezi etkinlikleri	Ö6, Ö7
Ev ödevi	Ö5, Ö10, Ö12
Aile ile röportaj	Ö5, Ö10, Ö12
Drama	Ö5, Ö9
Tiyatro	Ö5

Aile ile görüşme yapmaya dayalı etkinlik	Ö7, Ö8
Aile-öğrenci sunumu	Ö7, Ö9
Gönüllü aile katılımı etkinlikleri	Ö7, Ö9
Aile katılımlı sosyal etkinlikler	Ö10
Oyun etkinlikleri	Ö5, Ö9, Ö10
Pano oluşturma	Ö4, Ö8

Sosyal bilgiler öğretmenleri sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değeri ile ilgili çeşitli uygulamalar gerçekleştirdiklerini belirtmiştir. Öğretmenlerden Ö1 sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerini, öğrencilerin günlük yaşantılarından örnek vermelerini sağlayarak bu değere yönelik onları bilinçlendirmek istemiştir. Ö1 *“Öğrencilerin çoğu kendi günlük hayatlarından genellikle ailesinden bahsediyor. Onların bu şekilde hayatlarından örnek vermelerini sağlayarak bu konuda bilgilenmesini, bilinçlenmesini sağlıyorum.”* cümleleriyle görüşünü açıklamıştır. Öğretmenlerden Ö1 yine sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine yönelik tatillerden yararlandığını belirterek şöyle ifade etmiştir:

Bazen şöyle bir şey oluyor hani ders bitmiş oluyor ya da konu bitmiş oluyor, tatile çıkacak oluyoruz ya da yeni tatilden gelmiş oluyoruz. ‘Tatilde ne yaptınız?’ diye soruyorum. Burada çocukların çoğu ailemle şunu yaptım, şu akrabama gittim, şu arkadaşım ile görüştim diye hep kendi sosyal hayatlarından günlük hayatlarından, ailelerinden kardeşlerinden bahsediyor. Bazen kardeşleri ile olan didişmelerinden bahsediyorlar. Aslında çocuklar orada farkında olmadan aileden, ailenin öneminden, birlik beraberlik içerisinde olmanın öneminden ve değerinden söz etmiş oluyor.

Öğretmenlerden Ö6 aile birliğine önem verme değeri ile ilgili öğrencilerin günlük hayatlarından örnek vererek bu değere ders içerisinde değindiklerini belirterek şöyle ifade etmiştir:

Ders esnasında öğrencilerimizle sohbet ederken, öğrencimin anlattığı örnek olaydan bahsedeyim. Sınıfta bir öğrencim yakın zamanda çok sevdiği yakını kaybetmiştir. Bu nedenle ‘Cenazede neler yapılır? Nasıl bir tutum sergileriz? Akrabalarımızla acımızı nasıl paylaşıyoruz? Bu süreçte aile yakınlarımız ile birlikte dayanışmamız nasıl olur?’ gibi vs. soruları öğrenciler günlük hayatlarından yaşadıklarından örnek vererek cevaplandırdık.

Öğretmenlerden Ö3 ve Ö6 sosyal bilgiler dersinde yöresel lezzetler konusunu işlerken öğrencilerin kendi ailesinden çeşitli örnekler verdiği veya öğrencilerin yöresel yemeklerden yararlanarak ailesiyle çeşitli etkinlikler gerçekleştirdiğini belirtmişlerdir. Ö3, sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine yönelik yöresel

lezzetlerden yararlanarak öğrencilerin aileleri ile birlikte etkinlik yaptıklarını örnekle şöyle ifade etmiştir:

Yöresel lezzetlere örnek olarak kahve etkinliğini verebilirim. Öğrenciler evlerinde kahve yapıyor ya da yöresel bir yemek hazırlıyorlar. Mesela yemek kültüründen çok güzel çalışma yapmışlar, ailesi videoya almış, onu okulumuzun sitesinde paylaştık. Çocukların da çok hoşuna gidiyor.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinden Ö6 benzer biçimde sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerini ele alırken öğrencilerin aileleri tarafından yapılan yöresel yemeklerden örnekler verdiğini belirtmiştir. Ö6 buna yönelik görüşünü *“Yöresel yiyeceklerimiz konusunda çocuk yediği yemeği bilir ve böylece evinde gördüğü annesinin, anneannesinin ya da babaannesinin pişirdiği yemeklerden örnek veriyor.”* şeklinde açıklamıştır.

Öğretmenlerden Ö12 ise öğrencilerin belirli gün ve haftalarda yapmış olduğu çalışmalarını ailelerine sergilemeleri için aileleri okula davet ederek etkinlik yaptığını şöyle ifade etmiştir:

Bazen işte belirli gün ve haftalar oluyor. Örneğin anneler günü gibi özel günlerde öğrencilerin yapmış olduğu çalışmalara aileleri davet ediyoruz. Böylece çocukların yaptığı özel çalışmalar ya da gösteriler olduğu zaman ailelerine sergilemeleri için aileleri okula davet ediyoruz.

Öğretmenlerden Ö3, Ö5 ve Ö6 sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine yönelik bayramlardan yararlanarak etkinlik yaptıklarını belirtmişlerdir. Ö3 buna yönelik yaptırmış olduğu etkinliği şöyle ifade etmiştir:

Bir bayram etkinliği yaptık, Ramazan Bayramı ile ilgili, her öğrenci etkinliğe katıldı. İşte anne babasıyla bayramlaşmasını fotoğrafladı, videoya çekti. Harçlıklar verildi, şeker ve çikolata ikram edildi. Sarıldılar, bayram tam bir bayram havasında kutlandı. Akrabalarıyla kabir ziyareti yapmışlar, erkekler bayram namazına gitmişler, şeker toplamışlar, arkadaşlarıyla okulda bayramlaştılar. Okulda okul müdürüyle, idarecilerle, öğretmenlerle ve öğrenciler bayramlaştık. Onu biz birleştirdik okulumuzun sitesine attık ve çok güzel bir çalışma oldu.

Benzer biçimde sosyal bilgiler öğretmenlerinden Ö5, aile birliğine önem verme değerine yönelik uygulamalarda bayramlardan yararlandığını belirtmiştir. Ö5 buna yönelik görüşünü şu şekilde açıklamıştır:

Sosyal bilgiler dersimizde aile büyüklerine saygı, yaşlılara saygı gibi değerlerin kültürümüzde yer aldığından ve bizim toplumumuzda önemli olduğundan bahsederken bayramlarda aile büyüklerini ziyaret etmeleri gerektiğini, böylelikle sadece aile içerisinde değil akrabalar arasında da güçlü bir aile olabileceklerini vurguluyorum.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinden Ö6 ve Ö7 ise sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine ilişkin gerçekleştirdikleri uygulamalarda aile katılımlı geziler yaptıklarını belirtmişlerdir. Ö6 buna yönelik görüşünü şöyle açıklamıştır:

Okulumuzda ailelerle birlikte kültür gezisi düzenledik. Kimi öğrenci annesiyle, babasıyla ya da anneannesiyle geziye katıldı. Bizim bu yaptığımız gezi de Bursa şehrine gittik. Ailelerle sabahdan belli bir saatte okulda buluştuk ve gezimiz için yola çıktık. Çok güzel ve anlamlı bir gezi oldu bizim için... Gezimize katılan bir öğrencimizin anneannemiz vardı. Bu anneannemiz kendi gençlik yıllarında yaşadığı şehirdeki mimarilerden örnek vererek, gezdiğimiz mimariyle benzer olduğunu belirtti. Orayı gezerken katılan velilerimizde kendi yaşantılarından örnek verdi.

Benzer biçimde sosyal bilgiler öğretmenlerinden Ö7 ise aile birliğine önem verme değerinde okul dışı geziler düzenleyerek uygulamalar yaptığını belirtmiştir. Ö7 buna yönelik görüşünü şu şekilde açıklamıştır:

Başka bir etkinliğimiz ise öğrencilerimiz ve velilerimiz ile birlikte okul dışı gezisi yaptık. Bizim burada şeker fabrikası var, oraya öğrenciler ve velilerle birlikte bir gezi düzenlemiştik. İşte fabrikanın nasıl çalıştığını içerisinde nelerin olduğunu gezerek görmüştük. Birde başka bir gezi olarak müze gezisi yapmıştık.

Sosyal bilgiler öğretmenleri, aile birliğine önem verme değerine ilişkin olarak ev ödevlerinden yararlanarak çeşitli uygulamalar yaptıklarını belirtmişlerdir. Bu kapsamda sosyal bilgiler öğretmenlerinden Ö5, Ö10 ve Ö12 sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine yönelik ailelerle birlikte yapılacak çeşitli ev ödevlerini verdiklerini belirtmişlerdir. Ö5, sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine yönelik uygulamalarda ev ödevlerini kullandığını şu sözlerle dile getirmiştir: *“Örneğin doğal afetler konusu ile ilgili olarak öğrencilerin aileleri ile konuşacakları, fikirlerini paylaşacakları ev ödevleri veriyorum.”*

Bu kapsamda sosyal bilgiler öğretmenlerinden Ö10 aile birliğine önem verme değerine ilişkin öğrencilerin aileleri ile birlikte yapacakları ev ödevleriyle ilgili görüşlerini şöyle ifade etmiştir:

Ev ödevleri verirken mesela bazen ailesi ile birlikte yapabilecekleri ödevleri vermeyi tercih ediyorum. Hem konuya dair bilgiler edinirken hem de aileyle birlikte keyifli, öğretici ve bilgilendirici bir zaman oluyor. Örneğin bir fidan dikme ya da bitki yetiştirme ödevi oluyor, öğrencinin bunu ailesiyle birlikte yapmasını istiyorum.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinden Ö12, aile birliğine önem verme değerine ilişkin öğrencilerin aile büyükleri ile birlikte yapabilecekleri ev ödevi verdiğini şu örnekle ifade etmiştir:

5. sınıf düzeyindeki öğrencilerime yaptırmış olduğum bir etkinlik vardı. Çocuklardan aileleriyle birlikte bir soy ağacı yapmalarını istemiştım. Aile büyükleriyle birlikte anneanne, babaanne, dede ile bir soy ağacı etkinliği yapmasını istemiştım. Bazen ev ödevleri verirken aile büyükleri ile ya da aileleriyle birlikte yapmalarını istiyorum. Böylece aile içi iletişimi arttırmış ve çocuğun ailesiyle birlikte vakit geçirebileceği bir zaman oluşturunuz.

Sosyal bilgiler öğretmenleri aile birliğine önem verme değerine ilişkin uygulamalar gerçekleştirirken röportajdan yararlandıklarını ifade ederek öğrencilerin aileleriyle çeşitli konularda röportaj yaparak ailelerinin deneyimlerini, bilgilerini paylaşımlarına olanak veren etkinlikler gerçekleştirdiklerini ifade etmişlerdir. Bu kapsamda sosyal bilgiler öğretmenlerden Ö5, Ö10 ve Ö12 aile birliğini önem verme değerine ilişkin röportajdan yararlandıklarını belirtmişlerdir. Ö10 buna yönelik görüşünü *“Kültür konusunda tarihi güzellikler konusu işlerken örneğin çocuklara aileleriyle gittikleri, gezdikleri, gördükleri yerlerin fotoğrafını çekmesini ve tarihi güzelliklerle ilgili aile bireyleriyle bir röportaj yapmalarını istemiştım.”* şeklinde belirtmiştir.

Ö5 sosyal bilgiler dersinde kültürel miras konusu işlenirken öğrencilerin aileleri ile birlikte röportaj uygulaması yaptırdığını şöyle ifade etmiştir:

Genelde öğrencilere aile bireyleri ile röportaj etkinlikleri yaptırıyorum. Mesela ‘Anne ve babanızın zamanında ne tür oyunlar oynanıyordu? Onların zamanında oyunlar nasıldı? Peki şimdi nasıl?’ gibi sorular yönelterek röportaj yaptırıyorum. Böylelikle geçmiş ve günümüzü karşılaştırarak bir bağlantı kurmalarını istiyorum.

Öğretmenlerden Ö12 ise sosyal bilgiler dersinde kültürel miras konusunda kültürel öğelerimizin sürekliliğini ve zaman içerisinde değişimini ifade ederken öğrencilerin aileleri ile birlikte yapabilecekleri röportaj etkinliğini yaptırdığını şöyle ifade etmiştir: *“Bayramlarda akraba ziyaretlerinin yapılması gerektiğinden bahsediyoruz. Eski*

bayramlar nasıldı, şimdi ki bayramlar nasıl? Aile büyükleriyle görüşme ya da röportaj yapmalarını istiyoruz.”

Sosyal bilgiler öğretmenleri, aile birliğine önem verme değerine yönelik öğrencilere eğlendirici ve eğitici yöntemlerden yararlanarak uygulama yaptıklarını belirtmişlerdir. Bu süreçte de öğrencilerin aile içi roller, sorumluluklar ve iletişim gibi konularda sınıf içerisinde çeşitli drama etkinlikleriyle canlandırma yaptıklarını belirtmişlerdir. Bu kapsamda sosyal bilgiler öğretmenlerinden Ö5 ve Ö9, aile birliğine önem verme değerine ilişkin çeşitli drama etkinliklerinden yararlandıklarını belirtmişlerdir. Ö5, sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine ilişkin, aile içi iletişim konusunda yaptırmış olduğu drama etkinlik örneğini şu şekilde ifade etmiştir:

Öğrencilerle birlikte evdeki anne ve baba tutumlarına dair bir drama gerçekleştirmiştik. Sınıf içerisinde ev yaşantımızla ilgili dramalar yapmıştık. Bir öğrencimiz kendi ailesi içerisindeki odasını dağınık bıraktığında annesinin verdiği tepkiyi örnek olarak anlattı. Biz de sınıf içerisinde anlattığı olaya örnek olarak ‘Odasını dağınık bırakan bir çocuğa annesi nasıl bir tepki verir?’ sorusuna yönelik hem sen dilini hem de ben dilini kullanarak ayrı ayrı bir drama canlandırdık. Ardından öğrenciler iletişimin olumsuz yönlerinin neler olduğunu ve aslında iletişimde nelere dikkat edilmesi gerektiğini böylece sağlıklı bir iletişimin nasıl olması gerektiğini bu örnekle görmüş oldu. Daha sonra bu etkinliğimizi sınıfça değerlendiriyoruz. Bu tarz örnek ve uygulamalar öğrencilerin çok hoşuna gidiyor çünkü doğrudan günlük yaşantılarıyla ilgili örnek veriyoruz. Bu dramalar üzerinden değerlendirme yaparak aile içi ilişkilerimizin ve iletişimimizin nasıl olması gerektiğine dair çıkarımlarda bulunuyoruz. Böylelikle kendi hatalarının farkında oluyorlar.

Öğretmenlerden Ö9 ise aile birliğine önem verme değerine ilişkin öğrencilerin aile birliğini bozan aile içi çatışma örneklerini drama etkinlikleriyle canlandırdıklarını ifade etmiştir. Bu drama etkinlikleriyle öğrencilerin sınıf ortamında canlandırarak ve yorumlayarak bu değeri öğrenmesine katkı sağladığını şu şekilde açıklamıştır:

Mesela çocuklar kendi ailelerindeki yaşadıkları olayları, anne ve babalarının davranışlarını, aile içi iletişim konularını ele alarak, kendileri drama metni yazarak sınıf ortamında canlandırıyorlar. Böylece aile içerisinde yaşanan olumlu olumsuz davranışları, yapılan hataları görerek aile birliğini bozan davranışlara örnek olarak göstererek konuyu yorumluyoruz.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinden Ö5 yine aile birliğine önem verme değerine ilişkin olarak öğrencilerin aile içerisinde yaşanan çatışma örneklerine ilişkin tiyatro oyunlarından yararlanarak etkinlik gerçekleştirdiklerini şöyle belirtmiştir:

Örneğin öğrenciler aile içerisinde çatışma konusunu işleyen örnek bir tiyatro oyunu yazıyor. Ardından bu oyunu sınıf ortamında 8-10 dakika boyunca oynuyorlar. Tiyatro oyunu bittikten sonra sınıftaki öğrencilerle birlikte oyunu yorumluyoruz. Bu çatışma aileye nasıl zarar verebilir? Çatışmanın ardından hangi sorunlar yaşanabilir? Neler yapılması gerekirdi ya da neler yapılmaması gerekirdi? Oyunu yorumluyoruz.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin çoğu, aile birliğine önem verme değeri ile ilgili öğrencilerin ailelerinden bilgi alabilecekleri ve aileleriyle birlikte yapabileceği görüşme uygulamalarından yararlandıklarını ifade etmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinden Ö7 ve Ö8 sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine ilişkin çeşitli görüşme uygulamaları gerçekleştirdiklerini belirtmiştir. Buna yönelik Ö7'nin sosyal bilgiler dersinde kültürel değerler, iklim gibi konularda öğrencilerin ailelerinden yararlanarak birlikte yaptıkları görüşme uygulamalarını şu şekilde açıklamıştır:

Sosyal bilgiler dersinde tarihi bir konu işlediğimizde çocuklara ödev olarak ailenizle, büyüklerinle vs. onlarla ilgili tarihsel süreçle ilgili ya da kültürel değerlerimizle ilgili konuşmalar, görüşmeler yaptırıyorum. Bir başka yapmış olduğumuz çalışmada ise eski mezar taşlarında yazıların neden farklı olduğunu, mezar taşlarında neler yazıldığına dair aile büyükleri ile ilgili konuşmalarını istemiştım. Başka örnek olarak sosyal bilgiler dersimizde iklimlerden bahsederken kerpiç evleri anlatıyorum. Öğrencilere ise köyünüze gidin bu evleri daha yakından inceleyin, fotoğrafını çekin ve büyüklerinle bu evlerin nasıl yapıldığını, neden bu yapı malzemesinin tercih edildiğini sorun diye bir ödev vermişim ve köylerine giden çocuklar çektikleri evlerin fotoğraflarını sınıf ortamında arkadaşları ile paylaşmışlardı.

Bu kapsamda sosyal bilgiler öğretmenlerinden Ö8 ise aile birliğine önem verme değerine ilişkin öğrencilerin aileleri ile birlikte mesleklerin tanıtılması noktasında ailesiyle görüşme yaptırarak bilgi aldıklarını şöyle açıklamıştır:

Dersimizde ekonomik faaliyetler konusunu işlerken mesleklere değindiğimizde, çocukların anne ya da babalarının sahip olduğu meslekler üzerine bilgiler edinebilecekleri görüşmeler yaptırmışım. Örneğin aklıma gelen bir öğrencimin annesi mimardı bu nedenle annesiyle yaptığı bu görüşmede öğrencim mimarlık mesleğiyle ilgili öğrendiği çeşitli bilgileri, mesleğin sahip olduğu kolaylıkları, zorlukları sınıf ortamında anlattı.

Sosyal bilgiler öğretmenleri, öğrencilerin sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine ilişkin aile-öğrenci sunum etkinlikleri gerçekleştirdiklerini belirtmişlerdir. Bu süreçte ise aileler ile iş birliği yapıldığı, ailelerin okula davet edilerek gerçekleştirilen etkinliklerde öğrencilerin daha istekli olduğu ve keyif aldıklarını belirtmişlerdir.

Bu kapsamda sosyal bilgiler öğretmenlerinden Ö7, Ö9 ve Ö10, aile birliğine önem verme değerine ilişkin düzenledikleri çeşitli etkinliklerde aile ile iş birliği yaptıklarını ve aile katılımlı etkinlikler düzenlediklerini belirtmişlerdir. Ö7, sosyal bilgiler dersinde öğrencilerin aileleri ile birlikte araştıracağı bir konu belirleyip sınıf ortamında arkadaşları ile paylaşacakları aile- öğrenci sunum etkinliği şöyle ifade etmiştir:

Yaptığımız bir diğer etkinlikte sosyal bilgiler dersi 5.sınıf düzeyinde bir sınıfta birkaç öğrenciye anneleri ile birlikte anlatabilecekleri birer konu vermiştik. Çocuklar anneleri ile birlikte konuyu araştırdılar. Daha sonra sınıf ortamında ise anne 5 dakika, 5 dakika da öğrenci dersi anlatmıştı. Öğrencilere de farklı bir çalışma olmuştu. Bu etkinliğimizde anneler çok heyecanlıydı hatta çok keyifli bir ders anlatımı olmuştu. Annelere de bir farklı bir deneyim oldu. Onlarda sürecin zor olduğunu, heyecanlandıklarını hatta bir şey anlatmanın sandıkları kadar kolay olmadığını biz öğretmenleri anladıklarını ama keyif aldıklarını benimle paylaşmışlardı.

Ö9 ise aile birliğine önem verme değerine ilişkin gönüllü aileler ile iş birliği yaparak, okul içerisinde aile ve aile birliği konuları üzerine bilgilendirici konuşmalar, konferanslar düzenledikleri etkinliklerden şu şekilde söz etmiştir:

Velilerle genellikle iş birliği yaptığımızı söyleyebilirim. Mesela sosyal hizmetler kurumundan gelen velilerimiz oluyor. Konferans salonlarında konuşmalarımız oluyor aile kavramı, aile birliği üzerinde duruyoruz. Ailesini kaybeden çocuklarla ilgili konuşmalar yapılabiliyor. Çocukların aile birliği konusu üzerinde farkındalıklarını arttırmak için bu tarz etkinlikler yapıyoruz.

Ö10 ise okul içerisinde sosyal bilgiler öğretmenleri ile düzenledikleri aile katılımlı sosyal etkinlikleri şu şekilde ifade etmiştir:

Okulumuzda sosyal bilgiler öğretmenleri ile planladığımız aile kahvaltıları ya da panayırılar vardı. Burada aile katılımını ele alıyoruz çünkü çocuğun okula ailesiyle birlikte katılabileceği etkinlikler planlıyorduk. Hatta bu sene depremzede olan ailelere okulumuzda öğrencilerimizin aileleriyle hazırladığı yiyeceklerle bir kahvaltı etkinliği yapmıştık. Hatta

bizim her sene yaptığımız öğrencilerle ve velilerle birlikte iftar yemeği etkinliklerimizde vardır.

Sosyal bilgiler öğretmenleri, öğrencilerin sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine ilişkin uygulamalarda öğrencilerin aileleri ile birlikte eğlenerek geçirecekleri çeşitli eğitici oyunlardan yararlandıklarını belirtmişlerdir. Bu kapsamda sosyal bilgiler öğretmenlerinden Ö5, Ö9 ve Ö10 sosyal bilgiler dersinde öğrencilerin aileleri ile birlikte ortak zaman geçirecekleri oyunlardan yararlandıklarını belirtmiştir. Ö9 ise aile birliğine önem verme değerine ilişkin sosyal bilgiler dersinde oyunlardan yararlandığını *“Çocukların aile birliği konusu üzerinde farkındalıklarını arttırmak için çeşitli oyunlarımız ya da etkinliklerimiz olabiliyor.”* sözleriyle açıklamıştır.

Ö5 ise sosyal bilgiler dersinde 5. sınıf düzeyinde harita kullanılan konularda öğrencilerin hem aileleriyle birlikte yapacağı hem de bilgilerini pekiştirebileceği harita oyunu etkinliğini şu şekilde açıklamıştır:

Sosyal bilgiler dersimizde harita konularımızda ise çocukların aileleri birlikte bir araya gelerek harita üzerinde ülke ve şehir bulma oyunları oynatarak, konu ile ilgili pekiştirme yaparak hem de aile içi iletişimin artmasına yönelik etkinlikler yaptırıyorum.

Ö10 ise öğrencilerin aileleri ile birlikte keyifli vakit geçirecekleri kutu oyunlarından yararlandığını şu şekilde ifade etmiştir.

Ailecek birlikte vakit geçirecekleri bir akşam aile ile oyun geceleri düzenlemelerini istiyordum. Mesela evde kutu oyunları oynuyorlardı, sinema geceleri yapıyorlardı. Aile içerisinde yapacakları etkinlikleri verdiğimizde ise bunları sınıf ortamında konuşarak yorumluyorduk.

Sosyal bilgiler öğretmenleri, aile birliğine önem verme değerine ilişkin öğrencilerin aileleriyle birlikte gezdikleri kültürel yapıları, aile içinde yaşattıkları kültürel değerleri, örf ve adetlerin fotoğraflarını çekmelerini ve bu fotoğraflardan pano çalışmaları yaparak yararlandıklarını belirtmiştir. Bu kapsamda sosyal bilgiler öğretmenlerinden Ö4 ve Ö8, öğrencilerin sosyal bilgiler dersiyle alakalı olan konularda öğrencilerin aileleri ile birlikte geçirdikleri zamanlara ait fotoğraflarla pano çalışması yaptıklarını belirtmiştir. Öğretmenlerden Ö4 ise öğrencilerin aileleri ile birlikte değerler konusunda hazırlamış olduğu pano etkinliğini şu şekilde bahsetmiştir:

Broşür hazırlıyoruz. Çocuklar hazırlıyorlar, bir hafta sınıf panosuna asıyoruz. Mutlu oluyorlar ve hazırlamak onlar için çok güzel bir olay çünkü yazarken öğreniyorsunuz. Bazı değerlerle ilgili o yazıyı bulana kadar da birçok kaynak karıştırdıkları için hazırlayarak öğreniyorlar. Velilerde destek oluyor. Bir ödev yaptılar, size göstermek isterdim şimdi ama yukarda. Kocaman bir koli düşünün koliyi açmış kocaman bir pano oturtmuşlar ailesiyle, mükemmel bir şekilde konuyu hazırlamışlar, konu aile ile ilgili değil ama birlikteler.

Ö8 ise sosyal bilgiler dersi kapsamında aile birliğine önem verme değerine ilişkin öğrencilerin aileleriyle birlikte olarak aile içerisinde yaşatılan örf ve adetlerle ilgili bir pano çalışması yaptığına örnek vererek yaptırmış olduğu etkinliği şu şekilde açıklamıştır:

Sosyal bilgiler dersinde kültür ve doğal güzellikler konusunu işlerken çocukların aileleriyle birlikte çekildikleri gezi fotoğraflardan pano yapmasını ve sınıf ortamında paylaşmasını istemiştım. Böylece çocuklar aslında aileleriyle vakit geçirirken, birlikte çekildikleri fotoğraflarla da güzel anılar biriktirmiş olduklarını gördüler. Birde kültür konusunda özellikle ‘Kültürel öğelerimiz, değerlerimiz, örf ve adetlerimiz nelerdir?’ sınıfta konuştuktan sonra öğrencilerle birlikte etkinlik olarak sınıf panomuzda büyük bir kartondan kültür köşesi oluşturduk. Burada öğrenciler bayramlarda aileleriyle birlikte çekildikleri fotoğrafları, el öpme, harçlık alma gibi çeşitli adetlerimizi görselleştirerek bu kültür köşesi panosunda sergilemişti.

4.2.3. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin aile birliğine önem verme değerine ilişkin uygulamalarda karşılaştıkları güçlükler

Araştırmadan elde edilen verilerin analiz edilmesi sonucunda sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine ilişkin gerçekleştirdikleri uygulamalarda bazı güçlükler yaşadığı ortaya çıkmıştır. Buna yönelik bulgular Tablo 4.2.3.’te gösterilmiştir.

Tablo 4.2.3. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin aile birliğine önem verme değerine ilişkin uygulamalarda karşılaştıkları güçlükler

	Katılımcılar
Aileden kaynaklanan güçlükler	Ö1, Ö2, Ö3, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12
Parçalanmış ailelerin olması	Ö1, Ö2, Ö6, Ö10, Ö11, Ö12
Anne babası ayrı olanlar	Ö5
Aile kaybı yaşamış olanlar	Ö8, Ö9
Ailenin isteksiz olması	Ö2, Ö10, Ö12
Ailenin duyarlı davranmaması	Ö2, Ö3
Aile bireylerin çalışma saatlerinin uygun olmaması	Ö6, Ö7
Aile içi sorunlar yaşanması	Ö2, Ö8, Ö12
Programın yoğun olması	Ö1, Ö7
Ders saatinin yetersiz olması	Ö1, Ö4, Ö10, Ö11

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin çoğu, sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine ilişkin gerçekleştirdikleri uygulamalarda çeşitli güçlükler yaşadıklarını ifade etmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin çoğu aile birliğine önem verme değerine ilişkin uygulamalarda aileden kaynaklı çeşitli güçlüklerle karşılaştıklarını ifade etmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinden Ö1, Ö2, Ö6, Ö10, Ö11 ve Ö12 sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine ilişkin uygulamalar gerçekleştirme konusunda parçalanmış ailelerin olmasından dolayı güçlük yaşadığını ifade etmiştir.

Ö1 sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değeri kapsamında gerçekleştirdiği uygulamalarda parçalanmış ailelerin olmasından dolayı yaşadığı sorunu şöyle ifade etmiştir:

Karşılaştığımız en büyük sıkıntı derslerde aile birliği içerisinde olmayan çocuklar var. O çocuklar bazen onu söylemekte zorlanıyor. Mesela sınıfta çocuklar benim annem babam ayrı diye gelip anlatıyor yeri geldiğinde bir problemi varsa durumu bile çok güzel şekilde ifade ediyor ama sınıf ortamında bunu çok fazla ifade etmek istemiyor. Onların bu konudan etkilenebileceklerini ya da rahatsızlık duyabileceklerini düşünmek beni tabi güçlük anlamında üzüyor.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin çoğu parçalanmış aile yapısının, aile birliğine önem verme değerine ilişkin uygulamalara yönelik olumsuz etkilerinin olduğunu ifade etmiştir. Öğretmenler, sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine yönelik uygulamalarda karşılaştıkları güçlüklerle ilgili parçalanmış ailelerin olumsuz etkisine vurgu yapmıştır. Ö2 buna yönelik görüşünü *“Sınıflarda parçalanmış aileler de var. Onların durumlarını da dikkate alarak yaklaşıyoruz.”* şeklinde ifade etmiştir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinden Ö6 sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine ilişkin gerçekleştirdiği uygulamalarda karşılaştığı güçlüğü ailenin parçalanmış olması ve parçalanmış ailenin öğrencileri olumsuz etkilemesini şu sözlerle ifade etmiştir:

Her öğrencimizin ailesi yok. Yani parçalanmış aile çocukları ya da yetiştirme yurdunda gelen öğrencilerimiz okulumuzda bulunmaktadır. Örneğin ders işlediğimiz bir esnada çocuklarla sohbet ediyorken bir öğrencim ‘Hayatımda en üzüldüğüm gün anne ve babamın ayrıldığı gündü’ dedi. O çocuk bir parçalanmış ailenin çocuğuydu. Parçalanmış ailedeki çocuklara çok fazla aile değerlerini veremiyorsun.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinden Ö10 ise benzer olarak sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değeri kapsamında gerçekleştirdiği uygulamalarda karşılaştığı güçlüğü ilişkin parçalanmış ailelerin olduğunu ve aile ile ilgili cümle kurarken dikkat edilmesi gerektiğini şu sözlerle ifade etmiştir:

Bazen genele hitap ederken aslında aile konusunda eksiklik yaşayan çocukları kırmış olabiliriz. Eğer parçalanmış ailenin çocuğu varsa genellikle dikkat ederek cümle kurmaya özen gösteriyoruz. Çocukta belki anne-baba ayrı olabilir, çocuk bunu sınıfta paylaşmak ya da arkadaşlarının bilmesini istemiyor olabilir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerden Ö11 ise aile birliğine önem verme değerine ilişkin olarak karşılaştığı güçlüğü ailenin parçalanması olduğunu “*Yaşanan sorunlardan birisi de aile parçalanmasıdır. Zaman geçtikçe boşanmış ailelerin sayısı oldukça artmaktadır.*” şeklinde ifade etmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinden Ö12 aile birliğine önem verme değerine ilişkin uygulamalarda karşılaştığı güçlüğü parçalanmış aileler olduğunu, bu nedenle bu değere değinmede zorluk yaşadığını ama öğrencilerine yönelik hassas davrandığını şu sözleriyle ifade etmiştir:

Öğrencilerim arasında babasını kaybetmiş, annesini kaybetmiş olan öğrencilerim var. Parçalanmış ya da boşanmış ailelerin çocukları da var. Hatta birlikte olan ailelerde de aile içi şiddet ya da çatışma ortamı olabiliyor. Böyle olunca da durum çocukları üzmeden, duygularını incitmeden konuyu anlatma konusunda zorluk yaşasak da hassas davranmaya özen gösteriyorum.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinden Ö5 ise sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerini yönelik gerçekleştirdikleri uygulamalarda karşılaştıkları güçlüklerle ilgili bazı öğrencilerin anne babasının olmamasına ilişkin görüşünü şu sözlerle ifade etmiştir:

Özellikle annesi ya da babası olmayan çocuklar sınıfta olduğu için bu konuya dikkat etmeye çalışıyorum. Örneğin ‘Annenizle babanızla şu etkinlikleri yapın demek yerine aile bireylerinizle bir büyüğünüzle bu etkinliği yapalım’ diyerek dikkat etmeye çalışıyorum.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinden Ö8 ve Ö9 sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine ilişkin gerçekleştirdiği uygulamalarda aile kaybı yaşayan öğrencilerin bulunmasından dolayı uygulamada çeşitli güçlükler yaşadığını ifade etmiştir. Öğretmenlerden Ö8 sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine ilişkin uygulamalarda karşılaştıkları güçlüklerle ilgili olarak aile kaybı yaşayan çocukların

olduğuna değinmiş ve bu durumlara yönelik dikkat edilmesi gerektiğine şöyle belirtmiştir:

Çocuk aile içerisinde annesini, babasını kaybetmiş olabilir. Ailelerde boşanma durumu olabilir ya da evlatlık ocuk olma durumları yaşanabilir. Bu durumda bunlara dikkat edilmesi gerektiğini düşünüyorum. Yani ocukta aile kavramı değişebilir, aile dışında arkadaşlarını da aile olarak görebilir. Örneğin annesini, babasını kaybetmiş bir ocuk anneanesi ya da babaanesi gibi aile büyükleriyle yaşayabilir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinden 9 ise benzer olarak sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine ilişkin uygulamalar gerçekleştirirken aile kaybı yaşayan öğrencilere yönelik aile birliği konusunda hassasiyet gösterilmesi gerektiğine dair görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

Bizim hitap ettiğimiz çocukların yaş grubu küçük bu nedenle aile birliği olmayan çocuklar da olabilir. Onlar bu konuda daha derinden etkileniyor. Ya da annesi babası olmayan, ebeveynlerinden birini kaybetmiş çocuklarımız da oluyor. Fazlasıyla hassas oluyorlar, siz fark etmeseniz bile onlar ağzınızdan çıkan her bir cümleye alınabilir. Bu dersi işlerken bu çocuklarımızı incitmemek, kırmamak gerekir. Aile konusundan bahsederken, aileyi de konu alan bir etkinlik yaparken aynı zamanda çocukların hassasiyetlerini farkına varmak gerekir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinden 2, 10 ve 12 sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine ilişkin gerçekleştirdikleri çeşitli uygulamalarda ailenin ilgisiz ve isteksiz olmasından kaynaklı sorunlar yaşadıklarını belirtmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinden 10 gerçekleştirdiği uygulamalara yönelik ailenin ilgisiz olmasının etkinliklere katılımını da olumsuz anlamda etkilediğini vurgulayarak görüşünü *“Anne ya da babaların bu tarz etkinliklere katılmaması, ilgi göstermemesi de ayrı bir sıkıntı oluyor.”* şeklinde ifade etmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinden 12 ise gerçekleştirdiği uygulamalarda ailelerin ilgisiz davranmasının aile birliğine önem verme değerini öğrenciye kazandırmada olumsuz etkileri olduğunu vurgulayarak şu şekilde ifade etmiştir:

Ailelerin ilgisiz olması önemli bir sorun oluyor çünkü biz sosyal bilgiler dersinde bu değerine ne kadar işlesek de ocuk aile içerisinde bu değerine yaşatamadıktan sonra bizim söylediklerimiz, işlediğimiz konular havada kalabiliyor. Bu değerine okulda işlesek bile aile ortamında da davranışa dönüştürülmesi gerekir.

Öğretmenlerden Ö2 ise uygulamalarda velilerin gerekli özeni göstermemesinden dolayı karşılaştığı güçlüğe yönelik görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

Somut olarak söyleyebileceğim bir zorluk yok ama veli katılımı zor oluyor. Veliler yeterince özen göstermiyor, çocuktan değil de veliden kaynaklı sorunlar yaşayabiliyoruz. Katılım çok az olabiliyor, ders işleme konusunda aile ile birliktelik sağlayamıyoruz. Daha çok sosyal alanda aileyi katabiliyoruz.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinden Ö3 sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine ilişkin gerçekleştirdiği uygulamalarda ailenin duyarlı davranmamasından kaynaklı sorunlar yaşadığını vurgulayarak görüşünü şu şekilde açıklamıştır:

Mesela bazı çalışmalarda ailelerle yaparken aile reddediyor ya da çalışmaya katılmak istemiyor, aile çok farklı düşünceye sahip oluyor. Örneğin öğrenciye yaptırdığım bir etkinliği evde fotoğraflayacak ya da video kaydına alacak aile diyor ki 'Ben izin vermiyorum, fotoğraf çekerek anlatsın.' diyor. Ne olacak ki yani. Çocuğunda kalbi kırılıyor, morali bozuluyor, diğer arkadaşları hep fotoğraf çekiyor video çekiyor onları bir araya getirip atıyoruz, çocuğun etkinliği ortada kalıyor, Neden? Çünkü anne baba izin vermedi. Veliler farklı algıyabiliyor, yanlış anlayabiliyor ya da duyarsız davranıyor. Verdiğiniz etkinlik ya da uygulama ortada kalıyor. Her çocukla yaptığınız çalışmadan netice alamıyorsunuz. Genellikle duyarlı çocuklar, duyarlı ailelerin çocuklarından netice alıyorsunuz.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinden Ö6 ve Ö7 gerçekleştirdikleri uygulamalarda anne ya da babanın çalışıyor olmasından dolayı uygulamalara ilgisiz olduklarını ve yeterli düzeyde katılım gösteremediklerini ifade etmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinden Ö6 anne ve babanın çalışıyor olmasından dolayı etkinliklere aile katılımının yeterli olmadığına yönelik görüşü şu şekilde açıklamıştır:

Genellikle çalışan anne ve babalarımız olduğu için bazı etkinliklerimize bu aileler katılamıyor. Bu konuda sıkıntı yaşıyoruz genellikle. Toplantıya dahi zor gelen velilerimiz oluyor mesela. 4 sene okuttuğum bir öğrencinin ailesini 4 sene hiç görmedim, aile gelmedi. Bu tarz sıkıntılar da yaşayabiliyoruz.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinden Ö7 ise buna benzer olarak gerçekleştirdiği uygulamalara ilişkin olarak anne babanın çalışıyor olmasından dolayı ilgisiz olduklarına yönelik görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

Veliler genellikle çalışıyor oluyor, zaman bulamıyor ya da çocuğuna karşı ilgisi yeterli olmuyor. Bu nedenle uygulamalara karşı ilgisiz oluyorlar. Benim yapabildiğim sadece çocuğa ders esnasında konuyu anlatırken bu konuyla ilgili davranış kazandırmak oluyor.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinden Ö2, Ö8 ve Ö12 sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine ilişkin gerçekleştirdikleri uygulamalarda aile içi sorunları olan ailelerden kaynaklı güçlükler yaşadıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerden Ö8, aile içi sorunları olan öğrencilerin olduğunu, öğrencileri kırmamak için dikkat ettiğini vurgularken buna yönelik görüşlerini şu şekilde açıklamıştır:

Karşılaştığım güçlükler mesela şöyle örnek vereyim: 6. sınıflarda kadına şiddet konusundan bahsediyorduk. Kadına şiddet konularında bazı ailelerde sorunlar yaşandığını, bu yüzden kadınların hem psikolojik hem de fiziksel şiddete maruz kaldığından bahsediyorduk. Bir öğrencimin babasında uzaklaştırma kararı olduğunu söyledi. Aile konularını bahsederken ya da aileden örnek verirken, mutlu aile, huzurlu aile ortamı gibi bahsedeceğimizde acaba aile içi problemleri olan çocukları kıracak mıyız? Yanlış bir şey mi söyleyeceğiz diye düşünüyorum. Bu nedenle hassas davranmaya, kullandığım kelimelere dikkat etmeye özellikle aile ile ilgili etkinlikler yaptıracağımda aileden bir büyüğünüzle yapabilirsiniz şeklinde konuşmaya dikkat ediyorum.

Buna benzer olarak Ö12 de gerçekleştirdiği uygulamalarda aile içi sorunları olan ailelerden kaynaklı güçlükler yaşadığını ve bu durumu yaşayan öğrencilere yönelik hassas davrandığını şu sözlerle ifade etmiştir: *“Birlikte olan ailelerde de aile içi şiddet ya da çatışma ortamı olabiliyor. Böyle olunca da durum çocukları üzmeden, duygularını incitmeden konuyu anlatma konusunda zorluk yaşasak da hassas davranmaya özen gösteriyorum.”*

Ayrıca Ö2 aile içi ilişkileri sağlıklı olan öğrencilerin, aile içi sorunları olan öğrencilere göre akademik başarıda ve sosyal ilişkilerde daha başarılı olduğunu şu sözlerle ifade etmiştir:

Biz dışardan gözlemlediğimizde aile içi ilişkileri sağlıklı olan çocuklar daha özgüvenli oluyorlar, çevresiyle daha barışık oluyor ve dolayısıyla başarı olarak da bu çocukta kendini gösteriyor. Tam tersi olarak ailelerinde sorun olan çocuklarında istisnalar olsa da genel anlamda sosyal ilişkilerde, akademik başarılarında sorun yaşadıklarını gözlemliyoruz.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinden Ö1 ve Ö7, sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine ilişkin gerçekleştirdiği uygulamalarda programın yoğun olmasının

karşılaşılan bir güçlük olduğunu belirtmiştir. Ö7 buna yönelik görüşünü *“Müfredat çok yoğun ve ben gerçekten hakkını vererek günlük hayatta ilişkilendirerek işlesem yetiştirmemin imkânı yok. O yüzden de biz ekstra şunu da önem vereyim de şuna etkinlik yapayım demeye kalktığımızda konularımızı yetiştirmekte çok zorlanıyoruz.”* sözleriyle belirtirken Ö7 ise *“Sosyal bilgiler dersinin en büyük sıkıntısı ders saatinin çok az olması. Buna rağmen çok yoğun bir müfredat var. Böylelikle devamlı olarak bu müfredatı yetiştirmekle uğraşıyoruz.”* sözleriyle sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine yönelik uygulamalar gerçekleştirmede programın yoğun olmasının uygulama yapmada güçlük olarak görmektedirler.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin çoğu, sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine ilişkin uygulamalarda ders saatinin yetersiz olmasından kaynaklı güçlükler yaşadıklarını ifade etmiştir. Öğretmenlerden Ö1, Ö4, Ö10 ve Ö11 sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine yönelik uygulamalarda karşılaştıkları güçlüklerden birinin zaman sorunu olduğunu ifade etmişlerdir. Ö1 buna yönelik görüşünü *“Bizim şöyle bir sıkıntımız var, bizim ders saatimiz sadece haftada 3 saat. Bu sosyal bilgiler zümrelerinde hep konuşuluyor, her zaman konuşulur.”* sözleriyle belirtirken, Ö4 ise görüşünü *“Şimdi tabii ki bizim ders saatlerimiz sınırlı, ben üç saat giriyorum, 40 dakikadan düşünürseniz çok fazla etkinlik yapamıyoruz.”* şeklinde zaman sorununu dile getirmiştir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinden Ö10 aile birliğine önem verme değerine yönelik uygulamalar gerçekleştirmede zaman sorunundan dolayı çeşitli uygulamalar gerçekleştirmenin yetersiz olduğuna ilişkin görüşünü şu şekilde açıklamıştır: *“En çok süreyle ilgili sıkıntı oluyor. Çünkü ders saatimiz hafta da 3 saat bu yüzden aile birliğine önem verme değeri gibi çeşitli değerlere ilişkin etkinlikler gerçekleştirmemiz adına yeterli olmuyor.”*

Buna benzer olarak sosyal bilgiler öğretmenlerinden Ö11 ders saatinin az olduğunu, öğrencilerin bu değere yönelik ilgilerinin yeterli düzeyde olmadığı ve ailelerin ilgisiz olmalarının karşılaştığı bir güçlük olduğunu şöyle belirtmiştir:

Çocukların aile birliğine önem verme değeri ile ilgili yeterli düzeyde bir hassasiyetinin olmadığını düşünüyorum. Birde bizim sosyal bilgiler dersimizin haftalık ders saati az olduğu

için genellikle müfredatı işlemeye çalışıyoruz. Ailelerin ilgisiz olan davranışları bu süreçte karşılaştığım güçlükler arasında yer almaktadır.

4.2.4. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine yönelik uygulama önerileri

Araştırmadan elde edilen verilerin analiz edilmesi sonucunda sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine ilişkin çeşitli uygulama önerileri sunduğu ortaya çıkmıştır. Buna yönelik bulgular Tablo 4.2.4'te gösterilmiştir.

Tablo 4.2.4. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine yönelik uygulama önerileri

	Katılımcılar
Aile katılımlı etkinlikler planlama	Ö1, Ö4, Ö6, Ö10, Ö11
Aile ile ev ödevi etkinlikleri yapma	Ö6
Aile ile materyal hazırlama etkinlikleri	Ö11
Aile ile sunum etkinlikleri	Ö2, Ö7, Ö8
Tiyatro etkinlikleri	Ö10, Ö12
Oyunlardan yararlanma	Ö5
Haberlerden yararlanma	Ö1, Ö9
Günlük yaşamla ilişkili etkinlik	Ö5
Okul dışı etkinliklerden yararlanma	Ö1, Ö2, Ö3, Ö10
Gezi	Ö2, Ö3, Ö10
Piknik	Ö1
Öğretmenlere yönelik hizmet içi eğitim etkinliği düzenleme	Ö5, Ö8, Ö10
Farklı branşlarla birlikte etkinlikler planlama	Ö1, Ö7
Okul-aile iş birliğine dayalı ve sistematik etkinlikler planlama	Ö10
Toplumu bilinçlendirmeye yönelik etkinlikler yapma	Ö3, Ö12

Sosyal bilgiler öğretmenlerin çoğu, sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine yönelik okulda, okul dışında ve evde yapılabilecek uygulama önerileri sunmuştur. Öğretmenlerden Ö1, Ö4, Ö6, Ö10 ve Ö11 sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine ilişkin yapılabilecek uygulama önerilerinde aile katılımlı çeşitli uygulamaların yapılabileceğini ve bu etkinliklerin okulda ya da evde yapılabileceğini dile getirmiştir. Ö1 buna yönelik görüşünü şu şekilde açıklamıştır:

Okulda öğretmen, öğrenci ve ailenin bir arada olup birlikte yapılabilecekleri bir takım etkinlikler olabilir. Yani aileden bireylerin katılması anne, baba ve çocukların bir arada

olması gerekiyor. Aile birliğine önem verme ile ilgiliyse herhangi bir aktiviteye anne baba ve çocukların hep birlikte katılması lazım, hatta bence ayrı bile olsalar birlikte gelip ailenin bütün bireylerinin katıldığı küçük gruplar halinde aktiviteler olabilir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinden Ö4, sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine ilişkin uygulamalarda aile katılımlı etkinliklerden yararlanılabileceğine yönelik görüşü şu şekilde açıklamıştır:

Bir üçleme kurmuştuk çocuk, aile ve öğretmen. İşte bu üçlemeyi bir araya getirebiliriz. Üçümüzün ortak yapacağı bir şeyler olabilir. Mesela ne bulunabilir, düşünüyorum bir sohbet ortamı ya da sınıf bazında çocukların olduğu, ailenin katıldığı ortak etkinlikler yapılabilir.

Öğretmenlerden Ö10 ise aile birliğine önem verme değerine ilişkin uygulamalar gerçekleştirirken sürece ailenin katılım göstermesinin bu değeri kazandırmada ve kalıcı hale getirmede daha etkili olacağına yönelik görüşünü “*Biz çocuklarımıza bu değerleri kazandırırken, aile birliği bilincini işlerken ailelerinde bu sürece katılması daha etkili olacaktır.*” şeklinde belirtmiştir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinden Ö6 ve Ö11 ise aile birliğine önem verme değerine ilişkin uygulamalarda öğrencinin ailesi ile birlikte yapabileceği ev ödevi ya da materyal hazırlama ödevlerinden yararlanabileceğini, böylece öğrencilerin aileleri ile birlikte ortak ve eğitici bir zaman dilimi oluşturabileceklerini belirtmişlerdir. Öğretmenlerden Ö6 buna yönelik görüşü şu şekilde açıklamıştır:

Aile ile birlikte yapılacak, ailenin katılacağı etkinlikler planlanabilir. Ya da öğrencilerin ödevlerine aile de dâhil olabilir. Aslında ödevin yapılması değil aileyle birlikte vakit geçirmesi için bir zaman oluyor. Yani anneye babayla birlikte bir amaç uğruna vakit geçirebileceği bir alan oluşuyor.

Buna benzer olarak Ö11 ise aile katılımıyla hem öğrencilerin aileleri ile birlikte zaman geçirebilecekleri hem de öğrendikleri bilgileri kalıcı hale getirebilecekleri sosyal bilgiler dersi konuları ile ilgili çeşitli materyal hazırlama etkinliklerinden yararlanabilecekleri öneriye yönelik görüşlerini şu şekilde açıklamıştır:

Aile ile birlikte vakit geçireceği, aynı zamanda sosyal bilgiler dersinde öğrendiği bilgileri kalıcı hale getirecek çeşitli materyal hazırlama gibi etkinlikler oluşturulabilir. Böylece aile içinde eğlenceli, eğitici bir ortam oluşturarak, aile katılımı da gerçekleştirilebilir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinden Ö2, Ö7 ve Ö8 aile birliğine önem verme değerine ilişkin uygulama önerilerinde ailelerin okula davet edilmesi ile sosyal bilgiler dersinde çeşitli sunumlar yapılabileceğini ve bu sunumları öğrencilerin ailesi ile birlikte sınıf ortamında sunabileceklerini dile getirmişlerdir. Ö2 buna yönelik görüşünü “*Aslında çocuklar belli gruplara ayrılıp bu gruplarda kendilerine bir görev verilerek özellikle aileleri ile yapmaları istenilen bir görev verilebilir. Bu görevi tamamladıktan sonra ailesi ile birlikte derste bunu sunması istenebilir.*” şeklinde belirtmiştir.

Buna benzer olarak öğretmenlerden Ö7 ise sosyal bilgiler dersi kapsamında yer alan değerlerle ilgili öğrencilerin aileleri ile birlikte sunum hazırlamalarını ve sınıf ortamında paylaşımlarına yönelik önerisini şu şekilde açıklamıştır:

Aile birliği çok önemli öyle ki aile olmadan bir toplum olmaz. Sosyal bilgiler dersinde aile birliği dediğim zaman öncelikli olarak insanların, aile üyelerinin birbirine saygılı olması, sevgi göstermesi gibi değerler ön plana geliyor. Mesela öğrenciler bu değerleri konu alarak aileyle ilgili çeşitli etkinlikler, çalışmalar yapılabilir. Örneğin sosyal bilgiler dersimizde işlenen değerleri öğrenci ailesiyle birlikte araştırarak, sınıfta dersimizde bunu anlatarak arkadaşları ile paylaşabilirler.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinden Ö8 sosyal bilgiler dersinde meslekleri tanııtma konusunda aileden yararlanarak bir sunum yapılabileceğini, kültür konusunda aile ile gezilip görülen yerlerin fotoğraflarından sunumlar hazırlanarak sınıf ortamında paylaşılabilmesine yönelik önerilerini şu şekilde açıklamıştır:

Sosyal bilgiler dersimizde çocuklar meslek konusunda aile bireyleri ile görüşecekleri bir görüşme yapılabilir. Örneğin evde ailelerle ilgili yapılan görüşmeler meslek konusu olabilir, başka bir konu olabilir. Öğrenciyle birlikte ebeveyn de sınıfa gelerek birlikte araştırdıkları konuyu anlatabilir. Başka uygulama örneği olarak mesela kültür farklı ve göreceli bir konu olmakla birlikte kültür konusunu işlerken öğrenciler aileleriyle birlikte yaptıkları kültürel etkinlikleri ya da farklı yörelerde olan kültürel değerleri sınıf ortamında paylaşabilir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinden Ö10 ve Ö12 sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine ilişkin uygulama önerilerinde öğrencilerin aileleriyle birlikte tiyatro gibi etkinlikler yapılabileceğini ifade etmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinden Ö10 ise sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine ilişkin uygulama önerilerinde aile içi roller ve sorumluluklar konusunda öğrencilerin günlük

yaşantılarından yararlanarak tiyatro etkinliklerinden yararlanabileceği önerisi şu şekilde ifade etmiştir:

Çocuklarla aile içerisindeki yaşantılarını kapsayan tiyatro etkinlikleri yapılabilir. Örneğin, anne ve baba rollerine yönelik bir tiyatro oyunu canlandırırken ‘Annenin karşılaştığı zorluklar, babanın karşılaştığı zorluklar nelerdir?’ gibi bu roller ve sorumlulukları işlerken karşılaştıracığımız, çocukların empati yapacağı tiyatro oyunu etkinlikleri yapılabilir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinden Ö12 benzer olarak sosyal bilgiler dersi kapsamında aile birliğine önem verme değerine ilişkin olarak gerçekleştirilebilecek uygulama önerisinde demokrasi konusunu aile içinde demokrasi ortamını canlandırabilecekleri bir tiyatro oyunu yapabileceklerine yönelik önerisini şu şekilde açıklamıştır:

Sosyal bilgiler dersinde demokrasi ile ilgili konular işlendiğinde çocuklara evde bir demokratik ortamın oluşturulması ve aile üyelerinin, evin içerisinde alınacak bir kararla ilgili ya da bir konu hakkında oy kullanması gibi bir uygulama yapılabilir. Herkesin bir oy hakkı olduğunu, çocuğun da annesi ve babası gibi fikirlerinin önemli olduğu vurgulanabilir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinden Ö5 ise aile birliğine önem verme değerine ilişkin gerçekleştirilebilecek uygulama önerisi olarak oyunlardan yararlanılabileceğine ve böylece aile içi ilişkilerin güçlendirilebileceğine yönelik görüş belirtmiştir. Buna yönelik önerilerini şu şekilde ifade etmiştir:

Öğrencilerin aslında aileleriyle yapacakları çalışmalar ev ödevleri etkinlikleri olabilir ya da sadece ödev olarak kısıtlamayabiliriz biz bunu oyun da olabilir. Çocuklar aileleriyle birlikte bir kutu oyunu oynayabilirler, aile içi iletişimini arttırmak ve ilişkilerini güçlendirmek için... Çünkü sadece ödev için bir araya gelmek değil... Bunun dışında oyun sporlarıyla ilgili konuşabilirler.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinden Ö1 ve Ö9 sosyal bilgiler dersi kapsamında aile birliğine önem verme değerine ilişkin uygulamalarında günlük olay ya da haberlerden yararlanılabileceğini ifade etmiştir. Öğretmenlerden Ö9 aile konusu üzerine günlük haberlerden yararlanarak öğrencilere yorum yaptırılabilmesine yönelik önerisini şu şekilde ifade etmektedir:

Sosyal bilgiler dersimizde konu anlatırken aile birliğine önem verme değeri konular içerisine yedirebilir. Günlük haberlerle konu içerisinde işlenebilir. Çocukların günlük olaylarla ilgili aile konusu ele alan haberler üzerinden 2-3 dakika konuşturarak fikirleri alınabilir.

Buna benzer olarak sosyal bilgiler öğretmenlerinden Ö1, sosyal bilgiler dersi kapsamında aile birliğine önem verme değerine yönelik uygulamalarda günlük olaylardan yararlanılabileceğini, günlük olaylar üzerinden öğrencilere aile birliğinin öneminin vurgulanabileceğini şu şekilde ifade etmiştir:

Sosyal bilgiler öğretmenin özellikle derste konuyla ilgili örnekleri verirken sürekli güncel olaylardan faydalanırken de en çok ön planda ailenin, aile değerlerinin ve sosyal çevrenin olduğu görülmektedir. Sosyal bilgiler dersi çok geniş kapsamlı bir ders olduğu için günlük hayattan bazen geçmişe gidebiliyoruz bazen günümüzdeki güncel olayları konuşabiliyoruz.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinden Ö5 sosyal bilgiler dersi kapsamında aile birliğine önem verme değerine ilişkin gerçekleştirilebilecek uygulamalara öğrencilerin aileleriyle olan günlük yaşantılardan örnek vermelerine olanak sağlayan ve günlük yaşantılarıyla ilgili çeşitli uygulamalar yapılabilmesini sağlayan uygulama önerileri dile getirmiştir. Ö5 buna yönelik görüşünü şu şekilde açıklamıştır:

Öğrencilerden aile bireyleri ile birlikte neler yaptıklarına dair güncel yaşantılardan örnek vermelerini sağlayacak etkinlikler yapılabilir. Örneğin ‘Birlikte ev içerisinde nasıl vakit geçiriyorsunuz?’ ya da ‘Bayramlarda neler yapıyorsunuz?’ gibi sorularla öğrencilerin günlük hayatlarından örnek vermelerini sağlayacak etkinlikler yaptırılabilir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin Ö2, Ö3 ve Ö10 aile birliğine önem verme değerine ilişkin uygulamalarda okul dışı etkinlikler olarak öğrencilerle ve aileleriyle birlikte yapılabilecek gezi, piknik veya özel günler kutlaması gibi çeşitli etkinliklere yönelik önerilerini dile getirmişlerdir. Okul dışı etkinliklerinin artırılmasının, aileyi sürece daha çok katacağı vurgulanmıştır. Sosyal bilgiler öğretmenlerinden Ö2 buna yönelik görüşünü şu şekilde açıklamıştır:

Gezi gibi bu tür sosyal faaliyetler aileyi katabilir. Okulun belirleyeceği şeyler genelde okul bu konuda daha çok etkinlik yaparsa aile daha çok işin içine girer. Bunun da çocuk için ailenin önemi açısından daha faydalı olacağını düşünüyorum.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinden Ö3 ise aile birliğine önem verme değerine ilişkin gerçekleştirilebilecek okul dışı etkinliklerde gezilerden yararlanılabileceğine yönelik önerisini belirtmiştir. Öğretmen Ö3 önerisinde sosyal bilgiler dersi kapsamında yer alan ülkemizdeki tarihi ve doğal güzellikleri konusunda aile ile birlikte planlanacak okul dışı etkinliğine yönelik görüşü şu şekilde açıklamıştır:

Aile ile birlikte okulun düzenleyeceği etkinlikler yapılabilir. Aslında elimizde çok değerimiz var ülkede gezeceğimiz, görebileceğimiz, yapacağımız şeyler var. Çanakkale Savaşı'nı ne kadar anlattırsanız anlatın çocuğun kafasında şekillenmiyor, götürüp orada gezdireceksin bu çocuğu gezdirmen lazım göstermen, oradan bakman lazım, o kalıcı kalıyor hem de o kadar kalıcı oluyor ki ömür boyu unutmuyor. Büyük bir iz olarak kalıyor çok güzel bir şekilde. Bizim bunları arttırmamız lazım.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinden Ö10 benzer olarak sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine ilişkin okul dışı etkinliklerden yararlanabileceğini böylece öğrencinin aileleri ile birlikte olmasının, bu değeri yaparak yaşayarak öğrenmesini ve kalıcı hale getirmesinin sağlayacağı vurgulamaktadır. Öğretmen Ö10'un buna yönelik görüşü şu şekilde açıklamıştır:

Öğrenci, aile ve öğretmen iş birliğini sağlamaya yönelik okul dışı etkinlikler düzenlenebilir. Aile ile birlikte yapılabilecek okul dışı geziler planlanıp bu geziler arttırılabilir. Çünkü yaparak yaşayarak öğrenme daha kalıcıdır. Aile birliği çok önemlidir, aile şöyle önemlidir diyerek anlatmaktan ziyade çocukların yaşantısına dokunmak bu değeri daha da kalıcı hale getirecektir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinden Ö1 ise okul dışında yapılabilecek uygulama önerisi olarak aile ve öğrencileri içine alan piknik etkinliği düzenlenerek aile bütünlüğünün önemini hissettirecek ortamın oluşturulabileceğine yönelik görüşünü şu şekilde açıklamıştır:

Okul dışı etkinlikler olabilir. Okul dışı olarak bir yemek olabilir mesela geçen yıllarda anneler günü yemeği yapmıştık ama sadece anneler katılmıştı. Bir piknik organizasyonu olabilir ama ailenin tamamını katılmasını sağlayacak ya da orada işte çocukların aile bütünlüğünün önemini ve değerini görmesini, hissetmesini sağlayacak bu tür organizasyonlar yapılabilir her zaman.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinden Ö5, Ö8 ve Ö10 aile birliğine önem verme değerine ilişkin öneri olarak sosyal bilgiler öğretmenlerine yönelik hizmet içi eğitimlerin verilmesinin etkili olacağını vurgulamıştır. Sosyal bilgiler öğretmenlerinden Ö5'in görüşü *"Bu konuda öğretmenlere hizmet içi eğitimlerin verilmesi gerektiğini söyleyebilirim. Böylelikle öğretmenler derste kullanmak amacıyla daha etkili ve farklı etkinlikler planlayabilir. Sosyal bilgiler dersinde aileleri sürece dâhil edip proje çalışmaları yapılabilir."* şeklinde ifade etmiştir. Öğretmenlerden Ö8 sosyal bilgiler dersi kapsamında öğretmenlere yönelik hizmet içi eğitimlerin verilmesine yönelik görüşünü

“Sosyal bilgiler öğretmenlerine aile birliğine önem verme değeri gibi aslında birçok değerlerle birlikte genel olarak değerler eğitimi konusundaki farkındalığını arttırmaya yönelik hizmet içi eğitimler verilebilir” ifade etmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenlerden Ö10 aile birliğine önem verme değerine yönelik sosyal bilgiler öğretmenlerine hizmet içi eğitim verilmesine yönelik görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin özellikle ilkokul ve ortaokul seviyesindeki alanların aile ile ilgili eğitimler alması gerektiğini düşünüyorum. Çünkü topluma hazır hale gelecek öğrenciler yetiştirdiğimiz için toplumun devamlılığı söz konusu olduğu için eğitim verilmesinin iyi olacağını düşünüyorum.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinden Ö1 ve Ö7 ise aile birliğine önem verme değerine ilişkin gerçekleştirilebilecek uygulamalarda farklı branşlarla birlikte etkinliklerin yapılabileceğine dair öneri belirtmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinden Ö1 buna yönelik görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

Birlikte gelip küçük gruplar halinde belki de resim öğretmenin yapacağı bir aktivite olabilir ya da rehber öğretmenin yapacağı bir aktivite olabilir. Konusu çok önemli değil bence diğer branşlarla birlikte ortak etkinlik yapılabilir.

Sosyal bilgiler öğretmeninden Ö7 ise aile birliğine önem verme değerine yönelik uygulama önerilerinde diğer branşlarla birlikte etkinlik planlamanın öğrencilerde aile birliğine önem verme değerinin kazandırılması açısından önemli olduğunu vurgulamaktadır. Buna yönelik görüşünü Ö7 şu şekilde ifade etmiştir:

Aile birliği olmadan toplum olmaz. Özellikle sosyal bilgiler dersi aile birliğine önem verme değerinin kazandırılması için daha fazla vakit ayırılacak bir ders. Sadece sosyal bilgiler öğretmenin değil diğer branştaki öğretmenlerle birlikte de bu değer öğrencide işlenmesi ve kazandırılmasına yönelik etkinlikler yapılması gerektirdiğini düşünüyorum. Diğer branşlarla desteklenirse daha iyi olacağını düşünüyorum.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinden Ö10 ise okul- aile iş birliğinde dayalı ve sistematik planlanan aile birliğine önem verme değerine ilişkin etkinlikler yapılmasının aile birliğine önem verme değerini kazandırmada etkili olacağını şu şekilde açıklamıştır:

Öğrenci, aile ve okul iş birliğini sağlamaya yönelik etkinlikler düzenlenebilir. Öğrencilerin aileleriyle birlikte yapabilecekleri etkinlikler daha sistematik ve planlı bir şekilde olması daha iyi olur. Mesela her ay bir oyun gibi aile birliğine önem verme değeri ile ilgili bir etkinlik planlanırsa bu eğitim-öğretim dönemi boyunca ayda bir tane etkinlik yapılması yılda toplam

sekiz tane uygulamalı oyun ya da etkinlik eder. Değer eğitimi de zaten kısa sürede kazandırılması beklenen bir hedeften ziyade uzun vadede kazandırılan bir alan olduğu için çocuklara zaman içerisinde konulara aile birliği yedirilerek işlenebilir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinden Ö3 ve Ö12 sosyal bilgiler dersi kapsamında aile birliğine önem verme değerine ilişkin uygulama önerilerinde toplumun bilinçlendirilmesi gerektiğini ve aile birliğine önem verme değerine yönelik toplumu bilinçlendiren etkinlikler yapılması gerektiğini vurgulamıştır. Sosyal bilgiler öğretmenlerinden Ö3 buna yönelik görüşünü şu şekilde açıklamıştır:

Toplumun bu alanda bilinçlendirilmesini düşünüyorum, aynı zamanda velilerinde duyarlılığının... Netice biz onların çocuklarını yetiştirmeye çalışıyoruz. Velilerin de bu konuda duyarlı olması lazım maddi, manevi imkânlarını esirgememesi lazım. Bizim yanımızda olurlarsa bu çocukları yetiştireceğiz neticesinde.

Buna benzer olarak Ö12 ise aile birliğine önem verme değerine yönelik toplumun bilinçlendirilmesi gerektiğini, ailelerin toplumu oluşturduğu şöyle vurgulamıştır:

Aile birliğine önem verme değerinin sadece öğrencilerde ve ailelerde değil toplum içerisinde bu değere yönelik bir bilincin kazandırılması gerekmektedir. Bu nedenle toplumunun bilinçlenmesine yönelik çalışmaların yapılması gerekmektedir. Çünkü her birey bir aileyi, aile de toplumu oluşturmaktadır.

Araştırmada sosyal bilgiler öğretmenlerine uygulanan anketten elde edilen bulgular ve öğretmenler ile gerçekleştirilen görüşmeden elde edilen bulgular arasında ilişki olduğu ve bulguların birbirini desteklediği söylenebilir. Araştırmada sosyal bilgiler öğretmenleriyle yapılan görüşmeden elde edilen bulgular doğrultusunda değerlerin ailede kazandırıldığı ve aile birliğine önem verme değerine ilişkin uygulamalarda okul-aile iş birliğinin yapılması gerektiğine dair bulgular ile anketten elde edilen öğretmenlerin aile ile iş birliği yapılması gerektiği ve değerlerin aile içerisinde kazandırıldığına yönelik bulguları birbirini destekler niteliktedir. Ayrıca sosyal bilgiler öğretmenlerinin ankete verdikleri cevaplar doğrultusunda aile birliğine önem verme değerine ilişkin uygulamaların aile bağlarını güçlendirdiğine yönelik bulgular ile görüşmeden elde edilen sosyal bilgiler dersinde gerçekleştirilen uygulamalarla aile bireylerinin birlikte iyi zaman

geçirmesi ve ailede birlik, beraberlik ve paylaşım ortamı olmasına yönelik bulgular ile birbirini desteklemektedir.

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde araştırmadan elde edilen verilerin analiz sonucu ulaşılan sonuçlara, sonuçların ilgili alan yazındaki araştırmalarla ilişkilendirilmesine dayalı olarak gerçekleştirilen tartışmalara, uygulamalara ve ileride yapılabilecek araştırmalara yönelik önerilere yer verilmiştir.

5.1. Sonuç

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin aile birliğine önem verme değerine ilişkin görüşlerini ve bu değere yönelik sosyal bilgiler dersinde gerçekleştirdikleri uygulamaları ortaya koymayı amaçlayan bu çalışmada karma yöntem desenlerinden açıklayıcı ardışık desene göre gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın nicel boyutunda Eskişehir iline bağlı ortaokullarda görev yapmakta olan 153 sosyal bilgiler öğretmenlerine ulaşılarak yapılandırılmış anket uygulanmıştır. Daha sonra nitel boyutu için sosyal bilgiler öğretmenlerine uygulanan anketlerden elde edilen verilere göre ankete katılan katılımcılar arasından farklı sosyoekonomik düzeye sahip okullarda görev yapan 12 katılımcı ile yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bu araştırmada sosyal bilgiler öğretmenlerinin aile birliğine önem verme değerine ilişkin görüşleri, uygulamaları ve deneyimleri ortaya konulmuştur.

Sonuç bölümü “Sosyal bilgiler öğretmenlerinin aile birliğine önem verme değerine yönelik anketten elde edilen sonuçlar” ve “Sosyal bilgiler öğretmenlerinin aile birliğine önem verme değerine yönelik görüşmelerden elde edilen sonuçlar” olmak üzere iki başlık altında sunulmuştur.

5.1.1 Sosyal bilgiler öğretmenlerinin aile birliğine önem verme değerine yönelik görüşlerine ilişkin anketten elde edilen sonuçlar

Bu bölümde araştırmanın nicel boyutu kapsamı sürecinde uygulanan sosyal bilgiler öğretmenlerine yönelik aile birliğine önem verme değerine ilişkin görüşleri anketinden elde edilen verilerden ulaşılan sonuçlar yer almaktadır.

Sosyal bilgiler öğretmenlerine uygulanan aile birliğine önem verme değerine ilişkin anket sonuçlarına göre öğretmenlerin çoğunun sosyal bilgiler dersi ile aileyi birbiriyle ilişkili bulduğu görüşünde olduğu ortaya çıkmıştır. Sosyal bilgiler öğretmenlerin sosyal

bilgiler dersi kapsamında aile ile ilgili etkinliklerin yapılmasında öğrencinin değerleri günlük yaşamla ilişkilendirebileceği görüşünde olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Sosyal bilgiler öğretmenleri sosyal bilgiler dersi kapsamında kazandırılması hedeflenen diğer değerler ile aile birliğine önem verme değerinin ilişkili olduğunu ve sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine yer verilmesinin öğrencinin değerleri günlük yaşamla ilişkilendirmesini kolaylaştıracağı görüşünde olduğu görülmüştür. Sosyal bilgiler öğretmenleri sosyal bilgiler dersi kapsamında aile birliğine önem verme değerine yer verilmesinin öğrencinin aile bağlarını güçlendirmesine yönelik katkı sağlayacağı görüşünde olduğu ortaya çıkmıştır.

Sosyal bilgiler öğretmenlerine uygulanan ankete göre sosyal bilgiler öğretim programında aile birliğine önem verme değerine yer verilme durumuna ilişkin anket sonuçlarına göre öğretmenlerin, sosyal bilgiler dersi öğretim programında yer alan aile birliğine önem verme değerine yönelik kazanım sayısının yeterli düzeyde olmadığı görüşünde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler ders kitaplarında aile birliğine önem verme değerine yer verilme durumuna ilişkin anket sonuçlarına göre sosyal bilgiler ders kitapları içeriğinde yer alan etkinlikler kapsamında aile birliğine önem verme değerine yönelik etkinlik sayısının yeterli düzeyde olmadığı görüşünde olduğu görülmüştür.

Sosyal bilgiler öğretmenlerine uygulanan ankete göre sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine ilişkin uygulamalara yönelik anket sonuçlarında sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine ilişkin çeşitli uygulamalar gerçekleştirmeye uygun bir ders olduğu görüşünde olduğu ortaya çıkmıştır. Ankete katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin çoğunluğunun sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine yönelik uygulamalar gerçekleştirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca sosyal bilgiler öğretmenleri sosyal bilgiler dersi kapsamında uygulanan aile birliğine önem verme değerine yönelik etkinliklerde öğrencinin derse olan ilgisini arttırdığı ve bu uygulamalara yönelik öğrencilerin istekli bir şekilde katılım gösterdikleri görüşünde olduğu görülmüştür. Sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine yönelik yapılan uygulamaların, öğrencinin aile ile iletişimini olumlu etkilediğine, okulda sosyal bilgiler dersinde öğrendiklerini evde tekrar etmesine ve sosyal bilgiler dersi kapsamında yer alan birçok değeri içselleştirmesine katkı sağladığı görüşünde olduğu ortaya çıkmıştır.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine yönelik ailenin rolüne ilişkin ankete sonuçlarına göre öğretmenler aile birliğine önem verme değerinin kazandırılmasında aile ile iş birliği yapılması gerektiği görüşünde olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca öğretmenlere göre sosyal bilgiler dersinde kazandırılması hedeflenen değerlerin çoğunun çocuğa ailede kazandırıldığı görüşüne katıldıkları görülmüştür. Sosyal bilgiler öğretmenlerin ankete verdikleri cevaba göre sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine yönelik uygulamalarda ailelerin ilgili olduğu görüşünde olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Ancak sosyal bilgiler öğretmenleri, sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine yönelik gerçekleştirdikleri uygulamalarda ailelerin gönüllü katılım sağladığına yönelik öğretmenlerin yarısı bu görüşe katıldıklarını yarısı ise katılmadıkları görüşünde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Sosyal bilgiler öğretmenlerin aile birliğine önem verme değerine ilişkin uygulamalardaki güçlüklerle yönelik anket sonuçlarına göre öğretmenlerin sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine yönelik uygulamaları planlama ve gerçekleştirmede güçlük yaşamadıkları görüşünde olduğu ortaya çıkmıştır. Ancak sosyal bilgiler öğretmenlerinin çoğunun sosyal bilgiler dersi kapsamında aile birliğine önem verme değerine yönelik uygulamaları gerçekleştirmede zaman sorunu yaşadığı görüşüne katıldıkları sonucuna ulaşılmıştır.

5.1.2.Sosyal bilgiler öğretmenlerinin aile birliğine önem verme değerine yönelik görüşlerine ilişkin görüşmeden elde edilen sonuçlar

Bu bölümde araştırmanın nitel boyutu kapsamı sürecinde ankete katılan öğretmenler arasından sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine ilişkin uygulamalar yapan 12 sosyal bilgiler öğretmeniyle yapılan aile birliğine önem verme değerine ilişkin yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen verilerden ulaşılan sonuçlar yer almaktadır.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine ilişkin görüşleri incelendiğinde, öğretmenlerin aile birliğine önem verme değerini; anne, baba ve çocukların bir arada olması, aile bireylerin birlikte iyi zaman geçirmesi, aile içinde değerlerin kazandırılması ve yaşatılması, aile üyelerinin birbirine değer vermesi, anne babanın saygılı ve model olması, ailede birlik, beraberlik paylaşım ortamı olması, bireyin yaşama hazırlanması, başarılı bir birey olarak yetişmesi, değer

eğitiminin ailede başlaması, değer eğitimi için önemli olması, geçmişten günümüze ailenin önemli olması, toplumsal değerlerin yaşatıldığı ve toplumun devamlılığını sağladığı görüşünde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerinde yola çıkarak aile birliğine önem verme değerine ilişkin anne, baba ve çocukların birlikte bir arada olması gerektiğini vurgularken, aile birliğinin bireyin hayata hazırlanmasında ve yetişmesinde önemli olduğunu ifade etmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin çoğunun temel değer eğitiminin ilk olarak ailede başladığını bu nedenle aile birliğine önem verme değerinin önemli olduğu görüşünde oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca sosyal bilgiler öğretmenleri, aile birliğinin çocuğun değerleri benimsemesi ve günlük hayatta yaşatabilmesi açısından önemli olduğunu, buna yönelik aile birliği içerisinde olan çocukların toplumun temel değerlerini benimseyip yaşattığını ancak parçalanmış ailede olan çocukların ise bu değerleri yaşatmada eksik kaldığını vurgulamıştır. Araştırmada sosyal bilgiler öğretmenlerinin, toplumun sahip olduğu birlik, beraberlik, paylaşma gibi birçok temel değerlerini yaşatacak ve gelecek nesillere aktaracak unsur olarak ailenin önemli olduğunu vurgulamıştır.

Araştırmada katılımcıların görüşlerine göre sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine ilişkin olarak hem okul içi hem de okul dışı uygulamalar gerçekleştiği sonucuna ulaşılmıştır. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin, sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine yönelik okul içerisinde gerçekleştirdikleri uygulamalar; öğrencilerin aileleri ile yaşantısını paylaşması, sergi etkinlikleri, drama ve tiyatro etkinlikleri, aile-öğrenci sunumu, gönüllü aile katılımı etkinlikler, aile katılımı sosyal etkinlikler ve pano oluşturma etkinlikleri olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin aile birliğine önem verme değerine yönelik okul dışında gerçekleştirdiği uygulamalar; tatillerden yararlanma, bayram etkinlikleri, aile katılımı gezi etkinlikleri, ev ödevleri, aile ile röportaj, aile ile oyun etkinlikleri şeklinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sosyal bilgiler öğretmenleri, aile birliğine önem verme değerine yönelik sosyal bilgiler derslerinde öğrencilerin günlük yaşantılarına dair örnekleri daha çok aile içerisindeki yaşantılarından verdiğini ifade etmiştir. Araştırmada katılımcıların sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine ilişkin gerçekleştirilen uygulamaların öğrencilere çeşitli katkı sağladığı görüşünde oldukları sonucunu ulaşılmıştır. Sosyal bilgiler öğretmenleri aile birliğine önem verme değerine ilişkin uygulamalarda öğrencilerin keyif aldığı, aile içi ilişkileri ve iletişimi güçlendirdiği,

aileleri ile daha fazla vakit geçirdikleri, saygı, sevgi ve dayanışma gibi birçok değerleri kazandırmasına katkı sağladığı dair görüşlerini ifade etmiştir. Ayrıca sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerine göre sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine ilişkin öğrencinin ailesiyle birlikte gerçekleştirdiği uygulamalarda ailesiyle daha çok zaman geçirmesine ve derste öğrendiği bilgilerin pekişmesine katkı sağladığına yönelik görüşlerini ifade etmiştir.

Araştırmada katılımcıların sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine ilişkin gerçekleştirdiği uygulamalarda karşılaştıkları çeşitli güçlükler olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin karşılaştıkları aileden kaynaklanan güçlükleri; parçalanmış ailelerin olması, anne babası ayrı olanlar, aile kaybı yaşamış olanlar, ailenin isteksiz ve ilgisiz olması, ailenin duyarlı davranmaması, aile bireylerinin çalışma saatlerinin uygun olmaması, aile içi sorunlar yaşanması gibi güçlüklerle karşılaştıkları sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca sosyal bilgiler öğretmenleri sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine ilişkin gerçekleştirdiği uygulamalarda programın yoğun olması ve ders saatinin yetersiz olması gibi güçlüklerle karşılaştıkları sonucuna ulaşılmıştır. Sosyal bilgiler öğretmenleri, sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine ilişkin uygulamalar gerçekleştirirken parçalanmış aileye sahip olan öğrencilere daha dikkatli olduklarını ve hassas davrandıklarını ifade etmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerine göre aile birliğine önem verme değerine ilişkin uygulama gerçekleştirme konusunda programın yoğun olması ve haftalık ders saatinin az olmasından kaynaklı daha fazla uygulama yapılmasına yönelik güçlük yaşadıklarını vurgulamıştır. Ayrıca sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerine göre sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine yönelik etkinliklere ailenin gerekli özeni göstermemesi ve duyarsız davranmasının öğrenci üzerinde olumsuz etkileri olduğunu, aile birliğine önem verme değeri kazandırma ve davranışa dönüştürmede yetersiz kaldığını vurgulamıştır.

Araştırmada sosyal bilgiler öğretmenleri sosyal bilgiler dersi kapsamında aile birliğine önem verme değerine yönelik okulda, okul dışında ve evde gerçekleştirilebilecek uygulama önerilerini sunmuştur. Katılımcıların aile birliğine önem verme değerine ilişkin aile katılımlı uygulama önerileri; aile ile sunum etkinlikleri, aile ile ev ödevi etkinlikleri yapma, aile ile materyal hazırlama etkinlikleri, tiyatro etkinlikleri, oyunlardan yararlanma, tiyatro etkinlikleri, günlük haberlerden yararlanma, günlük

yaşamla ilişkili etkinlik planlamaya yönelik çeşitli öneriler sunduğu ortaya çıkmıştır. Katılımcıların aile birliğine önem verme değerine ilişkin okul dışında yapılabilecek uygulama önerileri; gezi, piknik veya özel günler kutlaması gibi öğrenci aileleriyle birlikte yapılabilecek etkinliklere yönelik önerileri sunduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca sosyal bilgiler öğretmenleri aile birliğine önem verme değerine yönelik öğretmen, okul, aile ve toplum gibi paydaşlara ilişkin önerilerini; öğretmenlere yönelik hizmet içi eğitim etkinliği düzenleme, farklı branşlarla birlikte etkinlikler planlama, okul-aile iş birliğine dayalı sistematik etkinlikler planlama ve toplumu bilinçlendirmeye yönelik etkinlikler biçiminde öneriler sunduğu ortaya çıkmıştır. Araştırmada sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerine göre aile birliğine önem verme değeri gibi diğer değerleri kazandırırken ailenin de sürece katılmasının değerler eğitimi açısından daha etkili ve kalıcı bir öğrenmeye katkı sağlayacağını ifade etmiştir. Ayrıca sosyal bilgiler öğretmenlerinin çoğu öğrencilerin aileleri ile birlikte evde yapabilecekleri çeşitli uygulamalar ile öğrencilerin aile içi bağlarının ve ilişkilerinin güçlenmesine katkı sağlayacağına yönelik görüşlerini ifade etmiştir.

5.2. Tartışma

Araştırmada ulaşılan bulgulardan yola çıkılarak elde edilen sonuçlar ve bu sonuçların alan yazındaki diğer araştırmalarla ilişkilendirilerek tartışılması ‘Tartışma’ başlığı altında sunulmuştur.

Sosyal bilgiler öğretmenlerin sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine yönelik görüşlerinden yola çıkılarak, aile birliğine önem verme değerinin sosyal bilgiler dersiyle ilişkili olduğu, sosyal bilgiler dersine, öğrencilere ve aile içi ilişkiler konusunda yararlar sağlayacağı yönünde görüş belirttiği ortaya çıkmıştır. Uygulanan anket sonuçları da sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersi ve aile birbiri ile ilişkilidir, görüşüne kesinlikle katıldıklarını ortaya koymaktadır. Ayrıca sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerine göre sosyal bilgiler dersinin içeriğinde günlük yaşamla ilişkili olarak örneklerde ailenin yer aldığı, toplumun kültür ve değerlerini işlemede aileden yararlandığı ve buna yönelik olarak ders içerisinde aile üzerinden örnekler verildiği yönünde görüş bildirmiştir. Anketten elde edilen sonuçlar da bu sonucu destekler niteliktedir. Uygulanan anket sonuçları da sosyal bilgiler öğretmenlerinin, sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine yer verilmesinin değerleri günlük yaşamla

ilişkilendirmesini sağlar, görüşüne katıldıklarını ortaya koymaktadır. Bu bağlamda sosyal bilgiler dersinin, aile ile ilişkili olduğu, aile üzerinden örneklerden yararlanıldığı, aile birliğine ve aile ilişkilerine katkı sağladığı söylenebilir.

Sosyal bilgiler öğretmenleri sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine yer vermenin öğrencilere; iletişim kurma ve sosyal becerilerinin gelişmesine, toplumun değerlerini yaşayarak içselleştirmesine, anne, baba ve çocuk arasındaki bağı güçlendirmesine katkı sağlayacağı ve yararlı olacağına dair görüş bildirmişlerdir. Uygulanan anket sonuçlarında sosyal bilgiler öğretmenlerinin, sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine yer verilmesinin aile ile olan bağlarını güçlendirir, görüşlerine katıldıklarını ortaya koymaktadır. Ayrıca öğretmenler sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine yer vermenin, değerleri kazandırma ve pekiştirme aşamasında diğer değerlerin öğretilmesine katkı sağlayacağını ifade etmişlerdir. Anketten elde edilen sonuçlarda bu görüşleri destekler niteliktedir. Uygulanan anket sonuçlarında sosyal bilgiler öğretmenlerin, öğrencilerin değerleri günlük yaşamla ilişkilendirmesini sağlar, görüşüne kesinlikle katıldıklarını ortaya konulmaktadır. Akcan ve Akyürek (2023) tarafından gerçekleştirilen araştırmada aile birliğine önem verme değeri içerisinde birçok değer ve becerinin işlendiğini vurgulamaktadır. Araştırmaya göre aile birliğine önem verme değeri içerisinde dayanışma, destekleme, saygılı olma, aile içi iletişim, bağ kurma gibi vb. çeşitli unsurların yer aldığını ifade etmiştir. Bu bağlamda sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine yer verilmesi ve bu değere yönelik çeşitli etkinliklerin düzenlenmesi ile birçok değer kazandırılmasına ve içselleştirilmesine katkı sağlayacağı söylenebilir.

Katılımcıların görüşlerine göre aile birliğine önem verme değerine ilişkin ailenin bireyin hayata hazırlanmasında etkili olduğu, anne, baba ve çocuğun bir arada olduğu, toplumu oluşturan çekirdek bir yapı olduğu, aile yapısının toplumun bir aynası olduğu ve toplumu yansıttığı görüşündedir. Ayrıca sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerine göre aile içerisinde değerleri yaşatmanın oldukça önemli olduğu ve toplumun değerlerini kazandırmada ailenin önemli olduğunu vurgulamışlardır. Anketten elde edilen sonuçlarda bu görüşleri destekler niteliktedir. Uygulanan anket sonuçlarında sosyal bilgiler öğretmenlerin, sosyal bilgiler dersinde kazandırılması hedeflenen değerlerin birçoğu ailede kazandırılır, görüşüne katıldıklarını ortaya koymaktadır. Alan yazında bu araştırma sonuçlarını destekler nitelikte çalışmalar bulunmaktadır. Pelin Baydar (2009) tarafından

gerçekleştirilen araştırmada öğretmenler değerler eğitiminde en önemli etken olarak aileyi gördükleri sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca bu araştırmada sosyal bilgiler dersinde yer alan değerlerin kazandırılmasında öğrencilerin yakın çevresinin ve ailesinin eğitim düzeyinin etkili olduğunu görüşlerinde ifade etmiştir. Sağlam ve Özdemir (2017) tarafından gerçekleştirilen araştırmada öğretmenlerin görüşlerine göre sosyal bilgiler öğretim programında yer alan değerlerin aile birliğini korumada önemli olduğunu belirtilmiştir. Akçay (2020) tarafından gerçekleştirilen araştırmaya göre öğrencilerin ülke ve toplumun gelişmesinde aile birliğinin etkili olduğuna dair vurgu yapılmıştır. Bu bağlamda bireyin varoluşunda ve yaşamı boyunca ailenin vazgeçilmez bir unsur olduğu, değer kazandırma sürecinde ailenin öneminin ve etkisinin oldukça büyük olduğu söylenebilir. Nitekim Knafo (2003) tarafından gerçekleştirilen araştırmada öğrencilere değer kazandırma ve değer eğitiminde ailenin önemli olduğu ve ailenin bu konuda bilinçlendirilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Katılımcıların sosyal bilgiler dersinin aile birliğine önem verme değerine yönelik uygulamalar gerçekleştirmeye uygun bir ders olduğunu ve bu uygulamaların öğrenci de bu değeri kalıcı olarak öğrenmesine katkı sağlayacağı görüşünde oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Sosyal bilgiler öğretmenlerine göre aile birliğine önem verme değeri ilişkili uygulamalar yapılması, öğrenilen değerleri günlük yaşama yansıtmasına, kalıcı ve etkili öğrenmesini olanaklı kılmaktadır. Anketten elde edilen sonuçlarda bu görüşleri destekler niteliktedir. Uygulanan anket sonuçlarında sosyal bilgiler öğretmenlerin, sosyal bilgiler dersi aile birliğine yönelik uygulamalar gerçekleştirmeye uygun bir derstir, görüşüne kesinlikle katıldıkları, sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değeri yönelik uygulamaların öğrencinin birçok değeri içselleştirmesini sağlar, görüşüne ise katıldıklarını ortaya koymaktadır. Kınacı (2018) tarafından gerçekleştirilen araştırmada değer eğitiminin okulda, ailede ve yaşam boyu devam ettiğini, değerlerin davranışa dönüştürmede ve geleceğe taşımada önemli olduğu, bu nedenle değer eğitiminin sadece okul da değil ailede de verilebileceği vurgulanmaktadır.

Katılımcıların aile birliğine önem verme değeri yönelik uygulamalar gerçekleştirmesinin ise öğrencilerin aile içi iletişiminin artmasına, aile içi ilişkilerinin güçlenmesine katkı sağlayacağı görüşünde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenler sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değeri yönelik uygulamalar gerçekleştirmenin yararlarını; aile ile vakit geçirme, aile ile birlikte öğrenme, aile,

öğretmen ve öğrenci iletişimine katkı sağlama, işlenen değerleri aile içerisinde pekiştirme ve sosyal bilgiler dersinde öğrenilen değerlerin evde tekrar edilmesini katkı sağlama olarak dile getirmişlerdir. Anketten elde edilen sonuçlarda bu görüşleri destekler niteliktedir. Uygulanan anket sonuçlarında sosyal bilgiler öğretmenlerin, sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine yönelik uygulamaların aile iletişimini olumlu etkiler, aile birliğine önem verme değerine yönelik uygulamaların öğrencinin öğrendiklerini evde tekrarlamasını sağlar, görüşlerine kesinlikle katıldıklarını ortaya koymaktadır. Türe (2018) tarafından gerçekleştirilen araştırmada sosyal bilgiler öğretmenleri, sosyal bilgiler dersinde aile katılımı etkinliklerin gerçekleştirilmesinin öğrencilerin akademik başarılarına ve aile içi ilişkilerinin güçlenmesine katkı sağladığı sonuçları, yapılan bu araştırma sonuçları ile örtüşmektedir. Bayırlı (2018) tarafından yapılan araştırmada benzer şekilde öğrenci ve aile ile birlikte yapılan etkinliklerin aile birliğine katkı sağladığı ve aile bireylerinin birlikte eğlenerek vakit geçirdikleri sonuçlarıyla, yapılan bu araştırmanın sonuçları ile örtüşmektedir.

Sosyal bilgiler öğretmenleri sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine ilişkin uygulamaların gerçekleştirilmesinin öğrencilere birlik ve beraberlik duygusunu pekiştirme, iş birliği içinde olma, saygı, sevgi ve dayanışma gibi birçok değerleri kazandırma ve geliştirmekle birlikte öğrencinin akademik başarısına katkı sağlayacağına yönelik yararlarını ifade etmiştir. Anketten elde edilen sonuçlarda bu görüşleri destekler niteliktedir. Uygulanan anket sonuçlarında sosyal bilgiler öğretmenlerin, aile birliğine önem verme değerinin sosyal bilgiler dersi kapsamında kazandırılması hedeflenen diğer değerlerle ilişkidir, görüşüne kesinlikle katıldıklarını ortaya koymaktadır. Alan yazında araştırmanın bu sonuçlarını destekleyen çalışmalar bulunmaktadır. Wilder (2014) tarafından gerçekleştirilen araştırmada aile katılımı etkinliklerin öğrencinin akademik başarısı üzerinde olumlu etkisi olduğu belirtilmiştir. Ayrıca Hung (2007) tarafından gerçekleştirilen araştırmadaki öğrencilerin akademik başarıları üzerinde aile ortamının etkili olduğuna yönelik sonuçlar ile yapılan bu araştırmanın sonuçları örtüşmektedir. Lawson (2003) tarafından gerçekleştirilen araştırma sonuçları sonucunda öğretmenler ve aileler arasındaki iş birliğinin, öğrencilerin gelişimi, öğrenmeleri ve akademik başarıları üzerinde etkili olduğunu ifade edilmiştir. Sağlam ve Özdemir (2017) tarafından gerçekleştirilen araştırmada sonucunda aile birliğini sağlayan değerlerin sevgi, saygı, hoşgörü ve sadakat gibi değerlerin olduğu ifade

edilmiştir. Ayrıca Akçay (2020) tarafından gerçekleştirilen araştırmada öğrencilerin saygı, sevgi, doğruluk ve dürüstlük gibi değerleri ailede kazanma bilincinde olduklarını ifade etmiştir. Nitekim sosyal bilgiler öğretim programının içeriği incelendiğinde aile ve toplum konularını içerdiği ve programda birçok değere yer verildiği görülmektedir. Araştırmada sosyal bilgiler öğretmenlerinin aile birliğine önem verme değerine ilişkin olarak öğrencinin farkındalığına yönelik aile birliği içerisinde olan öğrencilerin aile birliği olmayan ya da parçalanmış ailede bulunan öğrencilere göre aile birliğine önem verme değerine yönelik farkındalığının daha yüksek olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca sosyal bilgiler öğretmenleri aile birliği öneminin öğrencinin üzerinde oldukça etkili olduğuna dair görüş bildirmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenleri aile birliği önem verme değerine sahip olan öğrencilerin sosyal ilişkilerinde ve akademik alanda daha başarılı olduğunu, daha mutlu, hoşgörülü ve özgüvenli olduğu yönünde görüş bildirmiştir. Bu araştırmada sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerine göre aile birliğinin öğrencinin akademik ve sosyal hayatı üzerinde etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca sosyal bilgiler öğretmenlerin görüşlerine göre öğrencilerin aile birliğine önem verme değerine yönelik farkındalığını, öğrencinin parçalanmış ya da parçalanmamış ailede bulunmasını göre ilişkilendirdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Alan yazında bu araştırma sonuçlarını destekler nitelikte çalışmalar bulunmaktadır. Tunar (2017) tarafından gerçekleştirilen araştırmada elde edilen bulgulara göre parçalanmamış, aile birliği içerisinde olan öğrencilerin, aile birliğine daha fazla önem verdiği vurgulanmıştır. Sağlam (2014) tarafından yapılan araştırmada benzer olarak anne-babasıyla birlikte yaşayan, aile birliği olan öğrencilerin daha çok aile birliğine önem verdikleri tespit edilmiştir. Yine Tunar (2017) tarafından gerçekleştirilen araştırmada öğrencilerin ailelerin ekonomik düzeyi ile aile birliğine önem verme düzeyi arasında bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmaya göre ailenin ekonomik düzeyi arttıkça öğrencinin aile birliğine önem verme düzeyinin de arttığı tespit edilmiştir.

Katılımcıların görüşlerine göre sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine ilişkin uygulamaların ailelere; aile içi iletişiminin ve ilişkilerinin güçlenmesi, ailenin sürece katılması, aile ve okul iş birliğinin sağlanması, ailelerin çocuklarıyla birlikte eğlenmesi biçiminde ailelere yararları olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca sosyal bilgiler öğretmenleri aile birliğine önem verme değerinin kazandırılmasında aile ile iş birliği yapılması ve aile katımlı etkinliklerle planlamasının gerekliliğini

vurgulamıştır. Anketten elde edilen sonuçlarda bu görüşleri destekler niteliktedir. Uygulanan anket sonuçlarında sosyal bilgiler öğretmenlerinin çoğunun aile birliğine önem verme değerinin kazandırılmasında öğretmen ile ailenin iş birliği yapması gerekir, görüşüne kesinlikle katıldıklarını ortaya koymaktadır. Alan yazında bu araştırma sonuçlarını destekler nitelikte çalışmalar bulunmaktadır. Deveci ve Ay (2009) tarafından gerçekleştirilen araştırma sonuçlarına göre değer eğitiminin yalnızca okul ile sınırlı olmadığını, ailelerinde değer eğitiminde etkili olduklarını, ailelere bu alanda gerekli eğitimler düzenlenmesi ve okul-aile iş birliğinin yapılmasının gerektiği vurgulanmıştır.

Araştırmada katılımcıların sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine ilişkin olarak okulda ve okul dışında uygulamalar gerçekleştirdiği sonucu elde edilmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenleri aile birliğine önem verme değerine ilişkin okulda gerçekleştirdiği uygulamaları; konuya dair örneklerde aileden yararlanma, aile katımlı sınıf içi etkinlikler, ailenin sınıfa davet edilmesi, drama ve tiyatro etkinlikleri, sergi etkinlikleri ve pano oluşturma etkinlikleri olarak belirtmişlerdir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin aile birliğine önem verme değerine ilişkin okul dışında gerçekleştirdiği uygulamalar ise bayram ve tatillerden yararlanma, aile büyükleriyle röportaj, aile katımlı alan gezileri, ev ödevi, aile ile oyun etkinlikleri şeklindedir. Nitekim Çengelci (2010) tarafından gerçekleştirilen araştırmada sosyal bilgiler dersi kapsamında değerler eğitiminde sınıf dışı etkinliklerden yararlanmanın önemli olduğu vurgulanmıştır. Harris ve Goodall (2007) tarafından gerçekleştirilen araştırmada ise ailelerin okul etkinliklerine dâhil etmenin toplumsal ve sosyal açıdan önemli olduğu belirtilmiştir. Ayrıca Gültekin ve Kılıç (2014) tarafından gerçekleştirilen araştırmada ailelerin okul içi sosyal etkinlikler ile ailelere yönelik etkinlikler planlanmasını istedikleri ifade edilmiştir.

Katılımcıların, sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine ilişkin gerçekleştirdikleri uygulamalarda çeşitli güçlüklerle karşılaştıkları ortaya çıkmıştır. Sosyal bilgiler öğretmenleri, programın yoğun olması, ders saatinin az olması, etkinlik izin süreçlerinin zor olması, zaman sorunu, parçalanmış ailelerin olması biçiminde güçlükler yaşadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ankette göre sosyal bilgiler öğretmenlerinin aile birliğine önem verme değerine yönelik uygulama planlamada güçlük yaşamadığını ancak uygulamaları gerçekleştirmede zaman sorunu yaşadıklarını görüşlerini belirtmişlerdir. Anketten elde edilen sonuçlarda bu görüşleri destekler niteliktedir. Uygulanan anket sonuçlarında sosyal bilgiler öğretmenlerinin, “Sosyal bilgiler dersinde

aile birliğine önem verme değerine ilişkin uygulamalar planlamada güçlük yaşıyorum.” görüşüne katılmadığı, aile birliğine önem verme değerine yönelik uygulamaları gerçekleştirmede zaman sorunu yaşıyorum, görüşüne katıldıklarını ortaya koymaktadır. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerine dayalı olarak aile birliğine önem verme değerine ilişkin uygulamalarda, programın yoğun olması, ders saatinin yetersiz olması ve izin süreçlerinin zor olduğuna yönelik sorunlar yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Can (2022) tarafından gerçekleştirilen araştırmada öğretmen görüşlerine göre değer eğitiminde gerekli zamanı ayırmada müfredatın yoğun olması, ders saatin az olması ve zaman yetersizliği şeklinde karşılaştıkları güçlükleri ifade etmiştir. Ayrıca bu araştırmada elde edilen parçalanmış ailelere sahip öğrencilerde aile birliğine önem verme değerini ele almanın güçlük olduğu sonucuna benzer biçimde Kılıç (2010) tarafından gerçekleştirilen araştırmada da öğretmen görüşlerine göre aile katılımına yönelik etkinliklere ailelerin katılımını sağlamada parçalanmış ailelerin olmasının güçlük olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Öğretmenlerin sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine yönelik gerçekleştirdiği uygulamalarda ailelerden kaynaklanan güçlükler yaşadığı ortaya çıkmıştır. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin aile birliğine önem verme değerine ilişkin gerçekleştirdiği uygulamalarda aileden kaynaklanan güçlükler; ailenin ilgisiz ve isteksiz olması, aile birliği olmayan ya da parçalanmış ailelerin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Türe (2018) tarafından gerçekleştirilen araştırmada sosyal bilgiler dersinde aile katılımlı etkinliklerin düzenlenmesine ilişkin karşılaşılan güçlükler arasında ailelerin iş yoğunluğunun olması, yetersizlik hissine kapılması ve etkinliklere karşı ön yargılı olmasına yönelik güçlükler yaşandığını belirtmiştir. Aslan (2007) tarafından gerçekleştirilen araştırmada ilköğretim birinci basamaktaki öğrencilere en yüksek düzeyde kazandırılan değer aile birliğine önem verme değeri olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca araştırmada öğretmenler değerlerin yeterince kazandırılmamasında velilerin ilgisiz olduğu görüşünde olduklarını ifade edilmiştir.

Katılımcılar, karşılaştıkları aile kaynaklı güçlükler arasında ailenin okula gelmemesi, aile katılımına yönelik ailenin duyarsız davranması, anne ve babanın çalışması, ailelerin yeterli zamanları olmaması, etkinliklere karşı olumsuz davranması, aile içi şiddet gibi çeşitli sorunların yaşanması biçiminde güçlükler de yaşandığını dile getirmişlerdir. Alan yazında araştırmanın bu sonuçlarını destekler nitelikte araştırmalar

yer almaktadır. Finders ve Lewis (1994) tarafından gerçekleştirilen araştırmada aile katılımlı etkinliklere ailelerin katılım göstermemesi nedenleri arasında ailenin çalışıyor olması nedeniyle etkinliklere ayıramamaları ve ekonomik kaygılar gibi nedenlerden dolayı sorunlar yaşandığı belirtilmiştir. Yine Bayırlı (2018) tarafından gerçekleştirilen araştırmada ulaşılan sonuçlara göre öğrencilerin çoğunun aile içi sorunlar yaşadığı ve bu sorunlar arasında çocuğun ihmal edilmesi, olumsuz davranışlara maruz kalma gibi sorunlar olduğu tespit edilmiştir.

Katılımcılar, sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine yönelik uygulamalara ilişkin öğretmenlere, ailelere, okul ve diğer paydaşlara yönelik evde ve okulda yapılabilecek çeşitli öneriler sunmuştur. Sosyal bilgiler öğretmenleri sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine ilişkin okulda yapılabilecek uygulama önerileri olarak belirli gün ve haftalarla ilgili etkinlikler, aile katılımlı sınıf içi etkinlikler, aile ile birlikte sınıfta sunum etkinlikleri, diğer branşlarla etkinlikler, drama ve tiyatro etkinlikleri düzenleme olarak ifade etmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenleri aile katılımı röportaj etkinlikleri ve sergi çalışmalarını önermektedir.

Katılımcılar, sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine ilişkin okul dışında yapılabilecek uygulama önerileri, alan gezisi, piknik ve özel günler kutlaması düzenleme şeklinde ifade etmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenleri sosyal bilgiler dersinde işlenen tarihi ve doğal güzelliklerine ilişkin aile katılımlı okul dışı gezilerinin yapılmasını önermektedir. Ayrıca Sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerine göre aile birliğine önem verme değerine ilişkin okul dışı etkinlikleri planlanması, izin süreçlerinin kolaylaştırılması ve bu etkinliklere yönelik maddi destek sağlanmasına yönelik öneride bulunmuşlardır. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin aile birliğine önem verme değerine ilişkin evde yapılabilecek uygulama önerileri ise, ev ödevi, aile ile materyal hazırlama, yaz tatillerinden yararlanma, aile ile gezilerden fotoğraf albümü oluşturma, aileyle kutu oyunları oynama, bayram ziyaretleri yapma biçimindedir.

Katılımcılar, sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine yönelik uygulamalarda öğretmenlere yönelik, diğer branştaki öğretmenlerle etkinlikler planlama, aile katılımına yönelik etkinlik düzenleme, aile ile iletişim kurma, aile içi örneklerle tiyatro ve drama etkinlikleri düzenleme biçiminde öneriler sunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çengelci, Hancı ve Karaduman (2013) tarafından gerçekleştirilen çalışmada

öğretmenlerin değer eğitiminde tüm okulda planlı bir şekilde etkinlikler yapılmasını, yapılacak etkinliklerin öğrenci merkezli olmasını ve resim, müzik, drama gibi alanlardan yararlanılması gerektiğini ifade etmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine ilişkin uygulamalarda ailelere yönelik; ailelerin bilinçlendirilmesi, aile birliğine önem verme değerine ilişkin ailelere bilincin kazandırılması ve seminer düzenlenmesi, etkinliklere aile katılımı sağlanmasına ilişkin öneriler sunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine ilişkin uygulamalarda diğer paydaşlara; öğretmenlere yönelik hizmet içi eğitimlerin verilmesi, programın hafifletilmesi, ders saatinin arttırılması şeklinde öneriler geliştirdikleri görülmüştür. Ayrıca katılımcıların görüşlerine göre sosyal bilgiler öğretim programında aile birliğine önem verme değerine ilişkin kazanımların arttırılması ve sosyal bilgiler ders kitaplarında aile ile ilgili örneklerin arttırılması biçiminde önerileri olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

5.3 Öneriler

Araştırma sonuçlarına dayalı olarak uygulamaya yönelik ve yapılacak araştırmalara yönelik öneriler iki alt başlıkta sunulmuştur.

5.3.1. Uygulamaya yönelik öneriler

- Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda aile birliğine önem verme değerine yönelik kazanımlar arttırılabilir.
- Sosyal bilgiler ders kitaplarında aile birliğine önem verme değerine yönelik etkinlikler arttırılabilir.
- Sosyal bilgiler öğretmenleri aile birliğine önem verme değerine yönelik farklı branş öğretmenleri ile iş birliği yaparak etkinlikler düzenlenebilir.
- Sosyal bilgiler dersi kapsamında aile birliğine önem verme değerine yönelik yapılacak etkinlik ve uygulamalara ilişkin aileler bilgilendirilebilir.
- Sosyal bilgiler öğretmenlerine değerler eğitimi ve aile birliğine önem verme değeri ile ilgili çeşitli uygulamalar gerçekleştirmeye yönelik hizmet içi eğitimler verilebilir.
- Sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine yönelik okul-aile iş birliği içerisinde planlı etkinlikler düzenlenebilir.

5.3.2. Araştırmaya yönelik öneriler

- Sosyal bilgiler dersi kapsamında aile birliğine önem verme değerine yönelik nasıl uygulamalar yapılabileceğini ortaya koymak için eylem araştırması gerçekleştirilebilir.
- 2024 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda aile birliğine önem verme değerinin yer alma durumunu inceleyen araştırmalar yapılabilir.
- Sosyal bilgiler ders kitaplarında aile birliğine önem verme değerinin yer alma durumunu inceleyen araştırmalar yapılabilir.
- 2024 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda aile birliğine önem verme değerinin uygulamaya yansımalarını inceleyen araştırmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Akbaş, O. (2008). Değer Eğitimi Akımlarına Genel Bir Bakış. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 9-27.
- Akcan, F. ve Akyürek Tay, B. (2023). Ailem Robotlara Karşı” Animasyon Filminin Aile Birliğine Önem Verme Değeri Açısından İncelenmesi. *Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi (AKEF) Dergisi* , 1108-1126.
- Akçay, M. (2020). *Sosyal Bilgiler Ortaokul 8. Sınıf Öğrencilerinin Aile Birliğine Önem Verme Değerinin Metaforlar Yoluyla İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Muğla: Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Akkaya, M. (2007). *Öğretmenlerin ve Velilerin Okulöncesi Eğitim Kurumlarında Uygulanan Aile Katılımı Çalışmalarına İlişkin Görüşleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Aktan, O. ve Padem, S. (2013). İlköğretim 5.Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabında Kullanılan Okuma Metinlerinde Yer Alan Değerler. *Asya Öğretim Dergisi*, 44-55.
- Aktan, S. ve Saylan, N. (2013). Bir Öğretim Alanı'nın Doğuşu: ABD'de Sosyal Bilgilerin Gelişimi (1893-1916) . *Journal of Social Studies Education Research:Sosyal Bilgiler Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 55-78.
- Akyüz, Y. (2021). *Türk Eğitim Tarihi (34. baskı)*. Ankara: Pegem Akademi.
- Arabacı, İ. ve Akgül, T. (2013). Elazığ İlinde Uygulanan Etkinlik Temelli Değer Öğretimi Uygulamalarının Değerlendirilmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 7-31.
- Arastaman, G., Öztürk Fidan, İ. ve Fidan, T. (2018). Nitel Araştırmada Geçerlik ve Güvenirlilik: Kuramsal Bir İnceleme. *YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi (YYU Journal of Education Faculty)*, 37-75.

- Arkan, A. (2017). Ailenin Tarihsel, Kuramsal ve Toplumsal Temelleri. A. Arkan ve B. Dinç (Ed) içinde, *Aile Eğitimi* (s. 3-31). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Aslan, R. (2007). *Öğretmen Görüşlerine Göre İlköğretim Birinci Basamaktaki Öğrencilerin Temel Bilgi, Beceri, ve Değerleri Kazanma Düzeyleri* . Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Ballı, M. (2022). *Sosyal Bilgiler Dersi Değer Eğitimi Etkinliklerinde Aile Katılımı: Öğretmen Görüşleri ve Uygulamaları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Baydar, P. (2009). *İlköğretim Beşinci Sınıf Sosyal Bilgiler Programında Belirlenen Değerlerin Kazanım Düzeyleri ve Bu Süreçte Yaşanılan Soruların Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Adana: Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bayer, A. (2018). Ailede Yaşanan Anlaşmazlıklar ve Çözüm Önerileri. *ANTAKİYAT/Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 1 (2)*, 215-234.
- Bayırlı, H. (2018). *Hayat Bilgisi Dersi Bağlamında Değerler Eğitimi: Aile Birliğine Önem Verme*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya : Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Beldağ, A., Özdemir, Ü. ve Nalçacı, A. (2017). Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında Yer Alan Değerlerin Kazandırılmasına İlişkin Veli Görüşleri. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 317-328.
- Bilici, Ş. ve Bedirhanoglu, H. (2020). Almanya Sosyal Bilgiler Öğretmeni Yetiştirme Programı. *İçtimaiyat Sosyal Bilimler Dergisi*, 23-30.
- Bolat, Y. (2016). Sosyal Değerler ve Değerler Eğitimi Anlamak. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 322-348.

- Bursa, S. ve Çengelci Köse, T. (2017). Türkiye ve Kanada Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarının Değerler Eğitimi Bakımından Karşılaştırılması. *AJESI - Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 338-372.
- Butgel Tunalı, S., Gözü, Ö. ve Özen, G. (2016). Nitel Ve Nicel Araştırma Yöntemlerinin Bir Arada Kullanılması 'Karma Araştırma Yöntemi'. *Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi Uluslararası Hakemli Dergisi*, 106-112.
- Can, H. (2022). *Sosyal Bilgiler Dersinde Değerler Eğitiminin Uygulanabilirliğine İlişkin Öğretmen Görüşleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Elazığ: Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Cheng, R., Lee, J. ve Lo, L. (2006). Values Education for Citizens in the New Century: Meaning, Desirability and Practice. R. Cheng, J. Lee, ve L. Lo içinde, *Values Education for Citizens in the New Century* (s. 1-35). Hong Kong: The Chinese University Press.
- Coleman, L. ve Glenn, F. (2010). The Varied Impact Of Couple Relationship Breakdown On Children: Implications For Practice and Policy. *Children and Society*, 238-249.
- Coleman, V. (2021). What is (or are) social studies? *ERIC- Education Resources Information Center*, 6-21.
- Coşkun Keskin, S. (2012). Değer Eğitiminde Geçmişten Günümüze Bir Işık: "Aile Bilgisi Dersi" Model Önerisi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 117-156.
- Creswell, J. (2021). *Karma Yöntem Araştırmalarına Giriş*. çev. Mustafa Sözbilir . Ankara: Pegem Akademi.
- Creswell, J. W. (2013). Nitel araştırma yöntemleri: Beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni (Çev: M.Bütün ve S.B. Demir). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Çalışkan, N. ve Ayık, A. (2015). Okul Aile Birliği ve Velilerle İletişim. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 69-82.

- Çekmez, E., Yıldız, C., ve Bütünler, S. (2012). Fenomenografik Araştırma Yöntemi. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi (EFMED)*, 77-102.
- Çelenk, S. (2003). Okul Başarısının Ön Koşulu: Okul Aile Dayanışması. *İlköğretim Online E-Dergi*, 28-34.
- Çelik, H., Başer Baykal, N. ve Kılıç Memur, H. (2020). Nitel Veri Analizi ve Temel İlkeleri. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi- ENAD*, 379-406.
- Çelikkaya, T. ve Seyhan, O. (2016). Değerlerin Kazanılmasındaki Etkili Faktörler (Öğrenci Görüşleri). *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 167-191.
- Çengelci, T. (2010). *İlköğretim Beşinci Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Değerler Eğitiminin Gerçekleştirilmesine İlişkin Bir Durum Çalışması*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü .
- Çengelci, T., Hancı, B. ve Karaduman, H. (2013). Okul Ortamında Değerler Eğitimi Konusunda Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 33-56.
- Demirbaş, M., ve Yağbasan, R. (2005). Sosyal Öğrenme Teorisine Dayalı Öğretim Etkinliklerinin, Öğrencilerin Bilimsel Tutumlarının Kalıcılığına Olan Etkisinin İncelenmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 363-382.
- Deveci, H. ve Selanik Ay, T. (2009). İlköğretim Öğrencilerinin Günlüklerine Göre Günlük Yaşamda Değerler. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 167-181.
- Dinç, E. ve Doğan, Y. (2010). İlköğretim İkinci Kademe Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ve Uygulanması Hakkında Öğretmen Görüşleri. *Sosyal Bilgiler Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 17-49.
- Doğanay, A. (2006). Değerler Eğitimi. C. Öztürk içinde, *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi* (s. 255-286). Ankara: Pegem A Yayıncılık.

- Doğanay, A. (2008). Çağdaş Sosyal Bilgiler Anlayışı Işığında Yeni Sosyal Bilgiler Programının Değerlendirilmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 77-96.
- Elbir, B. ve Bağcı, C. (2013). Değerler Eğitimi Üzerine Yapılmış Lisansüstü Düzeyindeki Çalışmaların Değerlendirilmesi. *International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 1321-1333.
- Erbaş, A. (2021). Sosyal Bilgiler Öğretim Programındaki Değerlerin Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarına Yansımaları. *ODÜ Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 23-40.
- Erden , M. (Tarihsiz). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. İstanbul: Alkım Yayınevi.
- Ergin, E. ve Karataş, S. (2014). Öğretmenlerin Değerler Eğitimi Hakkındaki Görüşleri: Bir Durum Çalışması. *Journal of Educational Science*, 33-45.
- Ersoy, F. ve Şahin, T. (2012). Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının Değerler Eğitimi Yaklaşımları Açısından İncelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimler*, 1535-1558.
- Evans, R. W. (2004). *Social Studies Wars- What Should We Teach the Children* . New York and London: Teachers College Press.
- Farris, P. (2004). *Elementary & Middle School Social Studies an Interdisciplinary Multicultural Approach*. New York: McGraw Hill.
- Finders, M. ve Lewis, C. (1994). Why some parents don't come to school. *Educational Leadership*, 50-54.
- Fırat, M., Kabakçı Yurdakul, I. ve Ersoy, A. (2014). Bir Eğitim Teknolojisi Araştırmasına Dayalı Olarak Karma Yöntem Araştırması Deneyimi. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi - ENAD*, 65-86.
- Gültekin, M. ve Kılıç, Z. (2014). İlköğretimde Çocuğu olan Ailelerin Çocuklarının Eğitim ve Öğretiminde Karşılaştıkları Sorunlar ve Eğitim Gereksinimleri. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 85-112.

- Gümüş, O. (2016). *İlkokul 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Türk Büyüklerine Saygı, Aile Birliğine Önem Verme ve Vatanseverlik Değerlerinin Karma Yaklaşımına Dayalı Etkinliklerle Öğretimi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Halstead, J. ve Taylor, M. (2000). Learning and Teaching about Values: A review of recent research. *Cambridge Journal of Education*, 169-202.
- Hanaylı, G., Öztürk, A., Baysan, S. ve Akar Vural, R. (2020). Sosyal bilgilerin doğası, anlamı ve nasıl öğretildiği üzerine bir durum çalışması: Öğretmen görüşleri. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 210-238.
- Harris, A. ve Goodall, J. (2008). Do Parents Know They Matter? Engaging All Parents in Learning. *Educational Research*, 277-289.
- Hekman, S. (1999). *Bilgi Sosyolojisi ve Hermeneutik*. İstanbul : Pradigma Yayınları.
- Hung, C.L. (2007). Family, schools and taiwanese children's outcomes. *Educational Research*, 115-125.
- Kan, Ç. (2009). Sosyal Bilgiler Eğitiminde Küresel Vatandaşlık. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25-30.
- Kan, Ç. (2010). Sosyal Bilgiler Dersi ve Değerler Eğitimi. *Milli Eğitim Dergisi*, 187, 138-145.
- Karasar, N. (2016). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Karataş, Z. (2015). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. *Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 62-80.
- Karatay, H. (2011). Karakter Eğitiminde Edebi Eserlerin Kullanımı. *International Periodical For The Languages, terature and History of Turkish or Turkic*, 1439-1454.
- Katılmış, A. (2010). *Sosyal bilgiler derslerindeki bazı değerlerin kazandırılmasına yönelik bir karakter eğitimi programının geliştirilmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Kaya (Ed.), A. (2019). *Eğitim Psikolojisi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Keskin, Y. (2008). *Türkiye'de Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarında Değerler Eğitimi: Tarihsel Gelişim, 1998 ve 2004 Programlarının Etkililiğinin Araştırılması*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kılıç, Z. (2010). *İlköğretimde Hayat Bilgisi Dersinde Aile Katılımı Çalışmaları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kınacı, M. (2018). *Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Değerler Eğitimine ve Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Yer Alan Değerlere Yönelik Görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisan Tezi. Elazığ: Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kır, İ. (2011). Toplumsal Bir Kurum Olarak Ailenin İşlevleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 381-404.
- Knafo, A. (2003). Authoritarians, the next generation: Values and bullying among adolescent children of authoritarian fathers. *Analyses of Social Issues and Public Policy*, 199-204.
- Kozikoğlu, İ. (2018). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Değerler Eğitimine İlişkin Tutum ve Görüşlerinin İncelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 2698-2720.
- Köroğlu, C. ve Köroğlu, M. (2016). Bilim Kavramının Gelişimi ve Günümüz Sosyal Bilimleri Üzerine. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1-15.
- Lawson, M. (2003). School-Family Relations in Context: Parent and Teacher Perceptions of Parent Involvement. *Urban Education*, 77-133.
- McGoldrick, M. ve Shibusawa, T. (2017). Aile Yaşam Döngüsü. F. Walsh (Ed.) içinde, *Normal Aile Süreçleri (Çev. Ed. M. Kaya)* (s. 385-408). Ankara: Pegem Akademi.

- Milli Eğitim Bakanlığı. (2018). *Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 4, 5, 6 ve 7. Sınıflar)*. Ankara.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2023). *Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 4, 5, 6 ve 7. Sınıflar)*. Ankara.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2024). *Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (4, 5, 6 ve 7. sınıflar) Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli*.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2024). *Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Öğretim Programları Ortak Metin*.
- Neslitürk, S. ve Deniz, M. (2014). Anne Değerler Eğitimi Programının 5-6 Yaş Çocuklarının Sosyal Beceri Düzeylerine Etkisi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 103-116.
- Özdaş, F. (2013). *Ortaokullarda Değerler Eğitimi ve İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Elazığ: Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Özer, F. F. (2007). *Ziya Gökalp'in Şiir ve Mektupların Çocuk ve Kadın Eğitimi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Denizli: Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü .
- Özmen, C. (2011). “Sosyal Bilimler Olarak Sosyal Bilgiler Yaklaşımı” nın Sosyal Bilgiler ve Sınıf Öğretmenlerinin Bakış Açısıyla Değerlendirilmesi . *Uluslararası Sosyal Bilimler Eğitimi Dergisi*, 1-18.
- Öztürk, C. (2006). Sosyal Bilgiler: Toplumsal Yaşama Disiplinlerarası Bir Bakış. C. Öztürk (Ed.) içinde, *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi* (s. 21-50). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Öztürk, C. ve Deveci, H. (2020). Farklı Ülkelerin Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarının Değerlendirilmesi. C. Öztürk (Ed) içinde, *Farklı Ülkelerin Sosyal Bilgiler Öğretim Programları* (s. 1-40). Ankara: Pegem Akademi.

- Öztürk, C. ve Kafadar, T. (2020). 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programının Değerlendirilmesi, *Trakya Eğitim Dergisi*, 112-126.
- Öztürk, C., Keskin, S. C. ve Otluoğlu, R. (2014). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Edebi Ürünler ve Yazılı Materyaller (6.baskı)*. Ankara: Pegem Akademi.
- Patton, M. (2018). *Nitel Araştırma ve Değerlendirme Yöntemleri (Çev. Ed. M. Bütün ve S.B. Demir)*. Ankara: Pegem Akademi.
- Safran, M. (2015). Sosyal Bilgiler Öğretimine Bakış. B. Tay, ve A. Öcal içinde, *Özel Öğretim Yöntemleriyle Sosyal Bilgiler Öğretimi* (s. 2-18). Ankara: Pegem Akademi.
- Sağlam, H. İ. (2014). Aile Birliğini Önemseme Ölçeğinin (ABÖÖ) Geliştirilmesi ve Öğrencilerin Aile Birliğini Önemseme Düzeylerinin İncelenmesi. *Çağın Problemleri Karşısında Eğitim Sempozyumu*, 365-390.
- Sağlam, H. İ. (2020). *Bir Değer ve Eğitim Merkezi Olarak Aile*. Ankara : Pegem Akademi.
- Sağlam, H. ve Özdemir, D. (2017). Öğretmenlerin Görüşleri Işığında Aile Birliğini Korumada Değerlerin Rolüne Fenemolojik Bir Bakış. *Sakarya University Journal of Education*, 7(1), 78-90.
- Serinsu, M. ve Doğan, R. (2020). Sosyal Öğrenme Kuramı Çerçevesinde 2-6 Yaş Dönemi Çocuklar İçin Ailede Değerler Eğitimi İlkeleri. *Dini Araştırmalar*, 151-170.
- Sezer, T. (2008). *İlköğretim 6.Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Sorumluluk Değerinin Öğretimine İlişkin Öğretmen Görüşleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Sheldon, S. (2007). Improving Student Attendance With School, Family, and Community Partnerships. *The Journal of Educational Research*, 100(5), 267-275.
- Singh, A. (2011). Evaluating the Impact of Value Education: Some Case Studies. *International Journal of Educational Planning and Administration*, 1-8.

- Starkey, H. (2000). Citizenship education in France and Britain: Evolving theories and practices. *Curriculum Journal*, 39-54.
- Şanal, M. ve Alaca, E. (2020). *Türk Eğitim Tarihi Orta Asya'dan Günümüze*. Ankara: Pegem Akademi
- Şentürk, Ü. (2008). Aile Kurumuna Yönelik Güncel Riskler. *Aile ve Toplum: Eğitim-Kültür ve Araştırma Dergisi*, 7-31.
- Şimşek, A. (2018). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Tay, B. ve Yıldırım, K. (2009). Sosyal Bilgiler Dersinde Kazandırılması Amaçlanan Değerlere İlişkin Veli Görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 1499-1542.
- TDK. (2022, 04 20). Türk Dil Kurumu Sözlükleri: <https://sozluk.gov.tr/> adresinden alındı
- Tezel Şahin, F. ve Özbey, S. (2007). Aile Eğitim Programlarına Niçin Gereksinim Duyulmuştur? Aile Eğitim Programları Neden Önemlidir? *Aile ve Toplum Eğitim-Kültür ve Araştırma Dergisi*, 7-12.
- Tunar, T. (2017). *İlkokul 4. Sınıf Öğrencilerinin Aile Birliğine Önem Vermeleri ile Hoşgörü Eğilimleri Arasındaki İlişki*. Yayımlanmamış Yüksek Lİsans Tezi. Sakarya: Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Turan, R. ve Yıldırım, T. (2019). *Sosyal Bilgilerin Temelleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Turan, S. ve Karasu Avcı, E. (2018). 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nın Dijital Vatandaşlık Bağlamında İncelenmesi. *Eğitim ve Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 28-38.
- Türe, H. (2018). *Sosyal Bilgiler Dersinde Aile Katılımına Dayalı Etkinliklerden Yararlanma: Bir Eylem Araştırması*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Türe, H. ve Deveci , H. (2017). Aileden Çocuğa Sosyal Bilgiler Eğitimi: Uygulama Örneği. *Türk Akademik Yayınlar Dergisi (TAY Journal)*, 1-21.

- Ulusoy, K. (2007). *Lise Tarih Programında Yer Alan Geleneksel ve Demokratik Değerlere Yönelik Öğrenci Tutumlarının ve Görüşlerinin Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Ünal, A. (2013). Sosyal Değerlerin Çocuğa Aktarılmasında Aile ve Okul Öncesi Eğitimin Yeri 'Kırgızistan Örneği'. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 87-108.
- Ünlü, İ. ve Kaşkaya, A. (2018). Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Değer Eğitimine İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 2656-2679.
- Wilder, S. (2014). Effects of parental involvement on academic achievement: a meta-synthesis. *Educational Review*, 377-397.
- Wong, S.-Y. (1991). The Evolution of Social Science Instruction, 1900-86: A Cross-National Study. *Sociology of Education*, 64(1), 33-47.
- Yalar, T. ve Yanpar Yelken, T. (2011). Değerler Eğitiminin İyileştirilmesi İle İlgili Öğretmen Görüşlerinin Belirlenmesi ve Bir Program Modülü Örneğinin Geliştirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 79-98,
- Yalçın, A. ve Akhan, N. E. (2019). Cumhuriyetten Günümüze Sosyal Bilgiler Programlarının Sosyal Bilgiler Öğretim Yaklaşımlarına Göre İncelenmesi. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 842-873.
- Yaşar, Ş. ve Çengelci, T. (2012). Sosyal Bilgiler Dersinde Değerler Eğitimine İlişkin Bir Durum Çalışması. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 1-23.
- Yaşar, Ş., Çengelci Köse, T., Göz, N. ve Gürdoğan Bayır, Ö. (2015). Sosyal Bilgiler Dersinde Öğrenci Merkezli Öğretme-Öğrenme Süreçlerinin Etkililiği: Bir Meta Analiz Çalışması. *Anadolu Journal of Educational Sciences International* , 38-56.
- Yazıcı, K. (2006). Değerler Eğitimi'ne Genel Bir Bakış. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 499-522.

- Yılar, M. ve Tağrikulu, P. (2019). Sosyal Bilgilerde Öğrenme ve Öğretim Yaklaşımları. T. Çelikkaya, Ç. Öztürk Demirbaş, T. Yıldırım, & H. Yakar içinde, *Sosyal Bilgiler Öğretimi* (s. 45-89). Ankara: Pegem Akademi.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Zajda, J. (2018). Researching Values Education in the Classroom: A Global Perspective. *Education and Society*, 29-47.

EKLER

EK-1 Anadolu Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu İzni

Evrak Kayıt Tarihi: 14.11.2022 Protokol No: 442040

Tarih: 22.11.2022

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERÎ BİLİMLER BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU
KARAR BELGESİ

ÇALIŞMANIN TÜRÜ:	Yüksek Lisans Tez Çalışması
KONU:	Eğitim Bilimleri
BAŞLIK:	Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Aile Birliğine Önem Verme Değerine İlişkin Görüşleri
PROJE/TEZ YÜRÜTÜCÜSÜ:	Dr. Öğr. Üyesi Hatice TÜRE
TEZ YAZARI:	Berna EKEN
ALT KOMİSYON GÖRÜŞÜ:	-
KARAR:	Olumlu

EK-2 Eskişehir İl Milli Eğitim Müdürlüğü Araştırma Değerlendirme Formu

ESKİŞEHİR
İL MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ

ARAŞTIRMA DEĞERLENDİRME FORMU

ARAŞTIRMA SAHİBİNİN

Adı Soyadı	Berna EKEN
Kurumu / Üniversitesi	Anadolu Üniversitesi
Araştırma Yapılacak Eğitim Kurumu ve Kademesi	İlimizde bulunan tüm ortaokullar
Araştırmanın Konusu	Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Aile Birliğine Önem Verme Değerine İlişkin Görüşleri
Üniversite / Kurum Onayı	Var
Araştırma / Proje / Ödev / Tez Önerisi	Proje
Veri Toplama Araçları	1. Anket (2 Sayfa) 2. Görüşme soruları (1 sayfa)
Görüş İstenecek Birimler	-

KOMİSYON GÖRÜŞÜ

İlgi: Milli Eğitim Bakanlığının 21.01.2020 tarih ve 81576613 sayılı 2020/2 Nolu Genelge Kapsamında Araştırma, Yarışma ve Sosyal Etkinlik İzinleri Genelgesi.
Genelgenin ilgili maddeleri gereğince yapılan incelemede 2022–2023 öğretim yılını aksatmayacak şekilde uygulanmasında sakınca yoktur.

Komisyon Kararı	KABUL (oy birliği ile)
(Varsa) Muhalif Üyenin Adı ve Soyadı	Gerekçesi :

KOMİSYON

22/12/2022

EK-3 Eskişehir İl Milli Eğitim Müdürlüğü Araştırma İzni

T.C.
ESKİŞEHİR VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-88074293-605.01-66844205
Konu : Berna EKEN'in Araştırma İzni

26.12.2022

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Genel Sekreterlik Yazı İşleri Müdürlüğü)

İlgi : a) Milli Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nün 21.01.2020 tarihli ve 1563890 (2020/2) sayılı "Araştırma Uygulama İzinleri" Genelgesi.
b) 19.12.2022 tarihli ve 458233 sayılı yazınız.
c) Valilik Makamının 23.12.2022 tarihli ve 66676379 sayılı oluru.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Yüksek Lisans Programı öğrencisi Berna EKEN'in, Dr. Öğretim Üyesi Hatice TÜRE danışmanlığında hazırladığı "Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Aile Birliğine Önem Verme Değerine İlişkin Görüşleri" başlıklı tez çalışmasına ilişkin ilgi (b) yazınız ve ekleri ile istenilen araştırma izni talebi incelenmiş, uygun görülmüş ve valilik makamından alınan ilgi (c) olur ekte gönderilmiş olup Bakanlığımızın ilgi (a) Genelgesinin 25 inci maddesi gereği çalışmada ekteki imzalı ve mühürlü ölçme araçlarının kullanılması hususunda;

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

İl Milli Eğitim Müdürü

Ek:

- 1-İlgi (c) Valilik Oluru (1 Sayfa)
- 2-Araştırma ve Değerlendirme Formu (2 Sayfa)
- 3-Ölçme Araçları (3 Sayfa)

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Adres : Büyükdere Mah. Atatürk Bulvarı No:247 Odunpazarı/ESKİŞEHİR

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>

Telefon No : 0 (222) 280 27 07

E-Posta: strateji26@meb.gov.tr

Kep Adresi : meb@hs01.kep.tr

Bilgi için: Cem Murat ERSOY

Unvan : Bilgisayar İşletmeni

İnternet Adresi: eskisehir@meb.gov.tr

Faks:2222802728

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evrak.syrn.meb.gov.tr/adresinden> 63f8-e588-3ac4-aac1-ca88 kodu ile teyit edilebilir

EK-4 Eskişehir İl Milli Eğitim Müdürlüğü Araştırma İzni

T.C.
ESKİŞEHİR VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-88074293-605.01-66676379
Konu : Berna EKEN'in Araştırma İzni Talebi

23/12/2022

VALİLİK MAKAMINA

- İlgi : a) Milli Eğitim Bakanlığı'nın 21.01.2020 tarihli ve 2020/2 Nolu Araştırma Uygulama İzinleri Genelgesi.
b) Anadolu Üniversitesi Genel Sekreterlik Yazı İşleri Müdürlüğü'nün 19.12.2022 tarihli ve 458233 sayılı yazısı.

Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Yüksek Lisans Programı öğrencisi Berna EKEN'in, Dr. Öğretim Üyesi Hatice TÜRE danışmanlığında hazırladığı "Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Aile Birliğine Önem Verme Değerine İlişkin Görüşleri" başlıklı tez çalışmasına veri sağlamak amacıyla müdürlüğümüze bağlı kurumlarda araştırma yapma izin talebi Araştırma ve Sosyal Etkinlik İzinleri İnceleme Komisyonu tarafından değerlendirilmiş ve uygulanmasında sakınca görülmediği bildirilmiştir.

Müdürlüğümüzce de uygun görülmüş olan söz konusu araştırma çalışmasının, 2022-2023 eğitim öğretim yılı içerisinde ve eğitim öğretimi aksatmamak kaydıyla, ilgi (a) genelge doğrultusunda ilimizde bulunan tüm ortaokullarda uygulanmasını olurlarınıza arz ederim.

İl Milli Eğitim Müdür V.

O L U R

Vali Yardımcısı

Ek:

1-Araştırma ve Değerlendirme Formu (2 Sayfa)

2-Ölçme Araçları (3 Sayfa)

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Adres : Büyükdere Mah. Atatürk Bulvarı No:247 Odunpazarı/ESKİŞEHİR

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>

Telefon No : 0 (222) 280 27 07

Bilgi için: Cem Murat ERSOY

E-Posta: strateji26@meb.gov.tr

Unvan : Bilgisayar İşletmeni

Kep Adresi : meb@hs01.kep.tr

İnternet Adresi: eskisehir@meb.gov.tr

Faks:2222802728

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evrak.sorum.gov.tr/adresinden> 3693-577a-30ba-9d80-4682 kodu ile teyit edilebilir.

Öğretmen Gönüllü Katılım Formu

Araştırma T.C. Milli Eğitim Bakanlığı'nın ve okul/kurum yönetiminin izni ile gerçekleştirilmektedir. Bu çalışma 'Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Aile Birliğine Önem Verme Değerine İlişkin Görüşleri' isimli bir yüksek lisans tezi olup, sosyal bilgiler dersinde öğretmenlerin aile birliğine önem verme değerine yönelik görüşleri ve ne tür uygulamaların gerçekleştirildiğini ortaya koyma amacı taşımaktadır. Bu çalışma Berna EKEN tarafından gerçekleştirilecek olup çalışma kapsamında sosyal bilgiler öğretmenlerinin aile birliğine önem verme değerine yönelik görüşleri ve gerçekleştirdikleri uygulamalar ortaya konularak sosyal bilgiler eğitiminin gelişimine katkıda bulunulacaktır.

- Bu çalışmaya katılımınız gönüllülük esasına dayanmaktadır.
- Çalışmanın amacı doğrultusunda, gözlem ve yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılarak sizden veriler toplanacaktır. Görüşmeler esnasında ses kaydı alınacaktır.
- İsmınızı yazmak ya da kimliğinizi açığa çıkaracak bir bilgi vermek zorunda değilsiniz/Araştırmada katılımcıların isimleri gizli tutulacaktır.
- Araştırma kapsamında toplanan veriler, sadece bilimsel amaçlar doğrultusunda kullanılacak, araştırma amacı dışında ya da bir başka araştırmada kullanılmayacak ve gerekmesi halinde, sizin (yazılı) izniniz olmadan başkalarıyla paylaşılmayacaktır.
- İstemeniz halinde sizden toplanan verileri inceleme hakkınız bulunmaktadır.
- Sizden toplanan veriler sanal veri depolama yöntemi ile korunacak ve araştırma bitiminde arşivlenecek veya imha edilecektir.
- Veri toplama sürecinde/süreçlerinde size rahatsızlık verebilecek herhangi bir soru/talep olmayacaktır. Yine de katılımınız sırasında herhangi bir sebepten rahatsızlık hissederseniz çalışmadan istediğiniz zaman ayrılabilirsiniz. Çalışmadan ayrılmanız durumunda sizden toplanan veriler çalışmadan çıkarılacak ve imha edilecektir.

Gönüllü katılım formunu okumak ve değerlendirmek üzere ayırdığınız zaman için teşekkür ederim. Çalışma hakkındaki sorularınızı Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Sosyal Bilgiler Eğitimi Yüksek Lisans Öğrencisi Berna EKEN'e yöneltebilirsiniz.

Araştırmacı Adı: Berna EKEN

Adres:

Cep Tel:

Bu çalışmaya tamamen kendi rızamla, istediğim takdirde çalışmadan ayrılabilceğimi bilerek verdiğim bilgilerin bilimsel amaçlarda kullanılmasını kabul ediyorum.

Katılımcı Ad ve Soyadı:

İmza:

Tarih:

EK-6 Yarı Yapılandırılmış Görüşme Soruları

Kişisel Bilgiler

Yaşı:

Medeni Hali:

Mezun Olduğu Bölüm:

Eğitim Durumu (Lisans/Yüksek Lisans/Doktora):

Mesleki Deneyim Yılı:

Görev yaptığı okulun sosyoekonomik düzeyi:

Görüşme Soruları

- Sizce aile birliğine önem verme değeri nedir?
- Sosyal bilgiler dersi ve aile birliğine önem verme değeri arasında nasıl bir ilişki vardır?
- Sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine yer vermenin yararları nelerdir?
- Aile birliğine önem verme değerine derste yer verirken dikkat edilmesi gereken noktalar nelerdir?
- Öğrencilerinizin aile birliğine önem verme değerine ilişkin farkındalığı konusunda ne düşünüyorsunuz?
- Sizce Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda aile birliğine önem verme değerine yer verilme durumu nasıldır?
- Sizce sosyal bilgiler ders kitaplarında aile birliğine önem verme değerine yer verilme durumu nasıldır?
- Sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine ilişkin ne tür uygulamalar yaptığınızı anlatır mısınız?
- Sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine yönelik gerçekleştirdiğiniz uygulamalarda karşılaştığınız güçlükler nelerdir?
- Sosyal bilgiler dersinde öğrencilere aile birliğine önem verme değeri kazandırılırken ne tür uygulamalar yapılabilir? Örnek vererek anlatır mısınız?
- Sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değeri geliştirilmesi için yapılması gerekenlere yönelik önerileriniz nelerdir?

EK-7 Yapılandırılmış Anket Formu

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN AİLE BİRLİĞİNE ÖNEM VERME DEĞERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ ANKETİ

Değerli Katılımcı;
Bu anket, ‘Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Aile Birliğine Önem Verme Değerine İlişkin Görüşleri’ konulu bir yüksek lisans tez çalışma için hazırlanmıştır. Ankette bulunan sorulara vereceğiniz cevaplar tarafımızca saklı tutulacak ve tamamen bilimsel amaçlı olarak kullanılacaktır. Bu anket iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm kişisel bilgilerin elde edilmesi amacıyla hazırlanan 5 maddelik sorulardan; ikinci bölüm sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine ilişkin görüşlerinizi belirlemek amacıyla hazırlanan 20 maddelik sorular yer almaktadır. Maddelerde belirtilenlerden size en uygun olanı işaretleyiniz. Yaklaşık olarak 10 dakika sürecektir. Ankete katılım gönüllülük esasına dayanmaktadır. Katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.

Berna EKEN
Anadolu Üniversitesi
Yüksek Lisans Öğrencisi

Dr. Öğr. Üyesi Hatice TÜRE
Anadolu Üniversitesi
Tez Danışmanı

BİRİNCİ BÖLÜM

Aşağıda yer alan kişisel bilgilerinizle ilgili olan ifadelerde belirtilen seçeneklerden sizin için en uygun olanını işaretleyiniz.

Cinsiyetiniz	Kadın ()	Erkek ()			
Medeni Durumunuz	Evli ()	Bekâr ()			
Yaşınız	22-33 ()	34-44 ()	45-55 ()	56+ ()	
Mezuniyet Alanınız	Sosyal Bilgiler ()	Tarih ()	Coğrafya ()	Diğer ()	
Mesleki Kıdem Yılı	1-5 yıl ()	6-10 yıl ()	11-15 yıl ()	16-20 yıl ()	21 yıl ve üzeri ()
Görev Yaptığınız Okul					

İKİNCİ BÖLÜM

Bu bölümde sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine ilişkin görüşlerinizi ve uygulamalarınız belirlemek amacıyla çeşitli maddelere yer verilmiştir. Lütfen bu maddeleri size en uygun olan seçenek doğrultusunda işaretleyiniz.

Sosyal Bilgiler Dersinde Aile Birliğine Önem Verme Değerine Yönelik Görüşler

SORU NO		Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Fikrim Yok	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
1	Sosyal Bilgiler dersi ve aile birbiri ile ilişkilidir.	()	()	()	()	()
2	Sosyal Bilgiler dersi aile birliğine yönelik uygulamalar gerçekleştirmeye uygun bir derstir.	()	()	()	()	()

3	Sosyal bilgiler dersinde aile ile ilgili etkinlikler yapılması öğrencinin değerleri günlük yaşamla ilişkilendirmesini sağlar.	()	()	()	()	()
4	Aile birliğine önem verme değeri, Sosyal Bilgiler dersi kapsamında kazandırılması hedeflenen diğer değerlerle de ilişkilidir.	()	()	()	()	()
5	Sosyal Bilgiler ders kitaplarında aile birliğine önem verme değerine yönelik etkinlikler yeterli düzeydedir.	()	()	()	()	()
6	Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında aile birliğine önem verme değerine yönelik kazanım sayısı yeterli düzeyde değildir.	()	()	()	()	()
7	Aile birliğine önem verme değerinin kazandırılmasında öğretmen ile ailenin iş birliği yapması gerekir.	()	()	()	()	()
8	Sosyal bilgiler dersinde kazandırılması hedeflenen değerlerin birçoğu çocuklara ailelerinde de kazandırılır.	()	()	()	()	()
9	Sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine yer verilmesi öğrencinin değerleri günlük yaşamla ilişkilendirmesini kolaylaştırır.	()	()	()	()	()
10	Sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine yer verilmesi öğrencinin ailesi ile olan bağlarını güçlendirir.	()	()	()	()	()
11	Sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine yönelik uygulamalar öğrencinin derse olan ilgisini artırır.	()	()	()	()	()
12	Sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine yönelik uygulamalar öğrencinin ailesi ile iletişimini olumlu etkiler.	()	()	()	()	()
13	Sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine yönelik uygulamalar öğrencinin okulda öğrendiklerini evde tekrarlamasını sağlar.	()	()	()	()	()
14	Sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine yönelik uygulamalar öğrencinin birçok değeri içselleştirmesini sağlamaktadır.	()	()	()	()	()
15	Sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine yönelik uygulamalar gerçekleştirir.	()	()	()	()	()
16	Sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine yönelik uygulamalara öğrenciler istekli bir şekilde katılır.	()	()	()	()	()
17	Sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine yönelik uygulamalara aileler ilgili gösterir.	()	()	()	()	()
18	Sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine yönelik uygulamaları gerçekleştirmede zaman sorunu yaşarım.	()	()	()	()	()
19	Sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine yönelik uygulamalar planlamada güçlük yaşarım.	()	()	()	()	()
20	Sosyal bilgiler dersinde aile birliğine önem verme değerine yönelik gerçekleştirdiğim uygulamalara aileler gönüllü katılım sağlar.	()	()	()	()	()

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı- Soyadı: Berna EKEN

Yabancı Dil: İngilizce

Eğitim Bilgileri

Lise: Zeki Özdemir Anadolu Lisesi

Lisans: Necmettin Erbakan Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği

Mesleki Geçmiş:

2023- Devam ediyor, Sosyal Bilgiler Öğretmeni, Selçuklu Yöntem Ortaokul Koleji